Krishnamurti

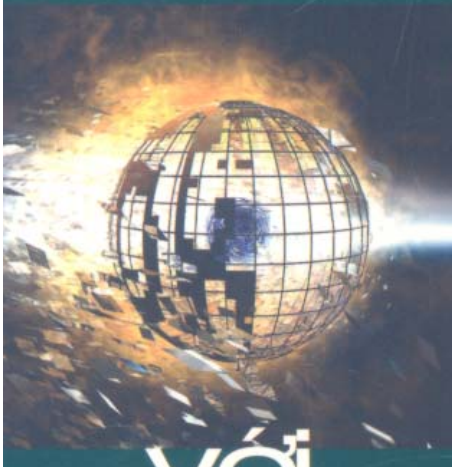

Đối mặt với THẾ GIỚI HOẢNG LOẠN

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HÓA DÂN TỘC

Đối mặt với thế giới hoảng loạn

J. KRISHNAMURTI

Đối mặt với thế giới hoảng loạn

Biên dịch: Lê Tuyên
Hiệu đính: Lê Gia

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HOÁ DÂN TỘC

Dịch theo nguyên tác tiếng Anh: **FACING A WORLD IN CRISIS**

Nội dung

Lời tựa 7

PHẦN MỘT 13

1 Tách rời khỏi mọi đối tượng 13

2 Sống sáng tạo 30

3 Hình ảnh do suy nghĩ tạo ra sẽ hủy diệt mối quan hệ của nhân loại 51

4 Quét sạch mọi đau đớn trong tâm hồn 69

5 Thất bại của nền giáo dục, khoa học, chính trị và tín ngưỡng trong việc kết thúc đau khổ và xung đột của nhân loại 87

6 Lo sợ tạo ra sự gắn bó lưu luyến với đức tin, giáo điều, con người và vật chất 108

7 Sống thánh thiện 125

PHẦN HAI 147

8 Tự do thoát ra khỏi mọi rắc rối 147

9 Những giới hạn của thời gian và suy nghĩ 160

10 Hỏi và đáp 1 173

11 Hỏi và đáp 2 184

12 Tình yêu và sự kết thúc mọi ưu phiền 195

13 Thấu hiểu sự sống chính là thấu hiểu cái chết 204

Lời tựa

Ngày nay chúng ta có thể hiểu được điều gì đang xảy ra trên thế giới rõ hơn bao giờ hết. Hệ thống truyền thông toàn cầu có thể cho chúng ta chứng kiến "trực tiếp" các thảm họa thiên nhiên, các cuộc chiến tranh tàn khốc hoặc những sự kiện thể thao sôi động, sự biến đổi phát triển của nền kinh tế.

Các phương tiện truyền thông thường có khuynh hướng đưa tin giật gân về các mâu thuẫn, xung đột và cái chết. Những cuộc chiến do tranh chấp giữa quốc gia này với quốc gia nọ, giữa tôn giáo nọ và tôn giáo kia, giữa các phe phái theo chủ nghĩa dân tộc. Đây là khúc dạo đầu đáng buồn cho một thiên niên kỷ mới. Nếu muốn ngăn chặn thảm họa chúng ta phải có ý thức cùng nhau chia sẻ trách nhiệm, phải có sự thống nhất trên toàn thế giới. Lòng trung thành dành cho đất nước của một dân tộc, dành cho tôn giáo của một cá nhân, hoặc dành cho thể chế chính trị tại địa phương dường như ngày càng trở nên sai lạc. Chúng ta cần phải có lòng trung thành dành cho toàn thế giới chứ không phải chỉ dành cho một phân đoạn nào đó của thế giới này.

Ông J. Krishnamurti (đã trải qua hơn năm mươi năm trao đổi thảo luận trước hàng vạn công chúng trên toàn thế giới) đã nhắc đi nhắc lại rằng: bước đầu tiên để tìm hiểu thế giới mà chúng ta đang tồn tại là phải quan sát trạng thái của nó. Việc ngoảnh mặt quay lưng với những sự kiện xảy ra trên thế giới, luôn nghĩ rằng "những gì đang xảy ra ở đó chẳng hề liên quan gì đến bản thân mình", là một hình thức trốn chạy khỏi thế giới loài người. Việc thoái lui, trốn chạy, tự tách rời bản thân mình với thế giới này là một nhận thức sai lạc nghiêm trọng, ta không nhận ra rằng "tất cả chúng ta đều đang ở trên cùng một con thuyền". "Sai lầm này", ông nhấn mạnh, "chắc chắn sẽ dẫn đến những hành động vô bổ và xung đột".

Quan điểm này được Krishnamurti diễn đạt bằng câu nói "Tôi chính là thế giới" và được các triết gia khác tán thành. Triết gia Thomas Hobbes đã viết "Bất cứ người nào tự quan sát chính bản thân mình đều biết được những suy nghĩ và tình cảm của tất cả mọi người quanh mình". Montaigne lại nói "Mỗi người đều mang trong mình toàn bộ hoàn cảnh của nhân loại". Krishnamurti tiếp tục khám phá ý nghĩa sâu xa của việc này bằng cách đặt ra câu hỏi: Chúng ta phản ứng ra sao với sự nhiễu loạn hiện tại trên toàn thế giới?

Sau đó ông đặt ra một vấn đề cơ bản hơn: Một tâm hồn phải như thế nào mới có được khả năng phản ứng hợp lý? Để có được một tâm hồn như thế chúng ta gặp những trở

ngại nào? Trong phần 1 của cuốn sách này, Krishnamurti khám phá những trở ngại này. Những gì ông nói với chúng ta không phải là những học thuyết hay lời giải thích mà là những lời phát biểu nhằm kiểm nghiệm lại kinh nghiệm của chúng ta hoặc những câu hỏi nhằm kích thích khả năng tìm hiểu của chúng ta. Cuộc sống là một cái gì đó mà chúng ta cần phải tự khám phá. Nó to lớn hơn – ông nói – so với bất cứ một bậc thầy hoặc một bài giảng nào. Khi chúng ta nhìn nhận cuộc sống này theo một cách khác thì chúng ta đã trở thành một "con người thứ hai".

Nhiều người gọi Krishnamurti là một con người thần bí – đây có lẽ là một từ ngữ được sử dụng nhằm tôn vinh ông hoặc nhằm chỉ trích ông. Nhưng những gì ông nói vẫn luôn tồn tại cùng thời gian. Trong các cuộc trao đổi ông đều đề cập đến sự phá hoại của hình ảnh được tạo ra trong mối quan hệ giữa một người nam và một người nữ, cả trong quan hệ chính trị. Thứ nhất, chúng ta luôn tạo ra sự phân ranh giữa "chúng ta" và "bọn họ"; thứ hai, chúng ta thường có xu hướng rập khuôn máy móc theo người khác; thứ ba, chúng ta luôn dồn hết trách nhiệm cho các nhà chức trách đương thời và luôn cho rằng "bọn họ" không mang tính nhân đạo như "chúng ta".

Ông liên tục lặp đi lặp lại về sự phù phiếm trong sự phân ranh giữa "chúng ta" và "bọn họ". Ông cho rằng sự trung thành mù quáng dành cho tín ngưỡng, chính trị, quốc gia là một trong những nhân tố tạo ra sự nhiễu loạn trong

thế giới này. Ông cho rằng sự phân ranh giữa các thể chế chính trị đã tạo ra những khủng hoảng trong thế kỷ hai mươi và hạt mầm của chúng sẽ phát triển trong tương lai.

Những người đọc sách của Krishnamurti lần đầu có thể thấy rằng các bài giảng của ông thật rối rắm và khó hiểu. Trong các bài giảng của ông thường có những lúc gián đoạn để trả lời các câu hỏi của khán thính giả, dù rằng những câu hỏi của họ chẳng liên quan gì đến chủ đề chính của bài giảng. Ông thường đặt ra những câu hỏi mà không trả lời, chính những câu hỏi này làm thính giả phải suy nghiệm. Trong nhiều tình huống, ông khẳng định: câu trả lời luôn tồn tại trong chính câu hỏi đó. Ông không ngừng cảnh báo chúng ta: đừng đồng ý hay phản đối những gì ông nói, hãy kiểm tra những lời nói của ông dựa vào kinh nghiệm của chính mình nên sẽ có những lúc chúng ta cần phải chiêm nghiệm thật lâu về những lời của ông. Ông thường nói "Ngôn từ không phải là một loại vật chất".

Trong một cuộc trao đổi tại Ấn Độ vào năm 1965, sau khi Krishnamurti thảo luận về ý nghĩa của sự thay đổi, một thính giả buột miệng phản đối: "Nhưng tất cả chúng ta đều là những con người bình thường". Khi ấy ông đáp rằng: "Chúng ta không còn đủ khả năng trở thành những con người bình thường nữa... chúng ta đang đối mặt với vô số những thử thách khác nhau". Tại một cuộc thảo luận khác, một thính giả tranh luận rằng: không ai trong số những bậc thầy vĩ đại nhất có thể – về cơ bản – thay đổi được thế giới,

kể cả Krishnamurti. Câu trả lời của ông khi ấy là: "Khó khăn của chúng ta là: chúng ta có thể lập tức ngưng suy nghĩ về việc trở thành một cái gì đó được không? Đó là phương pháp tiếp cận mới mẻ duy nhất". Ông đề xuất rằng: việc liên tục tìm hiểu thực tại về bản thân mình sẽ giúp chúng ta không những thấu hiểu được hữu thức của chính mình mà còn thấu hiểu được toàn bộ hữu thức của nhân loại.

Vậy vấn đề ông đặt ra có thể giải quyết được không? Ông khẳng định: nếu chúng ta hoàn toàn chuyên tâm đối mặt với mọi hoàn cảnh một cách mới mẻ, dành cả tâm hồn và con tim mình cho việc này thì nhất định chúng ta sẽ giải quyết được.

Phần II của cuốn sách này gồm có 4 cuộc trao đổi cuối cùng và hai phần Hỏi-Đáp cùng khán thính giả diễn ra tại Anh vào năm 1985 – một năm trước khi ông qua đời ở độ tuổi chín mươi mốt. Theo ông, việc xác định được những ảo tưởng và tháo gỡ những quan niệm sai lạc ra khỏi tâm hồn cũng giống như niềm vui của một nhà toán học khi giải được một phương trình nào đó.

DAVID SKITT

PHẦN MỘT

1

Tách rời khỏi mọi đối tượng

Tôi không biết tại sao bạn lại đến đây. Bạn đến đây vì hiếu kỳ hay bạn đang gặp một số rắc rối nào đó. Bạn đến đây để tìm một người giải quyết hộ bạn hay đến đây vì bạn thực sự quan tâm đến những gì đang diễn ra trên thế giới và bạn nghiêm túc muốn giải quyết những khó khăn rắc rối đáng sợ đang vây hãm chúng ta? Bạn đến đây vì hiếu kỳ, vì muốn nhờ người giải quyết rắc rối của bản thân hay vì bạn nhận thấy rõ sự nhiễu loạn đang diễn ra trên toàn thế giới – ưu phiền, bạo lực, đau khổ sự phân ranh giữa các quốc gia, giữa các thể chế chính trị,

giữa các tôn giáo và tất cả những phân ranh khác? Theo tôi, bạn phải xác định rõ động cơ đưa bạn đến đây.

Về phần tôi, tôi muốn nói cùng các bạn một điều gì đó rất rõ ràng, cụ thể. Tôi đã trải qua năm mươi năm trao đổi thảo luận cùng thính giả trên toàn thế giới, ngoại trừ ở Nga và Trung Hoa. Qua quá trình quan sát suốt những năm qua tôi nhận thấy rõ thực trạng của thế giới này không những có liên quan mật thiết với thế giới "ngoại vi" mà còn liên quan mật thiết với thế giới "nội tại". Nếu chúng ta không giải quyết những vấn đề nội tại mà chỉ quan tâm đến những hiện tượng ngoại vi thì chúng ta chẳng đi được đến đâu cả. Tôi nghĩ rằng mọi người phải có những hành động hoàn toàn khác, phải bước theo một hướng hoàn toàn khác. Xin đừng bước theo bất kỳ một tổ chức tín ngưỡng, một quốc gia, một phong trào vận động chính trị nào. Chúng ta phải hoàn toàn được tự do mới có thể quan sát nhìn nhận mọi việc, mọi hiện tượng đang diễn ra quanh mình, trong lòng mình một cách rõ ràng, khách quan, tỉnh táo.

Nếu bạn nghiêm túc (tôi hy vọng rằng bạn nghiêm túc) thì chúng ta thực sự có mối quan hệ với nhau, nếu không chúng ta chẳng có mối quan hệ nào cả. Nếu bạn và tôi đều nghiêm túc tìm hiểu toàn bộ quá trình tồn tại này (không những ở góc độ ngoại vi mà còn ở góc độ nội tại) và đều quan tâm đến giải pháp cho những khó khăn rắc rối thực tại này thì bạn và tôi có quan hệ với nhau; chúng ta

có thể cùng nhau bước tới, cùng nhau suy nghĩ, cùng nhau chia sẻ. Việc chia sẻ, suy nghĩ, cùng nhau nghiên cứu tìm hiểu, sáng tạo chính là một trong những hình thức của mối quan hệ chặt chẽ.

Chúng ta không thể thực sự có mối quan hệ với nhau, cảm thông lẫn nhau nếu bạn chỉ quan tâm đến việc cố gắng giải quyết một vấn đề nho nhỏ nào đó của cá nhân bạn hoặc bạn chỉ tò mò muốn biết rằng "gã" này muốn nói điều gì qua lý luận lạ lùng của mình hoặc bạn chỉ quan tâm đến những điều phi thường đến mức ngớ ngẩn. Khi ấy tôi e rằng bạn và tôi không thể nào có mối quan hệ gần gũi cảm thông cùng nhau.

Nếu chúng ta thực sự chân thành và nếu thời gian cho phép thì chúng ta cần phải nhìn nhận toàn bộ thế giới theo đúng thực tại, một cách khách quan và cụ thể. Thế giới này bị phân chia bởi các quốc gia, bởi những niềm tin tín ngưỡng hoặc bởi các bè phái chính trị, các học thuyết. Cái này chống đối cái nọ, cái này mâu thuẫn cái kia, cái này đàn áp cái khác nhằm tạo ra sự *thống nhất* trong khi chính bản thân nó luôn mang tính *phân mảnh*. Các cuộc chiến tranh, sự mâu thuẫn giữa các bè phái vẫn còn đó. Bạn biết tất cả những việc này. Tôi tự hỏi: Bạn ý thức được những việc này bằng lời nói hay bằng cả con tim và tâm hồn mình.

Đầu tiên chúng ta cần phải trả lời câu hỏi: chúng ta ý thức được tất cả những điều này ở mức độ nào – sự phân

ranh giữa con người qua chủ nghĩa quốc gia, niềm tin tín ngưỡng, các giáo phái, các học thuyết, các giáo điều; qua hệ thống này hoặc hệ thống nọ – tất cả những thứ này tạo ra sự phân chia giữa người và người. Qua sự phân chia sẽ không bao giờ xuất hiện sự hợp nhất của toàn nhân loại. Vậy chúng ta ý thức rõ hiện tượng này ở mức độ nào? Về mặt suy luận, chúng ta có thể xác nhận sự tồn tại của nó và khẳng định sự tồn tại của nó bằng lời nói, nhưng liệu chúng ta có *cảm nhận sâu sắc* sự phân chia giữa con người và con người, giữa một người vợ và một người chồng, giữa màu sắc này và màu sắc nọ, giữa các tầng lớp, các giai cấp và vân vân? Chúng ta ý thức rõ hiện tượng này ở mức độ nào? Khi chúng ta ý thức hiện tượng này một cách sâu sắc thì phải làm gì?

Nhân loại (trong đó có bạn) cần phải làm gì trong một thế giới đầy rẫy những phân ranh như thế? Bên ngoài và bên trong, hữu thức và vô thức, người giàu và kẻ nghèo, người có học và người vô học, nhà khoa học và thường dân, nghệ sĩ và doanh nhân... tất cả đều là sự phân ranh, sự phân chia. Nếu ý thức rõ điều này chúng ta phải làm gì? Bạn có cho rằng sự phân ranh này sẽ kết thúc theo thời gian, trong vài ngàn năm nữa tùy thuộc vào môi trường ngoại vi, vào một số hệ thống chính trị nào đó? Vấn đề này đòi hỏi bạn phải quan tâm và hành động tức thì, điều này có nghĩa là bạn muốn giải quyết nó với cả con tim của mình?

Lúc này câu hỏi được đặt ra là: Chúng ta phải làm gì, hành động như thế nào? Chúng ta phải hành động cùng nhau bởi những thay đổi to lớn là điều cần thiết, sự thay đổi sâu sắc trong thế giới nội quan của từng cá nhân cũng là điều tối cần – điều cần thiết không phải là ném một quả bom để giết chết hàng ngàn sinh mạng nhân danh trật tự, hòa bình, nhân danh một xã hội mới.

Bạn thấy đấy, nhân loại hỗn loạn, vị kỷ. Vị kỷ đến mức cố gắng ràng buộc và khiến mọi người hành xử qua lăng kính của những lo sợ triền miên. Bạn có thể nhận thấy rõ điều này ở một tín ngưỡng – họ gò ép tâm hồn nhân loại bằng những lo sợ. Các nhà tâm lý học hiện đại – qua những gì họ đã nói với tôi – đang ra sức gò ép tâm hồn nhân loại bằng việc tưởng thưởng. Việc này cũng không có gì khác biệt lắm, chẳng qua đó cũng là hai mặt của cùng một đồng xu. Nhân loại phải hành xử giữa xã hội, họ cần tỉnh táo, cần có mối quan hệ đúng đắn với mọi người quanh mình, dù mọi người quanh mình là da trắng, da nâu, hay da màu. Dường như vì nhân loại không biết cách hành xử hợp lý nên họ đặt số phận của họ vào tay nhà chức trách, nhà chức trách định hình, gò ép, tác động họ qua kỷ luật và tưởng thưởng. Bạn hiểu những gì tôi vừa nói chứ? Tôi có thể hiểu được không? Tôi hiểu vì vấn đề này thực sự tạo hứng thú trong tôi. Chúng ta phải tạo ra một loại người khác, một loại tâm hồn nhân loại hoàn toàn khác, một tâm hồn không thuộc về quá khứ, chẳng

thuộc về tương lai, không thuộc về bên trái cũng chẳng thuộc về bên phải, một tâm hồn hoàn toàn khác.

Khi nhận thấy rõ tất cả những điều này chúng ta phải có phản ứng của một tập thể, trong những phản ứng này mọi người đều hoàn toàn tự do. Vấn đề được đặt ra ở đây là liệu sự tự do có thể tạo ra được sự hài hòa cân đối trong mối quan hệ và trong lối hành xử giữa người và người không? Vấn đề của chúng ta là: làm thế nào để tâm hồn nhân loại, tâm hồn của bạn (một tâm hồn đã bị gò ép bởi quá khứ, tồn tại qua hiện tại và tương lai) có thể được thay đổi một cách cơ bản? Một tâm hồn như thế sẽ được thay đổi theo thời gian – thời gian tiến dần theo năm tháng, hoặc theo người Á châu, theo nhiều kiếp sống – hay chúng ta chỉ có thể thay đổi được tâm hồn này qua nhận thức tức thì? Điều này có nghĩa: giả sử tâm hồn tôi bị gò ép trong vai trò là một tín đồ Thiên chúa giáo, Phật giáo hoặc gì gì đó, nhưng tôi ý thức rõ rằng tâm hồn tôi đang bị gò ép. Vậy tâm hồn tôi có thể thay đổi qua sự phân tích, qua các áp lực (áp lực chính là sự trừng phạt) hoặc sự tưởng thưởng được không? Liệu có tồn tại một phương pháp tiếp cận với vấn đề này hoàn toàn khác không?

Bạn đang chia sẻ vấn đề này, bạn không chỉ lắng nghe tôi nói. Nếu bạn chỉ lắng nghe tôi nói một cách tình cờ, bạn chấp nhận một số câu nói của tôi và phản đối những câu nói khác, bạn đồng ý hoặc không đồng ý thì

tất cả mọi việc sẽ trở thành vô nghĩa. Ngược lại, nếu bạn thực sự muốn chia sẻ vấn đề này thì chúng ta mới có thể cùng nhau mổ xẻ và tìm hiểu căn nguyên của nó.

Vậy bạn đang nghĩ gì? Bạn nhìn nhận vấn đề này ra sao? Tôi (người phát biểu) không phải là một nhà chức trách, một bậc thầy của bạn, cũng chẳng phải là một học trò của bạn. Chúng ta là những người đang ra sức giải quyết vấn đề tồn tại to lớn này nên bạn phải lắng nghe, không chỉ lắng nghe những gì tôi đang nói mà còn lắng nghe tất cả những phản ứng của bản thân mình, lắng nghe suy nghĩ của chính mình và lắng nghe cảm xúc của chính mình. Bạn có vấn đề này được bày ra trước mắt bạn: Người ta thường nói rằng bạn không thể nào thay đổi tâm hồn nhân loại tức thời được, người ta thường cho rằng thời gian là yếu tố cần thiết để dần tạo ra cuộc cách mạng trong tâm hồn. Người ta đã và đang quan niệm như thế. Người ta vẫn khăng khăng rằng: bạn không thể thay đổi được tâm hồn nhân loại – một tâm hồn đã và đang bị gò ép nặng nề – ngay lập tức.

Chúng ta hãy cùng nhau xem xét ý tưởng này: Người ta luôn cho rằng tâm hồn nhân loại không thể tức thì thay đổi hoàn toàn, việc này cần phải có thời gian. Đó là một quan niệm, một giả thiết, một học thuyết. Thế thì làm thế nào để một tâm hồn giống như tâm hồn của chúng ta (một tâm hồn bị đè nặng, dù chúng ta có ý thức rõ điều này hay không, cả về hữu thức lẫn vô thức – bị đè

nặng bởi quá khứ, dù đó là quá khứ của ngày hôm qua hay của hàng ngàn năm trước) có thể tự giải phóng chính nó thoát ra khỏi mọi gánh nặng để từ đó nó có thể tự do hành xử một cách hợp lý, tự do thiết lập một mối quan hệ hợp lý với mọi người và trong mối quan hệ đó luôn tràn ngập tình yêu thương và không bị phân mảnh? Tôi hy vọng bạn đã hiểu được vấn đề, bạn bắt tay vào việc bằng cách nào đây? Sự thật về vấn đề này là gì? Bạn đừng nhìn nhận vấn đề qua lăng kính của bất kỳ một chuyên gia tâm lý học nào (dù hiện đại hay cổ điển) đừng theo chân bất kỳ một bậc thầy nào. Bạn hãy tống khứ tất cả những thứ đó (nếu bạn có thể) và nhìn thẳng vào sự thật. Liệu bạn có thể từ bỏ mọi sự liên kết với bất kỳ một tổ chức, một hệ thống, một học thuyết nào đó được không? Có lẽ bạn không thể. Việc từ bỏ đồng nghĩa với việc bạn phải tách rời, phải cách ly với mọi đối tượng, phải đứng riêng lẻ một mình. Bạn có làm được như thế không?

Việc đứng một mình trong thế giới này là khó khăn nhất: không thuộc về một quốc gia, một học thuyết, một hình thức vận động nào. Khi bạn không lặp đi lặp lại những từ ngữ mà chính bản thân bạn cũng chưa từng biết qua thì sự tinh khiết, toàn vẹn mới có thể xuất hiện. Nếu bạn thuộc về một tổ chức, một nhóm người, một đoàn thể hoặc bạn theo chân một bậc thầy nào đó thì bạn không thể sống một cách trung thực được. Thế nên, trong một thế giới đầy rẫy những phân chia, những đối kháng xung

đột, cay đắng và sai lạc liệu bạn có thể đứng riêng lẻ một mình được không? Rất tiếc là: hoặc bạn có thể hoặc bạn không. Bạn không thể nói rằng: "Ồ, tôi thuộc về một tổ chức nho nhỏ, nhưng tôi thực sự tự do tách rời khỏi tổ chức đó". Bạn biết đấy, khi không có sự vẹn toàn, không có sự chân thành và tinh khiết thì các hệ thống và tổ chức trở nên quan trọng vô cùng. Bạn không nhận thấy điều này sao: các hệ thống và tổ chức này kiểm soát và chi phối tâm hồn bạn. Nếu tâm hồn bạn thực sự chân thành, thẳng thắng, tinh khiết thì bạn chẳng cần bất kỳ một hệ thống hay một tổ chức nào cả vì khi đó tâm hồn bạn thực sự trong trắng. Tôi không biết bạn có hiểu được tất cả những điều này không?

Chúng ta đang phải đối mặt với vấn đề: Tâm hồn bị đè nặng, bị định hình bởi môi trường; bị gò ép bởi vô số những tác động khác nhau như: giác dục, sự ganh đua, những công kích, bạo lực... Có thể tự giải phóng chính nó để từ đó nó có thể hoàn toàn tự do và sáng suốt được không? Một người như bạn (đã từng được đọc vô số những sách vở, tích lũy được vô số những kiến thức khác nhau) có thể giải quyết được vấn đề này không? Bạn có nhờ ai đó giải quyết nó giúp bạn không? Bạn giao phó việc này cho nhà chức trách đúng không? Bạn đặt niềm tin vào một người nào đó – nhà tâm lý học, mục sư hoặc một đấng cứu thế nào đó – và chờ đợi họ giải quyết vấn đề này giúp bạn?

Bạn hãy tự trả lời những câu hỏi này. Bạn thấy đấy – thật đáng tiếc – chúng ta luôn dựa vào một người nào đó. Chúng ta nói "Tôi không biết, tôi không biết phải làm sao để giải quyết vấn đề này. Nó quá phức tạp. Tôi không có đủ thời gian để làm việc đó, tôi chưa suy nghĩ nhiều về việc đó. Nếu một người nào đó có đủ thời gian để nghiên cứu về vấn đề đó, tôi sẽ chấp nhận những gì anh ta nói". Bạn tiếp lời "Tại sao không? Anh ta hiểu rõ điều này hơn tôi, không phải vậy sao?". Bạn biến anh ta thành một cái gì đó rất mạnh mẽ và uy nghi. Bạn lắng nghe và chấp nhận những gì anh ta nói, bạn bước theo anh ta, bạn sống một đời sống cũ kỹ và mờ đục. Đây không phải là vấn đề mới mẻ của một ai khác, nó là vấn đề của chính bạn; *bạn* phải giải quyết nó mà không cần sự trợ giúp của một người nào đó, không đặt niềm tin vào một thứ gì đó. Chúng ta đã chơi trò chơi đó suốt hàng ngàn năm nay cùng với các mục sư, các đấng cứu thế, các bậc thầy, các chuyên gia của chúng ta. Đó là vấn đề của bạn, bạn không thể dựa vào người khác, đặc biệt là bạn không thể dựa vào tôi, bạn không thể trông chờ tôi giải quyết vấn đề của bạn. Đúng không?

Bạn có thể vứt bỏ những gì người khác nói rằng bạn nên làm và không nên làm để đối mặt với chính mình được không? Sau khi bạn đã vứt bỏ được mọi sức mạnh đè nặng lên mình, bạn là chính bạn, bạn sẽ có sức mạnh. Tôi lắng nghe một người, bước theo chân một người, đặt niềm tin của mình vào một đối tượng nào đó – xã hội,

cộng đồng, cá nhân, ý tưởng hoặc tổ chức – là một hình thức hoang phí sinh lực. Ngược lại, khi tôi đã loại bỏ được sự phụ thuộc vào các đối tượng với sự tinh khiết, chân thật, sáng suốt, tỉnh táo của mình tôi sẽ có được sinh lực mạnh mẽ để nhìn thẳng vào con người thật của tôi, nhìn thẳng vào thực tại về chính bản thân mình. Bạn vẫn đang làm thế chứ? Hãy làm thế nhé. Tôi sẽ rất vui khi được thảo luận cùng bạn về vấn đề này.

Lúc này câu hỏi được đặt ra là: Liệu tâm hồn này (một tâm hồn bị gò ép cả hữu thức lẫn vô thức) có thể thay đổi một cách cơ bản được không? Nếu bạn nghiêm túc đặt câu hỏi này cho mình thì bạn và tôi sẽ có được mối quan hệ gần gũi trong quá trình khám phá vấn đề này. Bạn hoàn toàn không phải người ngoại cuộc. Bạn là người đang khám phá, tìm hiểu qua đôi mắt của mình chứ không phải của người khác. Thế thì, làm sao chúng ta có thể khám phá tìm hiểu được? Tôi không thể khám phá tìm hiểu được nếu tôi tìm hiểu nó nhằm đạt được một kết quả nào đó. Nếu tôi tìm hiểu nó nhằm tìm ra một trạng thái khác, nhằm được tự do thì đó không còn là một cuộc tìm hiểu nữa. Khi bạn bắt tay vào việc với một động cơ thúc đẩy thì động cơ thúc đẩy đó sẽ chi phối quá trình khám phá tìm hiểu của bạn.

Tâm hồn phải tránh xa mọi động cơ thúc đẩy mới có thể bắt tay vào khám phá tìm hiểu được. Bạn đang làm thế chứ? Chúng ta chứng kiến quá nhiều đau khổ trên thế

giới này: nghèo đói, bệnh tật, các khu nhà ổ chuột, chiến tranh... Bạn biết tất cả những đau khổ này, không đúng sao? Chúng ta nhận thấy tất cả những thứ này, cảm nhận được chúng, ý thức rõ cả những đau khổ nội tại lẫn ngoại vi. Chúng ta phải phản ứng, giải quyết vấn đề này. Chúng ta không thể nói rằng: đó là một phần gắn liền với quá trình tồn tại, là điều không thể tránh khỏi, là bản chất của nhân loại và vân vân. Bạn phải giải quyết, vượt qua được nó. Chúng ta có trí năng để thực hiện điều đó. Nhưng trí năng đó chỉ có thể xuất hiện khi bạn không còn phụ thuộc vào bất kỳ một đối tượng nào, khi bạn mặt đối mặt với chính mình và với vấn đề thực tế. Xét cho cùng, trí năng là khả năng vận dụng sinh lực một cách hoàn toàn.

Giờ đây tôi đang có sinh lực, tôi không phụ thuộc vào bất kỳ một ai. Bạn có thể chân thành và nghiêm túc nói rằng bạn không phụ thuộc vào ai được không: không phụ thuộc vào bạn bè, môi trường, các bậc thầy, sách vở và bất kỳ một đối tượng nào? Bạn có thể chân thành và nghiêm túc nói rằng bạn chẳng hề đặt niềm tin vào bất kỳ một đối tượng nào không? Điều này không có nghĩa: bạn là người theo thuyết bất khả tri, bạn trở thành một người trong sạch đến mức ngớ ngẩn. Bạn là một con người thật, bạn đối mặt với chính mình, bạn là con người thật của bạn, bạn giải quyết vấn đề tồn tại của nhân loại và bạn chẳng cần nhờ vả bất kỳ một ai khác giải quyết những vấn đề của bạn.

Như chúng ta đã nói: việc khám phá tìm hiểu đòi hỏi sinh lực. Sinh lực chính là sự vận dụng trí năng và trí năng không thể xuất hiện nếu bạn vẫn trông mong một ai đó xuất hiện và giúp đỡ bạn. Anh ta có thể là người thông minh nhưng nếu bạn cứ đưa mắt tìm kiếm anh ta thì bạn sẽ trở thành một người ngu dốt. Vậy bạn khám phá tìm hiểu như thế nào? Ai là người khám phá tìm hiểu? Chẳng ích gì khi bạn tự nói với mình rằng "Mình sẽ khám phá tìm hiểu" mà không hề xác định rõ ai là người khám phá tìm hiểu. Rất tiếc, vấn đề này quá phức tạp phải không?

Giả sử tôi muốn khám phá tìm hiểu vấn đề này của tâm hồn, tâm hồn của tôi, "cái tôi" của tôi: tại sao nó lại bị tác động gò ép, nó bị tác động gò ép ở mức độ nào và liệu nó có thể hoàn toàn tự do thoát ra khỏi mọi sự gò ép được không? Hình ảnh của tôi về "tôi" chính là một hình thức chia cắt phân ranh nên trước tiên tôi phải tìm hiểu xem ai là đối tượng để khám phá tìm hiểu. Phải chăng chỉ một phần trong tôi, một phân mảnh trong tôi là người khám phá tìm hiểu thôi? Nó nói rằng "Tôi sẽ khám phá tìm hiểu những phân mảnh bị tác động gò ép khác"? Như thế phân mảnh này đóng vai trò chủ chốt và có khả năng khám phá tìm hiểu những phân mảnh còn lại? Vậy đây có phải là sự khám phá, tìm hiểu đúng nghĩa không?

Đó không phải là sự khám phá tìm hiểu đúng nghĩa. Đó chỉ là một quyết định "Tôi sẽ khám phá tìm hiểu".

Bạn hiểu chứ? Đó chỉ là một kết luận. Quyết định đó tạo ra sự phân mảnh nên để có thể khám phá, tìm hiểu chúng ta không được quyết định, không được đặt ra giả thuyết. Giả thuyết chỉ đóng vai trò là nền móng. Nếu bạn xuất phát từ một nền móng nào đó thì nhất định bạn sẽ hướng đến một quyết định. Khi bạn khám phá tìm hiểu cùng với một quyết định thì sự phân mảnh sẽ xuất hiện, cái đó hoàn toàn không phải là sự khám phá tìm hiểu đúng nghĩa. Nếu bạn hiểu rõ điều này bạn có thể tiếp tục.

Vậy tâm hồn tôi (tâm hồn đang ra sức khám phá tìm hiểu) có thể tự do thoát khỏi mọi quyết định được không? Quyết định này là: "Tôi sẽ khám phá tìm hiểu". Quyết định là một hình thức thể hiện của ý chí đúng không? Khi tôi nói "Tôi sẽ khám phá tìm hiểu chính mình" đó chỉ là một kết luận được tạo ra bởi khao khát muốn tìm hiểu của tôi, muốn vượt ra khỏi mọi ranh giới của hiện tại để đến một nơi nào đó mà mọi đau khổ đều không tồn tại. Đó là một quyết định. Chính sự vận hành của ý chí nói rằng "Tôi sẽ khám phá tìm hiểu". Liệu tâm hồn tôi có thể tự do thoát ra khỏi sự gò ép của kết luận đó được không? Nếu không, tôi không thể nào khám phá, tìm hiểu. Cũng giống như một nhà khoa học: Nếu anh ta muốn khám phá, anh ta chỉ đơn giản là quan sát. Anh ta không khởi đầu bằng một quyết định rằng mình sẽ khám phá – nếu anh ta khởi đầu bằng quyết định rằng mình sẽ khám phá thì khi đó anh ta chỉ là một... Tôi không biết anh ta là gì nữa!

Thế nên để khám phá, tìm hiểu chúng ta phải được tự do thoát ra khỏi mọi gò ép của mọi quyết định, mọi tiền đề, mọi giả thiết, mọi kết luận. Khi đó tâm hồn chúng ta sẽ trở nên mới mẻ, thanh tao. Khi bạn tiếp tục với vấn đề này, bạn sẽ đặt ra câu hỏi rằng: liệu có tồn tại đối tượng khám phá không? Khi đó chỉ còn *sự quan sát*, không có sự khám phá. Một tâm hồn như thế sẽ không bị vỡ vụn, phân mảnh và chỉ khi đó nó mới có được khả năng quan sát. Bạn hiểu chứ? Tâm hồn được tự do để quan sát và từ đó nó sẽ hoạt động một cách trọn vẹn.

Bạn có muốn đặt ra câu hỏi nào không? Tôi rất tiếc khi phải thúc đẩy các bạn phải quan sát!

Người chất vấn: Ngài có thể nói rõ hơn về thái độ của ngài dành cho những người loạn thần kinh và các nhà phân tâm học?

Krishnamurti: Tôi không biết có bao nhiêu người trong chúng ta mắc phải chứng loạn thần kinh (loạn thần kinh nghĩa là không còn sáng suốt nữa). Bất kỳ ai thuộc về một quốc tịch hoặc theo chân một bậc thầy, một sức mạnh nào đó đều là những người thiếu sáng suốt. Đúng thế chứ? Từ ngữ *sáng suốt* có nghĩa là trọn vẹn, có nghĩa là lành mạnh. Làm thế nào để một tâm hồn vừa theo chân một đối tượng nào đó vừa có thể trọn vẹn được? Thế nên khi có ai hỏi rằng "Ai là người loạn thần kinh?" thì tôi e rằng mọi chúng ta đều loạn thần kinh.

Bạn hỏi tôi rằng tôi có thể giải thích rõ hơn về thái độ của tôi dành cho các nhà phân tâm học được không. Bạn thực sự quan tâm đến việc này chứ? Tôi không biết tại sao người ta lại cần đến các nhà phân tích khi chính bản thân người phân tích cũng bị gò ép đến vô cùng. Tại sao bạn lại đặt mình vào tay của anh ta? Khi bản thân bạn bị tác động gò ép ở một mức độ nào đó, đó là vấn đề của bạn, chính bạn phải là người giải quyết vấn đề của chính mình; tại sao bạn lại tự đặt chính mình vào tay của một người phân tích nào đó trong khi chính bản thân anh ta cũng bị gò ép tắc động chẳng khác gì bạn? Bạn biết anh ta thế nào – anh ta bị tác động gò ép bởi kiến thức của anh ta, bởi học thuyết của anh ta, bởi điều này hoặc điều nọ. Anh ta cũng bị đè nặng bởi những lo lắng, bởi gia đình, bởi các mối quan hệ, bởi vị trí xã hội và vân vân.

Chúng ta là những con người gãy vụn, những con người phân mảnh. Luôn tồn tại sự tự mâu thuẫn trong mỗi người chúng ta. Chúng ta là những phân mảnh khác nhau, chúng ta vui, buồn, thất vọng, trung thực, bất lương... và người phân tích tốt nhất chính là bạn. Bạn phải là người tự phân tích con người của mình.

Theo tôi, việc phân tích là một việc phí thời gian vì tôi có thể tiếp tục tự phân tích chính mình suốt cả ngày. Tôi tự tạo ra những xung đột trong tôi bằng cách nói rằng điều này đúng và điều kia sai; tôi tự hạ gục mình, tôi tự biến mình thành một kẻ loạn thần kinh. Trong khi đó

câu hỏi của tôi là: Liệu tôi có thể nhìn nhận, quan sát một cách trọn vẹn không hề bị phân mảnh được không? Việc quan sát một cách trọn vẹn chính là sự sáng suốt, sự tỉnh táo nên tôi phải quan sat tâm hồn mình vận hành như thế nào, tôi chỉ đơn giản là quan sát và quan sát, không cố gắng gò ép, định hình nó. Tôi không nói rằng "Mình phải trọn vẹn, mình phải tỉnh táo, mình phải sáng suốt" – đây là một hình thức điên loạn – chỉ quan sát mà thôi. Tâm hồn chỉ có thể quan sát khi nó được tự do hoàn toàn để quan sát. Bạn chỉ có thể làm được điều đó nếu bạn có hứng thú và sinh lực dồi dào.

2

Sống sáng tạo

Chúng ta nhận thấy: những xung đột nhất định sẽ xuất hiện khi có sự phân ranh giữa các tôn giáo, các tổ chức xã hội. Chúng ta biết rằng việc trở thành thành viên của bất kỳ một tổ chức nào cũng có thể (chỉ là "có thể"–ND) khiến chúng ta trở nên thiếu sáng suốt và không thể nhìn nhận mọi việc một cách rõ ràng theo đúng thực tại. Chúng ta nên tách rời, không thuộc bất kỳ một tổ chức hay một giáo phái nào; không theo chân bất kỳ một bậc thầy nào mới có thể tạo ra một xã hội hoàn toàn khác. Tôi không biết bạn có nhận ra được tầm quan trọng của vấn đề này không vì hầu hết chúng ta đều liên tục sống trong những bối rối xáo trộn. Có quá nhiều áp lực khiến chúng ta cần dựa vào một người nào đó – chúng ta muốn được dẫn dắt và được người khác khuyên bảo nên làm gì. Chúng ta không hiểu rõ chính mình, chúng ta ngờ

vực chính mình nên chúng ta khuất phục trước những lời thuyết phục của họ, chúng ta chịu sự tác động của họ. Nếu chúng ta tiếp tục chịu sự tác động như thế, tâm hồn chúng ta chắc chắn sẽ trở thành một cỗ máy.

Tôi có mặt ở đây không phải để nói rằng bạn nên suy nghĩ gì và nên suy nghĩ như thế nào. Chúng ta đang cùng nhau khám phá và tìm hiểu tất cả những vấn đề này để có thể hiểu rõ và kết thúc được chúng. Chúng ta phải tạo ra một xã hội, một nhân loại hoàn toàn khác. Chúng ta càng chứng kiến những gì đang xảy ra trên thế giới thì thôi thúc hành động trong chúng ta càng thêm mạnh mẽ.

Chỉ có một tâm hồn có thể tự tách rời độc lập – không thuộc về tổ chức, nhóm người, cộng đồng, học thuyết, niềm tin, kết luận nào – mới có thể trở nên sáng tạo. Tôi nghĩ rằng chúng ta cần tìm hiểu xem sáng tạo nghĩa là gì vì nếu chúng ta không hiểu rõ vấn đề này thì rất có thể chúng ta sẽ theo đuổi những thứ khiến cho tâm hồn chúng ta ngày càng phụ thuộc và máy móc. Thế thì sáng tạo nghĩa là gì? Nếu bạn không sáng tạo nhất định bạn sẽ bị phân mảnh. Bạn sẽ chấp nhận sức mạnh tác động gò ép mình, sẽ bị mài mòn vì những hình thức trốn chạy xuẩn ngốc. Tôi không biết với bạn thì từ ngữ *sáng tạo* có nghĩa như thế nào. Chắc chắn, đó không phải là việc tạo ra một món đồ nào đó mới mẻ – một phát minh mới, một phương pháp thảo luận mới, một bức họa mới, một thể loại nhạc mới. Chúng ta đang nói về một tâm

hồn có khả năng tách rời khỏi mọi đối tượng và từ đó nó có được khả năng sáng tạo.

Hầu hết chúng ta đều bị vướng mắc bởi những nhu cầu khác nhau. Chúng ta phụ thuộc lẫn nhau cả về mặt vật chất lẫn tinh thần nên sự trọn vẹn, cấu trúc tâm hồn chúng ta bị phân mảnh. Xin bạn hãy tự quan sát mình. Liệu một tâm hồn bị phân mảnh, một tâm hồn mâu thuẫn trong chính nó có thể sáng tạo được không? Hay sự sáng tạo chỉ có thể xuất hiện khi không còn sự phân mảnh nữa? Tôi không biết bạn có hiểu được không. Nếu chúng ta không sáng tạo ở mức độ hơn cả ý nghĩa của hai từ *sáng tạo* thì chúng ta nhất định sẽ tìm cách trốn chạy khi đối mặt với thất vọng. Khi đó mọi hình thức trốn chạy sẽ trở nên rất quan trọng: có thể chúng ta sẽ tìm đến men rượu, các loại chất kích thích, tình dục hoặc tìm đến với các tổ chức tôn giáo, các tổ chức chính trị và vân vân. Thế nên sự trốn chạy trở nên vô cùng quan trọng – chứ không phải là sự phân mảnh mà tâm hồn chúng ta đang hứng chịu. Xin hãy lắng nghe tôi nói. Khi đã nhận thấy rõ tất cả những điều này trong chính mình – phân mảnh như thế nào, tự mâu thuẫn như thế nào, bị đè nặng bởi những khát vọng và thèm muốn như thế nào – tâm hồn có thể tự do sống sáng tạo được không?

Trước hết, bạn có biết ý nghĩa của nó khi bạn đã thấu hiểu hoàn toàn một việc gì đó không? Giả sử, bạn đã hiểu rõ toàn bộ cấu trúc của tôn giáo và những sai lạc của nó.

Sau khi bạn đã hiểu rõ toàn bộ cấu trúc của tôn giáo bạn lập tức rút ra một kết luận hoặc đưa ra một quyết định từ việc này. Khi bạn đưa ra kết luận như thế thì đồng thời bạn cũng đặt giới hạn cho sự hiểu biết đó. Bạn kết thúc mọi việc bằng cách rút ra một kết luận từ hiểu biết đó. Bạn hiểu rõ chứ?

Tôi hiểu rất rõ ý nghĩa của việc thuộc về một tổ chức chính trị nào. Khi bạn thuộc về một tổ chức chính trị nào đó bạn phải hoạt động nhân danh tổ chức, bạn khao khát quyền lực, bạn khao khát địa vị và vân vân. Tôi hiểu rõ điều đó không phải qua sách vở, không phải qua báo chí mà thực sự hiểu rõ nó. Từ sự am hiểu đó tôi rút ra một kết luận rằng các chính trị gia và mọi hoạt động chính trị đều rất khó khăn. Khi tôi rút ra kết luận này tôi đã chấm dứt sự am hiểu của mình về vấn đề này. Bạn hiểu chứ? Tôi hành động dựa vào kết luận đó chứ không phải dựa vào sự am hiểu đó. Rồi thì hành động của tôi bắt nguồn từ kết luận đó sẽ mang tính máy móc. Khi tôi hành động một cách máy móc thì tôi sẽ nói rằng "Thật kinh khủng khi phải sống một đời sống máy móc. Tôi muốn trốn chạy". Tôi gia nhập một tổ chức nào đó, tôi trốn chạy khỏi đời sống máy móc của mình. Đời sống máy móc, đời sống không sáng tạo chính là sản phẩm của kết luận trên.

Bạn nhận thấy rõ sự nối tiếp của chuỗi phản ứng này chứ? Khi tôi hành động dựa vào một kết luận nào đó

hành vi của tôi chắc chắn sẽ liên tục mang tính máy móc, dù rằng trước đây tôi có sự am hiểu sáng suốt hoàn toàn. Vậy, nếu chúng ta không đưa ra bất kỳ một kết luận nào và trong chúng ta chỉ tồn tại sự am hiểu sáng suốt mà thôi thì khi đó mọi hành vi của chúng ta sẽ không còn mang tính máy móc nữa. Khi ấy hành vi của chúng ta sẽ luôn mang tính sáng tạo, mới mẻ, sống động. Thế nên một tâm hồn am hiểu sáng suốt và hành động dựa trên sự am hiểu sáng suốt đó mà không hề rút ra bất kỳ một kết luận nào sẽ là một tâm hồn không ngừng vận động. Bạn hiểu chứ? Bạn có hiểu không, không phải chỉ bằng lời nói mà thực sự thấu hiểu nó, giống như khi bạn nhận thấy rõ vách đá sừng sững kia?

Vậy thì, sự hiểu biết liên tục mà không kèm theo bất kỳ một thể thức, một kết luận nào chính là một hành vi sáng tạo – bạn có sự hiểu biết liên tục như thế này không? Xin hãy nhìn thẳng vào sự thật, hãy khám phá cho chính mình. Sự am hiểu sáng suốt chỉ xuất hiện khi trong bạn không tồn tại suy nghĩ. Khi tâm hồn không vận hành một cách máy móc trong cấu trúc của suy nghĩ thì bạn mới có thể có được sự am hiểu sáng suốt. Khi bạn có được sự am hiểu sáng suốt, suy nghĩ sẽ đưa ra một kết luận từ sự am hiểu đó. Bạn hiểu chứ? Nếu tôi rút ra một kết luận nào đó, tôi sẽ hành động dựa trên một ý tưởng, một hình ảnh, một hình tượng mà cấu trúc suy nghĩ tạo ra nên tôi sẽ liên tục tự gây trở ngại và không thể có được sự am hiểu sáng suốt, không thể hiểu được thực tại về

mọi đối tượng. Tôi phải tìm hiểu vấn đề tại sao suy nghĩ lại gây trở ngại và đưa ra kết luận khi trong tôi xuất hiện một nhận thức nào đó.

Tôi nhận thấy rằng một điều gì đó là đúng và nó tạo ra sự phân chia trong chính tôi, sự phân chia giữa đối tượng kiểm soát và đối tượng bị kiểm soát. Xung đột xuất hiện. Tôi có sự am hiểu sáng suốt về vấn đề đó, đó là sự thật, nhưng toàn bộ quá trình suy nghĩ của tôi bị gò ép bởi ý tưởng rằng tôi phải kiểm soát. Nền giáo dục của tôi, tôn giáo của tôi, xã hội mà tôi đang tồn tại, cấu trúc gia đình... đều nói với tôi rằng "hãy kiểm soát". Đây là kết luận được nhiều thế hệ trước truyền lại, kết luận rằng tôi phải kiểm soát và hành động dựa vào kết luận đó, tôi hành động như một cỗ máy. Tôi sống một đời sống khô cứng.

Toàn bộ kết cấu của sự gò ép vẫn luôn tồn tại nên tâm hồn tôi nói rằng "Ô trời, tôi đã nhận thấy điều này rất rõ ràng nhưng tôi bị mắc kẹt trong thói quen kiểm soát". Thế rồi xung đột xuất hiện. Một đằng là sự máy móc, một đằng là sự linh hoạt. Vậy tại sao suy nghĩ lại bám chặt lấy toàn bộ kết cấu của sự kiểm soát? Bởi vì suy nghĩ đã tạo ra ý tưởng về sự kiểm soát này. Bạn nhận thấy rõ điều này chứ?

Chúng ta ngụ ý điều gì khi nói đến hai từ "kiểm soát"? Trước tiên, kiểm soát nghĩa là đè nén. Một phân mảnh trong tôi nói rằng "Mình phải kiểm soát những

phân mảnh còn lại". Sự phân mảnh đó được tạo ra bởi suy nghĩ. Suy nghĩ nói rằng "Mình phải kiểm soát chính mình, nếu không mình sẽ không thích nghi được với môi trường quanh mình, với những gì người khác nói về mình và vân vân. Thế nên mình cần phải kiểm soát". Suy nghĩ (suy nghĩ là phản ứng của ký ức – ký ức chính là quá khứ, kinh nghiệm của một người, kiến thức của một người, tất cả đều mang tính máy móc) có một sức mạnh vô cùng to lớn: suy nghĩ sẽ xuất hiện một cuộc chiến giữa nhận thức, sự am hiểu và sự gò ép.

Vậy thì tâm hồn phải làm gì? Đây là vấn đề của chúng ta. Bạn nhận thấy một điều gì đó mới mẻ nhưng cái cũ vẫn còn đó (những thói quen, những ý tưởng, những niềm tin), tất cả vẫn đang chờ đợi bạn. Làm thế nào để một tâm hồn có thể duy trì được sự am hiểu sáng suốt mà không hề đưa ra bất kỳ một kết luận nào? Nếu tôi có một kết luận (kết luận luôn mang tính máy móc) nó là sản phẩm của suy nghĩ, của ký ức. Từ ký ức tạo thành phản ứng dưới dạng suy nghĩ. Sau đó nó trở nên máy móc và cũ kỹ.

Khi có sự am hiểu sáng suốt (nhận thấy một điều gì đó, một thứ gì đó hoàn toàn mới mẻ, rõ ràng, tươi đẹp) và sự xuất hiện của quá khứ cùng với ký ức, kinh nghiệm, kiến thức suy nghĩ xuất hiện. Suy nghĩ thận trọng, lo lắng, quan tâm đến việc làm thế nào để mang cái mới đến với cái cũ. Khi bạn hiểu được vấn đề này một cách rõ

ràng, điều gì sẽ xảy ra? Bạn hiểu câu hỏi của tôi chứ? Chúng ta là kết quả của quá khứ. Thế hệ trẻ có thể cố gắng tìm cách bẻ gãy và trốn chạy khỏi quá khứ (họ nghĩ rằng họ được tự do tạo ra một thế giới mới, nhưng sự thật là họ vẫn không thoát khỏi sự đeo bám của quá khứ). Họ đang phản ứng với quá khứ nhưng họ vẫn luôn luôn sống cùng quá khứ. Tôi không biết bạn có hiểu được điều này không: Hoàn toàn không có sự thoát khỏi quá khứ mà chỉ có sự liên tiến của quá khứ.

Tôi hiểu rõ những gì suy nghĩ đã tạo ra. Tôi ý thức rõ rằng sự am hiểu sáng suốt chỉ tồn tại khi suy nghĩ không tồn tại. Vậy làm sao bạn có thể giải quyết được vấn đề này? Có lẽ lần đầu tiên bạn suy nghĩ đến điều đó. Bạn phản ứng ra sao? Tâm hồn bạn phản ứng ra sao?

Để tôi diễn tả vấn đề này theo một cách khác nhé. Tâm hồn phải biết tôi sống ở đâu, hiểu ngôn ngữ mà nó đang sử dụng. Nó cần phải vận dụng suy nghĩ – suy nghĩ là phản ứng của ký ức, kinh nghiệm, kiến thức và đều là quá khứ. Nếu tôi không có khả năng suy nghĩ một cách rõ ràng thì không thể xuất hiện mối quan hệ giữa bạn và tôi; tôi không biết tôi sống ở đâu và mọi sự việc ngớ ngẩn sẽ xuất hiện. Tôi nhận thấy rằng sự: hiểu biết, kiến thức là yếu tố cần thiết để vận hành trong thế giới máy móc này. Việc di chuyển từ đây đến nơi tôi sinh sống, sử dụng một ngôn ngữ, hành động dựa vào kiến thức, kinh nghiệm là một việc làm mang tính máy móc. Xét ở một

góc độ nào đó, sự máy móc này phải tồn tại. Khi tôi hiểu rõ được điều này thì không còn sự mâu thuẫn giữa kiến thức và sự tự do tránh xa kiến thức.

Xin bạn hãy hiểu những khó khăn của tôi khi tôi cố gắng diễn đạt bằng lời những gì tôi muốn truyền đến các bạn. Tôi muốn nói với các bạn rằng: một tâm hồn liên tục vận hành dựa vào một kết luận nào đó thì nhất định sẽ trở thành một tâm hồn máy móc. Khi nó mang tính máy móc nó sẽ trốn chạy bằng cách tìm đến một ảo tưởng, một ảo giác, một chiếc vòng luẩn quẩn nào đó. Khi bạn có được sự am hiểu liên tục *mà không kèm theo bất kỳ một kết luận nào* gọi là trạng thái sáng tạo. Chỉ có một tâm hồn luôn sống trong xung đột mới có thể sáng tạo được.

Trong thế giới nghệ thuật và văn chương, người ta nói rằng "Anh ta là một nghệ sĩ vĩ đại, anh ta là một nhà văn sáng tạo tuyệt vời". Nhưng nếu bạn nhìn lại đằng sau lời nói này, tìm hiểu về tác giả, bạn sẽ nhận thấy rằng anh ta sống đời sống hàng ngày với đầy rẫy những xung đột: với vợ, với gia đình, với xã hội. Anh ta là người tham vọng, tham lam, anh ta ham muốn quyền lực, địa vị, của cải. Và đương nhiên anh ta có tài viết văn. Qua những căng thẳng, xung đột anh ta có thể viết được những cuốn sách thật hay nhưng anh ta vẫn không phải là một người "sáng tạo" theo đúng ý nghĩa sâu xa của từ ngữ này. Chúng ta đang cố tìm hiểu xem liệu mỗi người trong chúng ta có thể "sáng tạo" theo đúng ý nghĩa sâu xa của

nó không để từ đó có thể không ngừng am hiểu, không ngừng hành động. Đó là một chuỗi hành động thanh thoát tự nhiên.

Một tâm hồn như thế cần phải đứng độc lập một mình – độc lập một mình chứ không phải là cách ly, là cô lập. Thế thì sự khác biệt giữa độc lập và cô lập là gì? Tôi bị cô lập khi tôi dựng lên quanh mình một bức tường phản kháng. Tôi phản kháng, đối đầu với bất kỳ một lời phê bình, một ý tưởng mới nào. Tôi lo sợ, tôi muốn tự bảo vệ chính mình, tôi không muốn bị tổn thương. Điều đó khiến cho mọi hành vi của tôi trở thành vị kỷ và đây là một quá trình tự cách ly. Hầu hết chúng ta đều tự cách ly mình theo cách như vậy. Tôi đã bị tổn thương và tôi không muốn bị tổn thương nữa. Ký ức về sự tổn thương đó vẫn còn nên tôi phản kháng. Tôi tin vào Jesus hoặc Krishna. Tôi có thể tin vào bất kỳ thứ gì. Tôi phản đối bất kỳ một nghi ngờ, bất kỳ đối tượng nào lên tiếng phê phán chỉ trích niềm tin của tôi, vì tôi đã và đang tìm kiếm sự an toàn trong niềm tin của tôi. Đó là sự cách ly, đó là sự cô lập. Có thể có hàng ngàn người, hàng triệu người sống một đời sống như thế nhưng đó vẫn chỉ là sự cô lập. Khi tôi nói rằng tôi là một tín đồ Thiên Chúa giáo, một người Cộng sản, hoặc bất kỳ thứ gì... thì khi đó tôi đang tự cô lập chính mình. Sự độc lập lại hoàn toàn khác. Nó không phải là hình thức đối nghịch với sự cô lập, nhưng – xin hãy lắng nghe tôi nói cẩn thận – khi xuất

hiện sự am hiểu sáng suốt về sự cô lập thì sự am hiểu đó là sự độc lập. Bạn hiểu không?

Tôi không biết bạn có nhận thấy – chúng ta sẽ tìm hiểu sâu hơn trong một dịp khác – rằng cái chết chính là trạng thái cuối cùng của sự cô lập hoàn toàn. Bạn sẽ để lại tất cả phía sau: công việc và lý tưởng của bạn, bạn bị cô lập hoàn toàn do nỗi lo sợ về cái chết. Sự cô lập đó hoàn toàn khác với việc thấu hiểu triệt để bản chất của cái chết. Nếu bạn thực sự am hiểu về cái chết thì bạn là người độc lập. Tôi không biết bạn có hiểu được vấn đề ở đây không. Rất tiếc là ngôn từ dường như không thể diễn đạt hết ý của tôi. Tôi nhận thấy rằng bạn vẫn chưa hiểu được. Thôi hãy gác việc này sang một bên nhé. Chúng ta sẽ quay trở lại sau.

Vậy một tâm hồn tự do là một tâm hồn có được khả năng am hiểu sáng suốt từng giây từng phút. Một tâm hồn tự do là một tâm hồn không mang theo bất kỳ một kết luận nào nên nó vận hành một cách thanh thoát tự nhiên, không máy móc. Một tâm hồn như thế là một tâm hồn liên tục vận hành một cách tự nhiên vì nó không ngừng thấu hiểu hoàn toàn về thực tại. Nó không ngừng vận động, sống động nên luôn luôn tươi trẻ, khỏe mạnh và không bao giờ bị tổn thương. Một tâm hồn máy móc có thể bị tổn thương bất kỳ lúc nào.

Mọi suy nghĩ, mọi nền văn minh của chúng ta đều được đặt trên nền tảng là suy nghĩ nhưng suy nghĩ mang

tính máy móc. Mọi nền văn minh cũng trở thành máy móc. Tôi không biết bạn có hiểu được không. Việc thuộc về bất kỳ một tổ chức nào cũng là điều sai lạc, tự làm hỏng chính mình. Khi bạn không tự gắn chặt mình với bất kỳ một tổ chức, một giáo phái hay một nhóm người nào bạn sẽ có được sự am hiểu tường tận về thực tai của mọi đối tượng. Sự am hiểu này vận hành liên tục sẽ nên mối quan hệ giữa bạn và mọi đối tượng trở thành một mối quan hệ hoàn toàn khác. Nhưng đáng tiếc, mối quan hệ của chúng ta luôn được đặt trên nền tảng là những kết luận, đúng không? Xin hãy chiêm nghiệm sâu sắc về việc này, hãy tìm hiểu cặn kẽ để nhận thấy sự thay đổi sâu sắc trong mối quan hệ của bạn (nếu bạn thực sự thấu hiểu về vấn đề này).

Trước hết, mối quan hệ của chúng ta luôn mang tính máy móc (điều này có nghĩa là nó được đặt trên nền tảng là những ý tưởng, những kết luận, những hình ảnh) không phải vậy sao? Tôi có một hình ảnh về vợ tôi hoặc cô ấy có một hình ảnh về tôi (hình ảnh này được tạo ra từ kiến thức, từ kinh nghiệm, từ một kết luận nào đó) và mọi hành động của người vợ đều bắt nguồn và bị chi phối bởi kết luận, kiến thức, kinh nghiệm, hình ảnh đó. Người chồng cũng hành động theo cùng một cách như thế. Vậy mối quan hệ giữa người chồng và người vợ là mối quan hệ giữa hai hình ảnh, giữa hai kết luận. Mối quan hệ giữa họ luôn mang tính máy móc. Bạn có thể gọi đó là tình yêu, có thể ngủ cùng nhau, nhưng xét cho cùng đó chỉ là một

mối quan hệ mang tính máy móc. Vì mối quan hệ này mang tính máy móc nên bạn muốn tìm đến những gì mới mẻ hơn, nhộn nhịp hơn, hứng khởi hơn như tôn giáo, tín ngưỡng, giải trí, vân vân để có thể trốn chạy khỏi mối quan hệ máy móc này. Bạn ly hôn và cố gắng tìm kiếm một người đàn ông hoặc một người phụ nữ khác. Bạn hy vọng rằng họ có một cái gì đó mới mẻ hơn nhưng rồi mối quan hệ này cũng trở thành máy móc. Cứ như thế bạn bị cuốn vào một chiếc vòng luẩn quẩn không lối thoát.

Thế nên mối quan hệ của chúng ta chỉ là một quy trình máy móc. Vậy thì, nếu bạn có được sự am hiểu tường tận về việc này bạn sẽ nhìn ra được chân tướng thực sự của nó: sự hài lòng, cái được gọi là tình yêu, cái được gọi là nguyên tắc đối lập, sự thất vọng, những hình ảnh, những kết luận mà bạn đã dựng lên về cô ta và về chính bản thân bạn. Nếu bạn thực sự am hiểu tất cả những thứ này lập tức chúng sẽ biến mất, không phải sao? Khi bạn thực sự am hiểu tất cả những thứ này thì trong bạn không còn tồn tại bất kỳ một hình ảnh, một kết luận nào. Khi đó mối quan hệ của các bạn là một mối quan hệ trực tiếp, chứ không phải gián tiếp qua những hình ảnh mà các bạn tự tạo về nhau. Các mối quan hệ của chúng ta luôn được đặt trên nền tảng là suy nghĩ, khả năng suy luận nhưng tất cả những thứ này đều mang tính máy móc và dĩ nhiên mối quan hệ này chẳng hề liên quan gì đến "tình yêu". Tôi có thể nói rằng "Tôi yêu vợ tôi" nhưng sự thật không phải thế. Thực ra tôi chỉ yêu hình

ảnh mà tôi tự tạo ra về vợ mình. Lúc này tôi khám phá ra một điều: một mối quan hệ đúng nghĩa là một mối quan hệ trực tiếp giữa đối tượng này và đối tượng khác chứ không phải là gián tiếp qua hình ảnh về nhau. Bạn hiểu không?

Trí não của tôi là một nhà kho. Nó chứa đầy kiến thức, kinh nghiệm và ký ức, đau đớn... Tất cả những thứ này đều là suy nghĩ. Đúng không? Trí não của tôi (trí não của bạn cũng chẳng khác gì trí não của tôi) luôn bị gò ép đè nặng qua thời gian, qua quá trình tiến hóa, qua sự phát triển. Chức năng của nó là phải sống trong sự an toàn tuyệt đối (theo lẽ tự nhiên) nếu không nó không thể vận hành. Nó dựng lên bức tường bảo vệ quanh nó dưới hình thức là niềm tin, học thuyết, thanh thế, quyền lực, địa vị. Nó dựng lên tất cả những thứ này quanh nó để làm phương tiện che chắn giúp nó được an toàn. Tôi không biết bạn có nhận thấy rõ việc này không? Bạn đã từng bao giờ quan sát sự vận hành của tâm hồn mình chưa? Nếu có bạn sẽ nhận thấy rằng nó chỉ có thể vận hành tốt, sáng suốt, tỉnh táo khi nó không bị đe dọa, khi nó hoàn toàn cảm thấy an toàn.

Vậy thì, liệu có tồn tại sự an toàn tuyệt đối không? Vì chúng ta liên tục cảm thấy nghi ngờ nên chúng ta theo đuổi kết luận: có tồn tại một sự an toàn tuyệt đối. Nhưng không có sự an toàn tuyệt đối như thế vì tôi luôn lo sợ: lo mất việc, mất vợ, mất tất cả những gì tôi nghĩ rằng

"của tôi". Bạn hiểu chứ? Tôi lo sợ nên tôi dồn sinh lực của mình cho niềm tin nào đó. Niềm tin đó có thể là một ảo tưởng, một câu chuyện hoang đường, một câu chuyện vô lý nhưng tôi vẫn xem đó là sự an toàn của mình. Tôi tin vào tất cả những gì có liên quan đến chùa chiền, đền đài, vân vân. Đó chỉ là một câu chuyện hoang đường nhưng đó là sự an toàn của tôi. Tôi tìm kiếm sự an toàn trong niềm tin, đức tin hoặc bất kỳ một lối sống loạn thần kinh (không sáng suốt) vì lối sống loạn thần kinh cũng là một hình thức của sự an toàn.

Trí não chỉ có thể vận hành tự do và hoàn toàn khi nó có được sự an toàn tuyệt đối. Nó cần phải có sự an toàn dù đó là sự an toàn ảo tưởng hay có thật, dù đó chỉ là mộng tưởng hay không tưởng. Trí não phát minh ra một số hình thức an toàn nào đó. Tôi nhận thấy rằng chẳng có sự an toàn nào ở đức tin, tín ngưỡng hay bất kỳ một cá nhân, một cấu trúc xã hội, một nhà lãnh đạo, một bậc thầy nào. Tôi chỉ có được sự an toàn qua việc quan sát, nhìn nhận và sự am hiểu sáng suốt. Tôi không biết bạn có nhận thấy điều này không? *Sự an toàn chỉ xuất hiện trong sự hiểu biết sáng suốt chứ không phải trong bất kỳ một kết luận hay một ảo tưởng nào.* Bạn hiểu chứ?

Chúng ta phải đối mặt với vấn đề tâm hồn, vấn đề trí não chỉ có thể vận hành trong trật tự, trong sự an toàn tuyệt đối nếu không nó sẽ bị rối rắm, loạn thần kinh. Tôi nhận thấy rằng việc đặt niềm tin vào bất kỳ một người

nào (kể cả tôi), bất kỳ một lãnh đạo nào, một tổ chức nào cũng đều là một hành vi loạn thần kinh. Tâm hồn sẽ có được sự an toàn như thế nào khi nó vứt bỏ tất cả những thứ này? Sự an toàn của nó tồn tại trong sự am hiểu hoàn toàn và chính sự am hiểu này tạo ra sự sáng suốt. Sự an toàn tồn tại trong sự sáng suốt. Không phải tồn tại trong kiến thức, trong kinh nghiệm mà tồn tại trong sự hiểu biết về giá trị của kiến thức nên sự sáng suốt, am hiểu đó sẽ không bao giờ phải sống cùng sự lo sợ. Bạn hiểu chứ?

Người chất vấn: Hôm nay chúng tôi nghe nói về việc Jesus xuất hiện trên thế giới. Liệu có tồn tại sức mạnh siêu nhiên mới mẻ nào trên trái đất này không?

Krishnamurti: Nếu tôi sống tại một ngôi làng xa xôi hẻo lánh ở Ấn Độ tôi sẽ không bao giờ nghe nói đến Jesus, đúng không? Tôi sẽ chẳng biết gì về Jesus, nhưng tôi có thể biết đến một Jesus nào đó của riêng tôi, ví dụ như Krishna hoặc một vị Thánh nào đó của riêng tôi. Trong suốt hai ngàn năm qua nhân loại đã và đang bị tác động bởi câu chuyện về Jesus. Bạn có nhận thấy điều này không? Hình ảnh Jesus đến rồi lại đi. Bạn từ bỏ hình ảnh Jesus một năm, vài năm và bạn lại bắt gặp hình ảnh Jesus ở đâu đó. Bạn cần phải hiểu rõ điều này.

Thế giới phương Tây bị tác động bởi một niềm tin tín ngưỡng được đặt trên nền tảng là một ý tưởng, một suy nghĩ hoặc một sự thờ phụng đấng cứu thế nào đó.

Ở Ấn Độ, châu Á người ta cũng bị tác động theo cùng một cách như thế nhưng họ bị tác động bởi những hình tượng, những lý tưởng, những định kiến khác. Có thể họ chưa bao giờ nghe nói đến Jesus. Tại các quốc gia theo Phật giáo người ta thậm chí chẳng bao giờ nghĩ đến Jesus. Như vậy, các khu vực khác nhau trên thế giới bị tác động bởi những niềm tin tín ngưỡng khác nhau. Bạn hỏi rằng: Liệu có tồn tại sức mạnh siêu nhiên mới mẻ nào không? Rõ ràng quan điểm tín ngưỡng của Ấn Độ hoặc của những tín đồ Thiên Chúa giáo hoàn toàn không phải là một quan điểm mới mẻ. Nó là sự liên tiến của những phản ứng xưa cũ.

Khi tôi đến Ấn Độ, tôi nhận thấy nhiều bậc thầy tín ngưỡng có rất nhiều đồ đệ trung thành. Đồ đệ của họ nói rằng "Đây là một hình tượng tâm linh mới mẻ". Vì họ theo chân những bậc thầy xưa cũ nên không thể gọi đây là một cái gì mới mẻ được, đó chỉ là sự lặp đi lặp lại những điều xưa cũ mà thôi. Nếu tôi trở thành một tín đồ Hồi giáo thì mọi hành vi của tôi đều được giới hạn trong phạm vi cộng đồng Hồi giáo; chẳng có gì mới mẻ ở đây cả, đơn giản chỉ là một hành động lặp đi lặp lại những điều xưa cũ. Sự mới mẻ luôn tồn tại trong sự tự do, trong sự tự do không bị tác động gò ép. Vì vậy tôi phải là một người không theo Thiên Chúa giáo, Phật giáo, Hồi giáo hay Ấn giáo.

Tâm hồn cần phải được tự do để có thể khám phá xem sự thật là gì. Nó không thể tự do nếu nó chấp nhận sức mạnh của bất kỳ một đền đài, một đấng cứu thế, một loại sách vở nào. Một tâm hồn mới mẻ chỉ có thể xuất hiện ở những người thực sự quan tâm đến vấn đề này một cách sâu sắc, những người đã tự giải phóng mình ra khỏi mọi gò ép và đứng độc lập với mọi đối tượng. Chỉ khi người ta có độc lập trong tâm hồn người ta mới có thể có được mối quan hệ đúng nghĩa với mọi đối tượng quanh mình. Chỉ có một tâm hồn như thế mới có thể khám phá, mới có thể tìm đến những gì vượt ra khỏi giới hạn của thời gian và không gian. Đó chính là sự thức tỉnh đúng nghĩa, một cái gì đó hoàn toàn mới mẻ xuất hiện. Bạn không nên chỉ ngồi đây và lắng nghe tôi nói, đồng ý hoặc phản đối hay chấp nhận một vài ý tưởng nào đó của tôi. Trách nhiệm của bạn là phải hiểu rõ bạn cần phải đứng tách rời mọi đối tượng để có thể sống một cách trọn vẹn, trung thực và đúng nghĩa. Đó chính là cái mới mẻ.

Người chất vấn: Làm thế nào để tâm hồn không bị giới hạn và vận hành một cách máy móc nữa?

Krishnamurti: Tâm hồn chúng ta bị gò ép, giới hạn, nhỏ nhoi, máy móc, gượng gạo. Bạn hỏi tôi rằng làm thế nào để có thể tự do thoát ra khỏi tất cả những thứ này. Tôi đã giải thích điều này rồi. Nhưng thôi được, chúng ta hãy cùng nhau tìm hiểu lại xem.

Tâm hồn tôi nhỏ nhoi, máy móc, ti tiện – tôi phải làm gì với nó? Bạn có biết rằng tâm hồn bạn luôn tầm thường, nhỏ nhoi, lo lắng, ganh tị, bồn chồn, ganh đua, so sánh? Bạn có ý thức được rằng tâm hồn bạn là như thế không? Chúng ta hãy chân thành một chút xem nào. Đúng. Tôi ý thức rõ điều đó. Tôi sẽ phải làm gì đây?

Khi bạn nói rằng "Tôi ý thức rõ điều đó", bạn ngụ ý điều gì qua hai từ "ý thức"? Khi bạn nói rằng "Tôi biết là tâm hồn tôi nhỏ bé và ti tiện", bạn ngụ ý điều gì qua từ "biết"? Điều này khá quan trọng. Bạn biết được điều đó vì bạn so sánh tâm hồn mình với tâm hồn khác không nhỏ bé ti tiện, đúng không? Tôi nói rằng "Tâm hồn tôi nhỏ bé, tầm thường, xuẩn ngốc, mờ đục, loạn thần kinh". Làm sao tôi biết được điều đó? Vì một người nào đó đã nói cho tôi biết sao? Vì tôi đã so sánh nó với một tâm hồn khác mà tôi cho rằng không loạn thần kinh như tâm hồn của tôi, tôi nghĩ rằng nó tự do hơn tâm hồn của tôi? Vậy tôi khám phá được sự ti tiện, tầm thường, nhỏ bé của tâm hồn tôi qua việc so sánh, đong đo, đúng không? Nhưng sự so sánh, sự đong đo là nhân tố khiến cho tâm hồn tôi trở nên nhỏ bé. Tôi không biết bạn có nhận thấy rõ điều này không. Đây chính là sự am hiểu hoàn toàn. Bạn hiểu chứ? Tôi so sánh chính tôi với bạn, bạn là người rất thông minh, sáng suốt, đẹp đẽ, tôi nói rằng "Ồ, lạy Chúa, mình thật ngốc nghếch!".

Điều đó có nghĩa gì? Qua sự so sánh tôi nhận thấy rằng tôi là một người ngốc nghếch. Đây chính là nền giáo dục của tôi. Tôi đã được giáo dục rằng tôi cần phải liên tục so sánh bản thân mình với mọi người – tôi đã được giáo dục như thế tại trường trung học, cao đẳng, đại học khi tôi trưởng thành. Tôi tự nói với chính mình "Tại sao mình lại cần phải so sánh"? Nếu tôi không so sánh tôi có ngốc nghếch không? Tôi không biết. Qua sự so sánh tôi đã đi đến kết luận rằng tôi là một người ngốc nghếch. Xin hãy nghe tôi nói. Đây là sự thấu hiểu. Liệu một tâm hồn đã bị gò ép trong suốt nhiều thế kỷ qua, một tâm hồn đã được giáo dục theo cách đó – rằng nó cần phải so sánh, so sánh và so sánh – có thể kết thúc được sự so sánh trong chính nó không? Đó là câu hỏi đầu tiên của tôi. Tôi chỉ có thể kết thúc được sự so sánh này khi tôi thấu hiểu được sự xuẩn ngốc của việc so sánh.

Tại sao tôi phải so sánh tôi với bạn? Có thể bạn là người tài năng nhất trên cõi đời, bạn là một vị Thánh trên thế giới này, hcặc là đấng cứu thế của nhân loại, nhưng tại sao tôi lại phải so sánh tôi với bạn? Tôi so sánh vì tôi đã được giáo dục rằng tôi phải như thế – anh tôi giỏi hơn tôi, chú tôi thông minh hơn tôi. Thế rồi trong tôi có một thôi thúc "Đừng so sánh, đó chỉ là một việc làm xuẩn ngốc". Khi tôi thấu hiểu được điều đó tôi không còn so sánh nữa. Thế thì tôi là ai? Tôi không biết, tôi thực sự không biết. Bạn hiểu chứ? Khi bạn không còn so sánh mình với người khác, khi đó bạn là gì? Bạn không còn nói

rằng "Tôi nhỏ bé, tôi ti tiện, tôi tầm thường, tôi xấu xí". Tôi không biết tôi là gì nên tôi sẽ khám phá xem. Khi tôi nói rằng "Tôi nhỏ bé, tôi ngốc nghếch" tôi đã có một định kiến qua sự so sánh của mình. Định kiến sẽ kết thúc mọi sự am hiểu nên sự thấu hiểu cho tôi thấy rõ sự phù phiếm vô nghĩa của sự so sánh. Tôi không so sánh nữa. Tôi sẽ tìm hiểu xem tôi là gì. Khoảnh khắc tôi từ bỏ sự so sánh tôi không còn xuẩn ngốc nữa vì tôi đã thấu hiểu toàn bộ cấu trúc của sự so sánh. Đây chính là sự sáng suốt. Bạn có sự sáng suốt không?

3

Hình ảnh do suy nghĩ tạo ra sẽ hủy diệt mối quan hệ của nhân loại

Tôi muốn nói về điều có lẽ đóng vai trò là vấn đề cơ bản nhất của cuộc sống. Chúng ta nên tìm hiểu nó không chỉ bằng lời nói mà phải vượt qua giới hạn của ngôn từ để hiểu ý nghĩa sâu sắc của nó. Tôi có thể nói về điều đó liên tục một giờ đồng hồ hoặc hơn thế nữa bởi tôi đã tìm hiểu sâu sắc điều đó ở chính bản thân mình. Nhưng tôi muốn, nếu có thể, chia sẻ cùng các bạn những gì tôi cho rằng thực sự quan trọng. Từ ngữ *chia sẻ* có nghĩa là cùng nhau chia sẻ vẻ đẹp của một bông hoa, vẻ đẹp của một dòng sông; cùng nhau tìm hiểu màu sắc, dáng vẻ và chuyển động của bông hoa đó. Việc chia sẻ chỉ có thể xuất hiện khi chúng ta cùng nhìn vào một đối tượng, tại cùng một thời điểm với cùng một cảm xúc mãnh liệt. Việc chia sẻ cũng có nghĩa là chúng ta, phải lắng nghe những ngôn từ

và thấu hiểu sâu sắc ý nghĩa sâu xa của chúng – ý nghĩa mà ngôn từ không thể truyền tải được. Khi bạn có thể lắng nghe theo cách như thế chúng ta mới có thể cùng nhau chia sẻ được. Tôi nghĩ rằng chúng ta nên chia sẻ theo cách đó trong tất cả những cuộc trao đổi.

Tôi nghĩ rằng vấn đề trung tâm của sự tồn tại của chúng ta chính là suy nghĩ. Tôi muốn tìm hiểu suy nghĩ vì nền văn minh của chúng ta (cả ở phương Tây lẫn phương Đông) được đặt trên nền tảng là suy nghĩ, là khả năng hiểu biết. Suy nghĩ luôn luôn bị giới hạn, có thể đo lường được, dù nó có thể tạo nên những điều phi thường nhất trong lĩnh vực khoa học kỹ thuật, xây dựng nhà cửa, kiến tạo máy móc, đưa con người đến mặt trăng. Nhưng cũng chính suy nghĩ đã tạo ra biết bao nghịch cảnh: vũ khí chiến tranh, sự hủy hoại thiên nhiên, sự ô nhiễm trên trái đất và tín ngưỡng trên toàn thế giới này. Suy nghĩ phải chịu trách nhiệm về câu chuyện thần thoại của các tín đồ Thiên Chúa giáo cùng với đấng tạo hóa của họ, Giáo hoàng của họ, linh mục của họ, sự cứu rỗi của họ và tất cả những thứ có liên quan. Suy nghĩ phải chịu trách nhiệm về những tội ác, về những xấu xa trong các mối quan hệ, về sự phân chia giai cấp và vân vân. Suy nghĩ luôn mang tính máy móc, nó tạo ra những triết lý máy móc. Suy nghĩ đã tạo ra sự chia cắt trong nhân loại với hình thức "tôi" và "không phải tôi", "chúng ta" và "bọn họ". Tất cả những thứ trên đều là kết quả của suy nghĩ, tôi cho rằng điều này quá rõ ràng.

Như tôi đã nói, suy nghĩ đã tạo ra một thế giới phi thường nhưng cũng đã chia cắt nhân loại trong mối quan hệ của họ. Suy nghĩ nó là phản ứng của ký ức, kinh nghiệm và kiến thức. Chính suy nghĩ đã chia cắt nhân loại. Điều đó có nghĩa: suy nghĩ đã tạo ra mối quan hệ của chúng ta qua những hoạt động tương tác, qua hình ảnh về "tôi" và "bạn". Hình ảnh tồn tại qua các mối quan hệ không ngừng tương tác lẫn nhau. Những hình ảnh này rất cứng nhắc, máy móc nên mối quan hệ giữa những hình ảnh này cũng trở nên máy móc, không sáng tạo.

Suy nghĩ không những tạo ra sự phân mảnh trong thế giới ngoại vi mà còn tạo ra sự phân mảnh trong thế giới nội tại, trong tâm hồn nhân loại. Chúng ta nhận thấy rằng suy nghĩ là nhân tố cần thiết. Nếu không có suy nghĩ bạn không thể về nhà, bạn không thể viết nên một cuốn sách, bạn không thể trò chuyện – bạn chẳng làm được gì nếu không có suy nghĩ. Suy nghĩ chính là phản ứng của ký ức, kiến thức, kinh nghiệm nhưng tất cả những thứ này là sản phẩm của quá khứ. Suy nghĩ tiên đoán về tương lai qua hiện tại.

Kiến thức là nhân tố quan trọng, nhưng kiến thức lại khiến tâm hồn không thể vượt qua được giới hạn của hiện tại và quá khứ. Suy nghĩ chỉ có thể vận hành trong phạm vi của những điều đã biết, dù nó có thể tiên đoán về những điều chưa biết dựa trên nền tảng là những điều đã biết. Bạn nhận thấy rõ hiện tượng này trên toàn thế

giới – lý tưởng, tương lai và những điều có thể xảy ra. Suy nghĩ phải chịu trách nhiệm về thái độ hành xử, những hành động thô bỉ, những hành vi lỗ mãng, cục cằn, bạo lực trong các mối quan hệ và vân vân.

Suy nghĩ – trong vai trò là khả năng hiểu biết, khả năng quan sát của nhân loại, khả năng suy luận hợp lý, khả năng kiến tạo của nhân loại – đã định hình tâm hồn của nhân loại, thái độ hành xử của nhân loại, tại Ấn Độ và mọi nơi trên thế giới. Tại châu Á, người ta cho rằng để có thể tìm được những điều không thể đong đo qua việc bạn kiểm soát suy nghĩ của mình bằng bài luyện tập phẩm hạnh, kiểm soát thái độ và vô số những hình thức tiết chế khác nhau và vân vân. Tại phương Tây cũng thế. Người ta cũng nói rằng chúng ta phải kiềm chế, không gây hại, không giết chóc. Nhưng sự thật là gì? Cả phương Tây lẫn phương Đông người ta vẫn không ngừng hành xử sai lạc, họ vẫn liên tục gây hại, liên tục giết chóc. Họ làm tất cả những gì họ có thể làm.

Thế nên suy nghĩ là vấn đề trung tâm của quá trình tồn tại, chúng ta không thể phủ nhận sự thật này. Chúng ta có thể mường tượng rằng mình có linh hồn, trên đời này có tồn tại Thượng đế, cái được gọi là Thiên đàng và Địa ngục vẫn tồn tại đâu đó. Tất cả những thứ này được cấu thành bởi suy nghĩ, là sản phẩm của cỗ máy suy nghĩ.

Tôi muốn tìm hiểu ý nghĩa và tầm quan trọng của suy nghĩ trong quá trình tồn tại của chúng ta. Nếu suy nghĩ là

một cái gì đó có thể đong đo được và luôn bị giới hạn thì liệu tôi có thể vận dụng suy nghĩ để tìm hiểu về một cái gì đó vượt khỏi giới hạn của thời gian, kinh nghiệm, kiến thức được không? Bạn hiểu câu hỏi của tôi chứ? Cả phương Đông lẫn phương Tây đều đặt ra câu hỏi: Liệu những điều vô hạn, những điều không thể đo lường được – chúng ta gọi nó là điều chưa biết, điều không thể đặt tên, sự vĩnh hằng, sự vĩnh cửu, hoặc bất kỳ một tên gọi nào – có thể được khám phá bằng cách vận dụng suy nghĩ được không. Nếu suy nghĩ không khám phá được nó, tâm hồn có thể làm gì để bắt tay vào khám phá cái vô hạn này? Nó vận dụng ngôn từ để khám phá sao? Ngôn từ chính là suy nghĩ. Chúng ta vận dụng ngôn từ để truyền tải một ý tưởng đặc biệt, một suy nghĩ đặc biệt, một tình cảm đặc biệt nào đó. Nhưng suy nghĩ chỉ có thể vận hành trong giới hạn những điều đã biết nếu không suy nghĩ sẽ bị xáo trộn, sẽ không thể vận hành được. Đúng thế chứ?

Thế thì suy nghĩ là gì? Tôi muốn chúng ta phải tìm hiểu vấn đề này một cách rõ ràng, tìm hiểu xem suy nghĩ là gì và khám phá vai trò của nó. Chúng ta nói rằng suy nghĩ là phản ứng của kinh nghiệm, kiến thức, ký ức được lưu trữ trong các tế bào não nên suy nghĩ là kết quả của sự phát triển và quá trình tiến hóa. Tất cả những thứ này là thời gian nên suy nghĩ là kết quả của thời gian. Suy nghĩ chỉ có thể vận hành trong phạm vi không gian mà nó tạo ra quanh nó. Khoảng không gian đó rất chật hẹp, khoảng không gian đó là "tôi" và "bạn".

Suy nghĩ là sản phẩm của kiến thức, thời gian và quá trình tiến hóa. Nó là kết quả của quá trình lý luận một cách máy móc nhưng tất cả những thứ này lại được đặt trên nền tảng là suy nghĩ, dù rằng có những lúc một khám phá mới mẻ cũng xuất hiện mà không có sự can thiệp của suy nghĩ. Điều đó có nghĩa là: bạn khám phá được một điều gì đó hoàn toàn mới mẻ (khám phá đó hoàn toàn không phải là phát kiến của suy nghĩ). Bạn *lý giải* về những gì bạn đã khám phá qua suy nghĩ và những điều đã biết. Một nhà khoa học vĩ đại có thể có một lượng kiến thức khổng lồ, nhưng kiến thức đó không xuất hiện tại khoảnh khắc mà anh ta nhìn nhận một điều gì đó hoàn toàn mới mẻ. Sau khi đã thấu hiểu được một cái gì đó mới mẻ anh ta bắt đầu lý giải nó bằng những điều đã biết, bằng ngôn từ, bằng một chuỗi lập luận. Loại suy nghĩ như thế là loại suy nghĩ cần thiết.

Thế thì, suy nghĩ và kiến thức có phải là nhân tố cần thiết trong mối quan hệ giữa người và người không? Bạn có hiểu câu hỏi của tôi không? Chúng ta có mối quan hệ với nhau, chúng ta cùng là những con người, cùng sống trên một hành tinh (đây là hành tinh của chúng ta, không phải hành tinh của riêng Thiên Chúa giáo, riêng người Anh, riêng người Ấn Độ). Đây là thế giới "của chúng ta". Vậy suy nghĩ và kiến thức đóng vai trò thế nào trong mối quan hệ này? Mối quan hệ có nghĩa là có liên hệ với nhau, giao tiếp đối đãi cùng nhau trong sự tự do, một cách thanh thoát tự nhiên. Vậy đâu là vị trí của suy

nghĩ và kiến thức trong mối quan hệ này? Suy nghĩ – khả năng ghi nhớ, hình dung, tính toán, trù liệu, vân vân – vị trí của nó trong mối quan hệ này là gì? Nó đóng vai trò như thế nào trong mối quan hệ này?

Suy nghĩ có phải là tình yêu? Xin đừng vội phủ nhận, chúng ta đang tìm hiểu. Mối quan hệ của chúng ta là gì khi chúng ta cùng chung sống dưới một mái nhà. Chúng ta là người chồng, người vợ, bạn bè hay là gì? Mối quan hệ của chúng ta là gì? Nó có được đặt trên nền tảng là suy nghĩ không? Suy nghĩ cũng chính là tình cảm, hai đối tượng này không thể tách rời nhau. Nếu mối quan hệ của chúng ta được đặt trên nền tảng là suy nghĩ thì chúng ta sẽ trở nên máy móc. Đối với hầu hết chúng ta, mối quan hệ mà chúng ta đang có đều mang tính máy móc. Khi tôi nói đến hai từ "máy móc" tôi muốn nói về hình ảnh được tạo ra bởi suy nghĩ về bạn và về tôi. Hình ảnh tôi có được về bạn, hình ảnh bạn có được về tôi được cấu thành bởi suy nghĩ. Bạn dựng lên hình ảnh về tôi, tôi dựng lên hình ảnh về bạn, đây chính là sản phẩm của suy nghĩ. Sự thật là: giữa chúng ta không tồn tại mối quan hệ trực tiếp chỉ có mối quan hệ giữa hai hình ảnh mà chúng ta có được về nhau mà thôi. Chúng ta gọi đây là mối quan hệ, đó là sự thật.

Thế nên mối quan hệ của chúng ta chính là sản phẩm của suy nghĩ, của sự tính toán, sự đong đo, tưởng tượng và ảo ảnh. Đó có phải là mối quan hệ đúng nghĩa không?

Lúc này bạn sẽ dễ dàng trả lời rằng "Không, dĩ nhiên là không". Khi bạn đã tìm hiểu cụ thể bạn dễ dàng nhận thấy rằng đây không phải là một mối quan hệ đúng nghĩa. Sự thật thì đây *chính là* mối quan hệ của chúng ta, nếu chúng ta không tự lừa dối mình. Tôi không muốn bị tổn thương, tôi sẵn sàng gây tổn thương cho bạn nên tôi dựng lên bức tường chắn quanh mình, bạn cũng thế. Quá trình tương quan này trở nên máy móc và tiêu cực vì thế (từ hữu thức hoặc vô thức) chúng ta cố gắng tìm cách trốn chạy khỏi mối quan hệ này.

Tôi khám phá được rằng bất kỳ một hình thức suy nghĩ nào cũng gây nhiễu loạn cho mối quan hệ và khiến mối quan hệ đó trở nên máy móc. Tôi đã khám phá được điều này. Theo tôi đây là một sự thật quan trọng – giống như khi tôi nhận thấy một con rắn hoặc một vách đá nguy hiểm. Tôi biết rằng khi suy nghĩ xuất hiện trong mối quan hệ thì nó lập tức phá hoại mối quan hệ này. Tôi phải làm gì? Tôi biết suy nghĩ là nhân tố cần thiết ở một góc cạnh nào đó nhưng suy nghĩ trong mối quan hệ lại mang tính phá hoại mạnh mẽ. Điều này có nghĩa là: bạn đã gây tổn thương cho tôi, phỉ báng tôi, chì chiết tôi, bắt nạt tôi, lợi dụng tôi. Bạn đã khiến tôi bực bội – đó là tất cả những hình ảnh, những định kiến mà tôi có được về bạn. Khi tôi trông thấy bạn, tất cả những hình ảnh này lại xuất hiện trong tôi. Có thể tôi sẽ cố gắng kiểm soát, đè nén chúng nhưng chúng vẫn luôn luôn còn đó.

Mối quan hệ máy móc sẽ tạo ra một đời sống máy móc, đơn điệu, chán nản, nhạt nhẽo, buồn tẻ, mệt mỏi... với một ít niềm vui hiếm hoi. Chúng ta biết rõ điều này và chúng ta tìm cách trốn chạy khỏi nó nên chúng ta ảo tưởng, chúng ta tạo nên những truyền thuyết. Truyền thuyết của Thiên Chúa giáo đã đưa mọi người đến gần nhau hơn. Người Ấn Độ cũng có những truyền thuyết, những truyền thuyết này đã đưa mọi người xích lại cùng nhau. Khi những truyền thuyết này phai nhạt thì sự phân rã xuất hiện. Đây là những gì đang xảy ra trên thế giới này. Nếu bạn nghiêm túc suy nghĩ về việc này bạn sẽ vứt bỏ mọi truyền thuyết về Jesus, về Đức Phật, vân vân.

Thế thì làm sao tâm hồn có thể tạo được sự hài hòa cân đối mà không còn sự phân ranh giữa những điều đã biết và sự tự do thoát ra khỏi những điều đã biết? Giữa những điều đã biết (kiến thức) và sự tự do thoát ra khỏi mọi suy nghĩ là sự vận hành cùng nhau ở trạng thái cân bằng. Câu hỏi của tôi là "Liệu chúng có thể giống như hai dòng sông hòa quyện vào nhau" điều đã biết và điều chưa biết? Liệu có thể như thế được không? Hay đó chỉ là một ý tưởng, một giả thiết? Suy nghĩ và không suy nghĩ. Suy nghĩ khi tôi xây dựng một chiếc cầu, viết một cuốn sách, phát biểu trước công chúng, tính đếm một con số. Không suy nghĩ trong mối quan hệ với mọi người thì tình yêu mới có thể xuất hiện trong mối quan hệ của tôi. Vậy thì hai đối tượng này có thể liên tục vận hành cùng nhau được không? Lúc này suy nghĩ bắt đầu vận hành để tìm

cách tạo ra sự hài hòa cân đối đó. Chính lúc này nó sẽ liên tục vận dụng những kiến thức và kinh nghiệm xưa cũ, thế rồi nó chẳng đi được đến đâu cả.

Bây giờ chúng ta sẽ tìm hiểu xem quá trình quan sát mà không tồn tại đối tượng quan sát là gì. Vì đối tượng quan sát thuộc về quá khứ, thuộc về những điều đã biết, thuộc về phạm vi suy nghĩ, là kết quả của kiến thức, của kinh nghiệm, vân vân nên có tồn tại sự quan sát mà không tồn tại đối tượng quan sát được không? Tôi có thể nhìn ngắm bạn, vợ mình, bạn bè, hàng xóm của mình mà không kèm theo hình ảnh mà tôi đã tạo ra qua mối quan hệ này được không? Tôi có thể nhìn bạn mà không vận dụng bất kỳ hình ảnh nào của quá khứ được không? Điều đó có thể không? Bạn đã gây tổn thương cho tôi, bạn đã nói một điều gì đó lăng mạ tôi, bạn đã loan tin đồn xấu về tôi... liệu tôi có thể nhìn bạn mà không hề mang theo tất cả những ký ức đó được không? Điều này có nghĩa là "Liệu tôi có thể nhìn bạn mà không vận dụng bất kỳ một suy nghĩ nào được không"?

Tôi có thể quan sát nhánh cây mà không kèm theo bất kỳ một kiến thức nào về nó được không? Tôi có thể lắng nghe tiếng nước chảy mà không đặt tên hay nhận xét về nó – chỉ lắng nghe vẻ đẹp của tiếng nước chảy mà thôi? Bạn có thể làm được như thế không? Bạn đã từng bao giờ thử làm như thế chưa? Rất tiếc là tôi đã sử dụng

từ "thử". "Thử" là một hành động sai lạc. Bạn đã từng bao giờ *thực hiện* điều đó chưa? Bạn đã từng bao giờ nhìn vợ mình, bạn bè mình hoặc bất kỳ một đối tượng nào mà không hề gợi lên bất kỳ một hình ảnh nào trong quá khứ chưa? Khi bạn làm được thế bạn sẽ khám phá được điều này: suy nghĩ chỉ là một quá trình lặp đi lặp lại mang tính máy móc. Khi suy nghĩ xuất hiện thì mối quan hệ không còn tồn tại nữa nên bạn sẽ hiểu được rằng tình yêu không phải là sản phẩm của suy nghĩ. Không tồn tại những gì được gọi là tình yêu thiêng liêng và tình yêu trần tục chỉ có một thứ tình yêu duy nhất, thứ tình yêu tinh khiết hoàn toàn. Bạn hiểu tất cả những điều này chứ?

Cuộc sống của chúng ta được đặt trên nền tảng là suy nghĩ (toàn bộ suy nghĩ và ngôn từ). Nếu không có ngôn từ thì có tồn tại suy nghĩ không? Tâm hồn đã là nô lệ cho ngôn từ nên nó không thể nhận ra được sự vận hành của suy nghĩ mà không kèm theo bất kỳ một ngôn từ nào? Liệu tôi, liệu tâm hồn của tôi có thể quan sát được tôi, quan sát toàn bộ nội dung về tôi mà không kèm theo bất kỳ một ngôn từ nào? Tôi có thể quan sát chính mình, tâm hồn tôi có thể quan sát chính nó mà không kèm theo bất kỳ hình thức vận hành nào của ngôn từ được không? (Ngôn từ chính là đối tượng suy nghĩ, chính là đối tượng quan sát).

Để có thể tự quan sát mình một cách rõ ràng tâm hồn phải tự do hoàn toàn (tự do thoát khỏi định kiến, hình ảnh và bất kỳ một nguyên tắc hay một ý tưởng nào). Tất cả những thứ này là sản phẩm của suy nghĩ, chúng được lắp ráp với nhau bởi ngôn từ, khái niệm. Sự am hiểu như thế tự bản thân nó đã là hình thức cao nhất của kỷ luật – kỷ luật ở góc độ tìm hiểu, chứ không phải ở góc độ tuân theo. Bạn hiểu được điều này không?

Chúng ta đã khởi đầu bằng cách cùng nhau tìm hiểu và chia sẻ vấn đề này. Vị trí của suy nghĩ trong quá trình tồn tại của chúng ta là gì? Hiện nay đời sống của chúng ta được đặt trên nền tảng là suy nghĩ. Suy nghĩ có thể tưởng tượng ra những đối tượng thiêng liêng nhưng đó vẫn cứ là suy nghĩ. Thượng đế, đấng cứu thế, mục sư của chúng ta... là sản phẩm của suy nghĩ. Thế thì, ý nghĩa của suy nghĩ trong đời sống của chúng ta là gì? Suy nghĩ đóng vai trò quan trọng, hợp lý, hiệu quả kiến thức được vận dụng mà không kèm theo sự xuất hiện của "tôi". "Tôi" luôn nói rằng "Tôi là một nhà khoa học giỏi hơn người đó" hoặc "Tôi là một bậc thầy giỏi hơn người đó" nên khi kiến thức khi được vận dụng mà không kèm theo sự xuất hiện của "tôi" ("tôi" chính là sản phẩm của suy nghĩ, suy nghĩ tạo ra sự phân chia giữa bạn và tôi) thì kiến thức trở thành một cái gì đó rất phi thường, nó sẽ tạo ra một thế giới, một xã hội tốt đẹp hơn. Chúng ta có đủ kiến thức để tạo ra một thế giới tươi đẹp hơn, hạnh phúc hơn. Trong thế giới đó chúng ta có thể có được thực phẩm, quần áo, nơi

trú ngụ nhưng chúng ta đã phủ nhận điều đó vì suy nghĩ của chúng ta đã tự phân chia nó thành "tôi" và "bạn"; đất nước của tôi và đất nước của bạn, Thượng đế của tôi và Thượng đế của bạn. Giờ đây chúng ta vẫn đang tham gia những cuộc chiến chống phá nhau. Nếu bạn nhận thấy rõ điều đó không phải qua việc phân tích hay lý luận, không phải chỉ bằng lời "Tôi sẽ hạnh phúc hơn nếu tôi làm điều đó", không phải qua ngôn từ, không phải qua việc hình dung tưởng tượng, không phải qua bất kỳ một thể thức nào là bạn đã đến được nơi cần đến. Khi đó sẽ không còn tồn tại bất kỳ một xung đột nào, mọi việc sẽ xảy ra một cách tự nhiên giống như quả cây chín đỏ trên cành.

Các bạn có muốn đặt câu hỏi cho tôi không?

Người chất vấn: Tôi nghĩ rằng mình là một người rất thật.

Krishnamurti: Bạn nói rằng bạn cảm thấy mình là một người rất thật. Tôi không biết chúng ta muốn nói điều gì qua câu "Tôi là một người rất thật". Tôi ngồi đây, tôi có một thể xác, tôi trông thấy mọi thứ quanh mình, suy nghĩ của tôi rất thật, ngôn từ mà tôi sử dụng cũng rất thật, tôi thích và tôi không thích – đó là điều rất thật. Bạn đã gây tổn thương cho tôi, bạn đã tâng bốc tôi – đó là điều rất thật. Tôi đã tạo ra Thượng đế của mình. Tôi quá lo sợ nên tôi đã tạo ra những thứ này. Sự hài lòng khiến tôi tỏ ra lưu luyến với bạn nên tôi nói rằng "Tôi yêu bạn". Xét ở

một góc độ nào đó thì tất cả những thứ này đều rất thật. Ngôn từ luôn rất thật. Nhưng nếu bạn bị mắc kẹt bởi ngôn từ thì chúng sẽ tạo ra những ảo tưởng. Chúng ta dễ dàng nhận ra một sự thật nào đó và ảo tưởng bắt đầu xuất hiện khi suy nghĩ tạo ra những lo sợ hay sự hài lòng, ảo ảnh của sự thật.

Người chất vấn: Đâu là mối quan hệ giữa thể xác và suy nghĩ?

Krishnamurti: Nếu tôi không có thể xác thì tôi có thể suy nghĩ được không? Nếu tôi không có các tế bào não (các tế bào não này đóng vai trò lưu trữ thông tin) và hệ thần kinh thì tôi có thể suy nghĩ được không?

Xin hãy lắng nghe cẩn thận. Khi thể xác chết đi – tôi biết lúc này bạn đang tập trung chú ý – thì điều gì sẽ xảy ra với những suy nghĩ mà chúng ta đã tạo ra? Tôi đã sống trên đời này được ba mươi, năm mươi hoặc một trăm năm. Tôi đã làm việc tại văn phòng để kiếm sống, để chiến đấu, để tranh luận, để ganh đua, để khắc khoải. Bạn biết đấy, cuộc đời tôi là một chuỗi dài kinh khủng mà tôi đã trải qua. Tôi chết đi, thể xác chết đi, đây là điều chắc chắn sẽ xảy ra. Thể xác này sẽ chết đi vì bệnh tật, tai nạn, tổn thương. Tôi luôn ghi nhớ tất cả những thứ đó. Tất cả những thứ đó chính là tôi. "Tôi" có khác gì so với phương tiện thể xác này không? Rõ ràng là khác. "Tôi" là kết quả của những ký ức về đau đớn, tổn thương,

hài lòng, thỏa mãn... được lưu trữ ở các tế bào thần kinh dưới dạng suy nghĩ, đúng không? Liệu suy nghĩ đó có tiếp tục tồn tại khi thể xác chết đi? Bạn hiểu điều này chứ? Anh chị em, bạn bè, hàng xóm, con trai, chồng, vợ của tôi... tôi đã đi dạo cùng họ, vui sống cùng họ. Tôi lưu luyến và không muốn mất họ. Họ đã qua đời, tôi đã mất đi thể xác của họ. Nhưng tôi không muốn mất họ. Tôi thực sự không muốn mất họ, tôi luôn ấp ủ ký ức về họ. Tôi lưu luyến với điều đó, tôi bám chặt lấy nó.

Thế rồi suy nghĩ của tôi nói "Họ thực sự vẫn còn sống, mình sẽ gặp họ ở kiếp sau hoặc ở Thiên đàng. Mình thích ý tưởng đó, nó giúp mình cảm thấy an ủi hơn". Bạn xuất hiện và nói "Thật ngớ ngẩn, anh chỉ là một lão già mê tín mà thôi". Tôi tranh luận, phản kháng, đối đầu với bạn bởi ý tưởng này giúp tôi cảm thấy được an ủi. Tôi đang tìm kiếm niềm an ủi chứ không phải là sự thật về bất kỳ điều gì. Nếu tôi không tìm kiếm niềm an ủi ở bất kỳ hình thức nào, thì sự thật là gì? Giả sử tôi sống ti tiện, tầm thường, nhỏ bé và chết đi giống như hàng triệu người khác thì ý nghĩa của tôi là gì? Tôi giống như biển người bao la kia. Tôi chết đi nhưng vẫn bám chặt lấy đời sống nhỏ bé của mình, tôi muốn đời sống của tôi vẫn tiếp tục, tôi hy vọng một ngày nào đó trong tương lai tôi sẽ được hạnh phúc. Tôi chết đi cùng với ý tưởng đó. Tôi giống như hàng triệu người khác trong đại dương mênh mông này, chẳng có ý nghĩa, chẳng đẹp đẽ gì cả. Nếu tâm hồn bước ra khỏi đại dương mênh mông đó (nó cần phải bước) thì

những điều hoàn toàn mới mẻ sẽ xuất hiện. Đó là toàn bộ quá trình của sự sống: thoát ra khỏi dòng chảy mạnh mẽ của những xấu xa thấp hèn. Vì chúng ta không thể làm được điều đó – chúng ta không có sinh lực, không có sinh khí, không có nhiệt huyết, không có tình yêu dành cho nó – nên chúng ta để mình bị cuốn theo dòng chảy đó.

Người chất vấn: Tại sao ngài lại nói về trạng thái sung sướng tuyệt vời? Đó chỉ là một lời hứa suông về một thứ gì đó mà thôi. Nếu suy nghĩ không còn tồn tại thì hữu thức sẽ chẳng cảm nhận được trạng thái sung sướng tuyệt vời đó, tại sao ngài lại nói về điều đó? Chính những lời nói của ngài về trạng thái sung sướng tuyệt vời như thế đã đưa tất cả chúng tôi đến đây.

Krishnamurti: Tất cả các bạn đến đây là vì tôi đã nói về trạng thái sung sướng tuyệt vời sao? Lạy Chúa, tôi hy vọng không phải thế chứ! Thưa quý vị, xin hãy lắng nghe tôi nói. Điều quan trọng không phải là trạng thái sung sướng tuyệt vời của một người nào đó. Điều quan trọng là chúng ta phải thấu hiểu *thực tại. Thực tại* có nghĩa là trạng thái thực *của bạn* chứ không phải trạng thái hạnh phúc tuyệt vời của tôi hay của bất kỳ một người nào khác. Để thấu hiểu được nó bạn phải có sinh lực tuyệt vời. Đó là những gì chúng ta đang quan tâm đến ở đây chứ không phải là quan tâm đến trạng thái sung sướng tuyệt vời của một ai đó, nếu thế nó đã trở thành một ảo tưởng. Bạn

phải vứt bỏ ngay ảo tưởng đó! Những gì chúng ta quan tâm đến ở đây chính là việc tìm hiểu *thực tại*. Chúng ta tìm hiểu kết cấu và bản chất của suy nghĩ để hiểu ý nghĩa và bản chất phá hoại của nó. Chúng ta khám phá sự tự do thoát ra khỏi sự gò ép của những điều đã biết. Nếu bạn thực sự thấu hiểu được *thực tại* về chính mình, bạn sẽ vượt qua được nó.

Có quá nhiều câu hỏi được đặt ra, tôi phải làm gì đây?

Người chất vấn: Tôi (một người loạn thần kinh) không biết liệu việc chung sống cùng một người tỉnh táo có giúp tôi tỉnh táo trở lại được không?

Krishnamurti: Nếu bạn biết rằng mình là một người loạn thần kinh thì bạn không còn loạn thần kinh nữa. Hầu hết chúng ta không ý thức được rằng mình là người loạn thần kinh nên chúng ta hy vọng mình sẽ không còn loạn thần kinh nữa nhờ vào sự trợ giúp của người khác. Nhưng người khác, người mà bạn nghĩ rằng tỉnh táo trong khi bạn đang loạn thần kinh, cũng là một người loạn thần kinh. Tôi nói thế e hơi khó hiểu. Nếu tôi là một người loạn thần kinh thì làm sao tôi có thể biết được bạn tỉnh táo? Không thể, thưa quý vị. Làm sao tôi có thể biết bạn là một người giác ngộ, bạn là đấng cứu thế, bạn đã đến được Thiên đàng trong khi tôi đang sống trong đau khổ? Tôi không thể nhưng tôi vẫn thích nghĩ rằng bạn đang ở Thiên đàng vì điều đó giúp tôi cảm thấy an ủi. Mọi tín

ngưỡng của chúng ta đều được đặt trên nền tảng như thế, điều này quả thực quá ngớ ngẩn. Nếu tôi ý thức được tôi là người loạn thần kinh thì chỉ cần thế thôi cũng đủ rồi.

Chúng ta có ý thức được bản thân mình bị loạn thần kinh ở mức độ nào không? Ai nói cho bạn biết rằng bạn bị loạn thần kinh hay bạn tự khám phá được điều này? Bạn tự nhận thấy mình bị loạn thần kinh, hành động không được sáng suốt hay bạn đã nhìn thấy một người nào đó mà bạn cho rằng anh ta hành động sáng suốt rồi bạn tự so sánh bản thân mình với anh ta, sau đó bạn kết luận rằng "Tôi là một người loạn thần kinh"? Khi bạn so sánh, khi đó bạn loạn thần kinh. Khi bạn là người loạn thần kinh mà bạn kết luận người nào đó là tỉnh táo thì người đó không phải là người tỉnh táo.

Điều quan trọng chính là *ý thức* một cách sâu sắc về sự thiếu cân bằng, sự loạn thần kinh. Chính ý thức này sẽ xua tan chứng loạn thần kinh trong bạn. Nếu tôi ý thức được rằng tôi tức giận, ganh tị, tham vọng, tham lam một cách sâu sắc chứ không hời hợt và dừng lại ở giới hạn của ngôn từ thì mọi từ ngữ, kết luận, định kiến, lý tưởng được đặt sang một bên. Khi tôi ý thức rõ về bản thân thì tôi có còn là người loạn thần kinh nữa không? Rõ ràng là không. Chính những thứ này đã khiến tôi bị loạn thần kinh. Bạn hiểu chứ?

4

Quét sạch mọi đau đớn trong tâm hồn

Trước đây chúng ta đã thảo luận về bản chất của suy nghĩ, ký ức, kiến thức và kinh nghiệm phá hoại mối quan hệ hàng ngày. Nếu bạn đã tìm hiểu kỹ càng vấn đề này, thế thì suy nghĩ đóng vai trò thế nào trong toàn bộ hữu thức của chúng ta? Vô thức – phần tiềm ẩn trong tâm hồn chúng ta – bị hư hỏng thế nào bởi môi trường, bởi xã hội mà chúng ta đang sống, bởi nền giáo dục của chúng ta và vân vân? Toàn bộ tâm hồn chúng ta bị hư hỏng thế nào, liệu tâm hồn có thể tránh xa được sự hư hỏng, sự ô nhiễm, nền "văn minh" này?

Chúng ta chỉ có thể hiểu được điều này khi chúng ta thấu hiểu được toàn bộ vấn đề về suy nghĩ. Thế nên tôi muốn tìm hiểu cặn kẽ xem suy nghĩ đã gò ép tác động lên tâm hồn như thế nào, nền văn hóa mà chúng ta đang sống đã định hình nên suy nghĩ như thế nào?

Tôi muốn nhắc lại: chúng ta không chỉ theo đuổi những học thuyết, những suy đoán hoặc những khái niệm mà đúng đang cùng nhau chia sẻ, khám phá xem liệu tâm hồn mà nó có thể "được giũ sạch" hay không; liệu chúng ta có thể nhận biết được mình đã bị gò ép đến mức nào không; liệu chúng ta có thể phơi bày được toàn bộ nội dung của chính mình ra ánh sáng để tâm hồn có thể hoàn toàn trong sáng và tự do được không.

Bạn biết đấy, chúng ta không nên bám chặt vào ý nghĩa của ngôn từ vì chúng ta sẽ trở nên giả tạo, chúng ta chỉ có thể vận dụng ý tưởng, định kiến, ảo tưởng của người khác để tìm hiểu vấn đề mà thôi. Tôi nghĩ rằng chúng ta nên dành một ít thời gian để tìm hiểu xem chúng ta cũ kỹ đến mức nào. Chúng ta chỉ biết chấp nhận những gì người khác nói và lặp lại lời của họ một cách rành rọt mà chẳng hiểu những lời nói đó.

Chúng ta sẽ cùng nhau tìm hiểu xem liệu tâm hồn (tâm hồn của bạn, tâm hồn của nhân loại) có thể hoàn toàn thoải mái, hoàn toàn không chịu gò ép tác động để tự do trong mọi hành động, trong mọi mối quan hệ với mọi người quanh mình được không? Xin đừng vội chấp nhận bất kỳ điều gì tôi nói. Bạn phải phủ nhận mọi thứ, mọi người, mọi đối tượng để trực tiếp quan sát chính bạn. Tất cả những gì bạn tìm hiểu khám phá được sẽ là của bạn.

Như chúng ta đã nói, nền văn hóa mà chúng ta đang sống trong đó (với những phân mảnh, những cuộc đấu tranh giai cấp, những rập khuôn máy móc của nó) đã tạo ra trong mỗi chúng ta hình ảnh về chính mình. Điều đó có nghĩa là bạn có một hình ảnh về chính bản thân bạn, không phải vậy sao? Không những chỉ có một mà là hàng tá hình ảnh thì đúng hơn. Những hình ảnh này xuất hiện như thế nào? Ai đã tạo ra những hình ảnh này? Xã hội và tất cả những tác động của nó – tín ngưỡng, giáo dục, môi trường, kinh tế – đã tạo ra trong tâm hồn con người hình ảnh về chính họ. Tôi nghĩ điều này tương đối dễ hiểu. Nếu tôi được sinh ra trong một môi trường nào đó, tôi chấp nhận môi trường đó gắn liền với thời thơ ấu của mình – trong môi trường đó tôi trở thành người Thiên Chúa giáo, người Tin lành giáo, người Hồi giáo, vân vân. Hình ảnh đó được khắc sâu trong tâm hồn tôi, tôi sống cùng với hình ảnh đó. "Tôi" chính là hình ảnh, thể thức đó. Xin hãy quan sát hình ảnh này. Tôi có thể quan sát ngọn núi, mô tả hình ảnh ngọn núi nhưng hình ảnh đó vẫn không thực sự là ngọn núi. Hình ảnh này là toàn bộ hữu thức của tôi.

Nội dung của hữu thức *chính là* hữu thức. Bạn vẫn đang cùng tôi chia sẻ vấn đề này đấy chứ? Xin đừng vội bỏ cuộc vì nhận thấy vấn đề này quá rối rắm. Sáng nay là một sáng đẹp trời, lẽ ra chúng ta nên ra ngoài đi dạo, ngắm nhìn những bông hoa mọc ven bờ suối róc rách,

lắng nghe tiếng chim hót trên cành. Nhưng sáng nay chúng ta lại có mặt ở đây, cố gắng nghiêm túc tìm hiểu vấn đề này vì chúng ta phải tạo ra một nền văn minh hoàn toàn khác, một nhân loại hoàn toàn khác. Chúng ta không cần tạo ra một hình ảnh ảo tưởng về Jesus, về Krishna, về Marx mà phải tạo ra một nhân loại có thể thấu hiểu và vượt qua được chính mình.

Chúng ta có hình ảnh về chính mình. Hình ảnh đó gắn liền với suy nghĩ của chúng ta. Chúng ta có thể phơi bày hình ảnh đó ra ngoài ánh sáng và thực sự thấu hiểu về nó được không? Đó là vấn đề mà tôi muốn thảo luận ở đây. Nhìn từ bên ngoài, tôi rất ít thể hiện mình; giống như một tảng băng, nó chỉ nổi lên một phần mười, chín phần còn lại chìm trong nước. Phần chìm trong nước, phần ẩn tàng, phần chưa được khám phá đó có thể phơi bày ra để hiểu được nó một cách triệt để vốn bị phân mảnh, có thể được tự do, được trọn vẹn, được sáng suốt? Đó là câu hỏi mà tôi muốn đặt ra ở đây. Tôi không biết bạn tự đặt câu hỏi này cho chính mình chưa, nếu chưa thì giờ đây chúng ta đang đặt ra câu hỏi này và bạn phải đối mặt với nó. Bạn đối mặt với câu hỏi này như thế nào tùy thuộc vào sự quan tâm và mức độ nghiêm túc của bạn.

Hình ảnh này, định kiến này có nhiều biểu tượng, nhiều tên gọi khác nhau nhưng nó vẫn không phải là sự thật. Chúng ta sẽ sử dụng từ ngữ *hình ảnh* hoặc *định kiến* nhé. Hình ảnh này nhận được áp lực cả từ bên ngoài

lẫn bên trong. Mỗi lời được nói ra bằng thái độ thân thiện hoặc hằn thù đều tác động đến nó. Hình ảnh đó liên tục bị tác động, gò ép, tổn thương ngay từ khi nó mới được hình thành. Chúng ta (những con người) liên tục gây tổn thương cho nhau ở mức độ nghiêm trọng. Hình ảnh đó (do xã hội và suy nghĩ tạo ra) không những bị tổn thương mà còn được tâng bốc nịnh bợ. Đây là một quá trình bị tổn thương, phản kháng và tự bảo vệ. Có lẽ nó có thể dễ dàng đối mặt với những tổn thương nho nhỏ nhưng câu hỏi đặt ra là: Liệu những tổn thương sâu sắc ở tâm hồn của nhân loại có thể được tẩy trừ hoàn toàn mà không tồn tại bất kỳ một vết sẹo nào được không?

Bạn bị tổn thương ngay từ khi bạn còn rất nhỏ (không phải sao) khi mẹ bạn, cha bạn, thầy giáo của bạn, cô chú của bạn, một người nào đó nói rằng "Mày không giỏi bằng anh của mày", "Mày không sáng dạ bằng em của mày", "Mày không xinh xắn bằng bạn của mày", "Mày trông giống như người cô xấu xí của mày". Sau đó tại trường học bạn lại bị so sánh với những học sinh khác qua điểm số. Khi bạn so sánh cậu trai này với cậu trai khác là bạn đang hủy hoại họ. Tất cả những tổn thương đó sẽ tồn tại. Khi ta lớn lên nó sẽ thể hiện qua hành động bạo lực, sự lo lắng và vân vân Sự thể hiện này là một biện pháp nhằm trốn chạy khỏi những tổn thương, những ảo tưởng. Đây là một hình thức khác của hình ảnh: bạn ảo tưởng rằng bạn sẽ không bao giờ bị tổn thương nữa, đây là một trạng thái loạn thần kinh. Đúng không?

Xin hãy tự quan sát chính bản thân mình. Những lời tôi nói ở đây sẽ là tấm gương giúp các bạn tự soi lại chính mình.

Chúng ta có thể quét sạch mọi tổn thương được không. Nếu được sẽ không còn vết hằn nào trong tâm hồn, tâm hồn bị tổn thương sẽ không bao giờ bị tổn thương nữa? Xét cho cùng, sự trong trắng chính là trạng thái tâm hồn không bị tổn thương. Từ ngữ *trong trắng* có nghĩa là không bị tổn thương và không gây tổn thương (không phải là một con cừu ngây thơ theo ý nghĩa mà Thiên Chúa giáo thường sử dụng).

Tôi đã bị tổn thương cả đời, tôi trở nên vô cùng nhạy cảm. Tôi nhận thấy rằng tôi có thể đối mặt một cách sáng suốt với những tổn thương nho nhỏ. Tôi biết mình cần phải làm gì: Tôi phản kháng, tôi dựng lên một bức tường quanh mình, tôi tự cách ly mình nên tôi sẽ không bao giờ bị tổn thương nữa – đây là những gì mà mọi người thường làm. Nhưng phía sau bức tường đó họ vẫn bị tổn thương sâu sắc. Người ta có thể đối mặt với những tổn thương không bằng cách tự cách ly mà bằng sự yếu ớt vì chỉ có một tâm hồn yếu ớt mỏng manh mới có thể không bao giờ bị tổn thương. Bạn hiểu không? Bạn có bao giờ trông thấy một chiếc lá mùa xuân chưa? Một chiếc lá mới xuất hiện dưới ánh nắng mặt trời ấm áp. Chiếc lá đó vô cùng mỏng manh, sống động, nhạy cảm. Những cơn gió rét sẽ không bao giờ có thể xé nát nó, nó vẫn luôn ở đó.

Đó chính là sự mỏng manh.

Câu hỏi được đặt ra ở đây là: Những tổn thương có thể được tẩy trừ hoàn toàn không? Điều này có nghĩa là: Làm thế nào để những tổn thương trong vô thức, trong tiềm thức có thể được tẩy trừ hoàn toàn? Việc này có thể được thực hiện bằng cách phân tích không? Xin hãy lắng nghe cẩn thận. Liệu việc phân tích có thể giúp tẩy trừ hoàn toàn những tổn thương trong tiềm thức không? Ý nghĩa gốc của từ *phân tích* là mổ xẻ. Bạn mổ xẻ tất cả những gì được đem ra phân tích. Nhưng ai là đối tượng phân tích những phần đã được mổ xẻ? Đối tượng phân tích này chính là một phần của suy nghĩ, không phải sao? Suy nghĩ tự bản thân nó đã là một phân khúc, một phân mảnh của cái toàn bộ, cái trọn vẹn. Bạn hiểu không? Thế rồi suy nghĩ bắt đầu khảo sát, phân tích những phân mảnh còn lại của suy nghĩ, đây chính là sự liên tiến của quá trình phân mảnh. Nếu bạn ý thức rõ điều này, nếu bạn thấu hiểu điều này bạn sẽ không bao giờ phân tích nữa. Bạn thấu hiểu điều này chứ?

Việc phân tích sẽ không giúp chúng ta giải quyết được những tổn thương sâu sắc. Vậy bạn sẽ làm gì? Bạn sẽ không phân tích nữa. Bạn đã hiểu rõ sự ngớ ngẩn của việc phân tích – không phải vì tôi nói thế mà vì chính bạn đã tự hiểu rõ điều đó. Thế thì bạn sẽ làm gì? Làm thế nào để vứt bỏ tẩy trừ mọi tổn thương? Giấc mơ có thể giúp bạn làm được việc này không? Việc mơ mộng có phải

là việc cần thiết? Các chuyên gia phân tích và các nhà tâm lý học nói rằng bạn cần phải mơ mộng nếu không bạn sẽ phát khùng. Giấc mơ là sự liên tiến của những gì chúng ta đã thực hiện trong ngày. Rõ ràng thế. Nếu chúng ta ý thức được những gì mình thực hiện trong ngày, ý thức được suy nghĩ của mình, cảm xúc của mình, phản ứng của mình thì giấc mơ có phải là yếu tố cần thiết khi chúng ta lên giường ngủ không?

Nếu việc phân tích và việc mơ mộng không phải là cách giải quyết thì cách giải quyết như thế nào? Làm thế nào để có thể tẩy sạch mọi tổn thương trong tâm hồn (những tổn thương mà người ta nhận được từ bạn bè, người thân)? Bạn đang chờ câu trả lời từ tôi, đúng không? Tôi nghĩ rằng đúng. Xin chờ một lát, nếu không ai trả lời câu hỏi này, không ai cả, bạn sẽ làm gì? Bạn đã khám phá được một điều là việc phân tích không phải là cách giải quyết hợp lý ở đây. Bạn cũng khám phá được rằng việc mơ mộng về bản chất là vô nghĩa. Nếu cả ngày bạn không ngừng sống động, linh hoạt, quan sát, lắng nghe, cảm nhận thì giấc mơ trở thành vô nghĩa. Khi bạn lên giường ngủ bạn sẽ nhận thấy rằng giấc mơ là không cần thiết, với tâm hồn, trí não bạn hoàn toàn được nghỉ ngơi. Chính chuỗi dài tranh đấu xung đột trong ngày đã hủy hoại tâm hồn, trí não.bạn.

Nếu bạn đã lập lại trật tự cho đời sống hàng ngày của trí não, không cần phải vận hành để lập lại trật tự trong

khi bạn đang ngủ. Bạn hiểu không? Trật tự chỉ có thể xuất hiện khi bạn đã thấu hiểu được toàn bộ những hỗn độn trong đời sống của mình. Điều quan trọng là bạn phải thấu hiểu những hỗn độn chứ không phải là thấu hiểu trật tự là gì. Nếu bạn bắt tay vào việc tìm hiểu bản chất của mọi sự hỗn độn trong đời sống của bạn – xấu xa, ti tiện, tranh chấp, phiền toái, những câu chuyện nhảm nhí, những sai lạc, sự ồn ào không ngớt của tâm hồn thì việc thấu hiểu tất cả những hỗn độn, trật tự sẽ tự nhiên xuất hiện.

Vậy làm thế nào để mọi tổn thương trong tâm hồn có thể được quét sạch? Bạn (là một người rất sáng suốt, người đã đọc vô số những sách vở và có thể trích dẫn nhiều học thuyết khác nhau của Freud, Jung) câu trả lời của bạn là gì? Bạn có thể chân thành nói rằng "Tôi thực sự không biết" được không? Hay bạn đang liên tục vận động trí não để tìm kiếm câu trả lời ở sách vở hoặc ở những lời mà bạn đã từng được nghe? Bạn có thể chân thành nói rằng "Tôi thực sự không biết. Tôi không có câu trả lời. Tôi hiểu vấn đề ở đây là gì, tôi hiểu ý nghĩa và tầm quan trọng của nó. Tôi đã tìm hiểu nó, quan sát nó ở nhiều góc độ khác nhau. Nhưng tôi không có câu trả lời" được không?

Cái gì đã biến nó trở thành một vấn đề – xin hãy lắng nghe cẩn thận – trở thành một rắc rối? *Một vấn đề chỉ tồn tại khi bạn muốn giải quyết nó.* Xin hãy lắng nghe

điều này cẩn thận. Tôi có một vấn đề: Tôi muốn có một tâm hồn trong sáng, không bị tổn thương, không bị ô nhiễm, luôn luôn tự do, luôn luôn sống động, luôn luôn đẹp đẽ và sinh động. Tôi đã kiểm tra, quan sát, nhìn nhận, phân tích nó. Tôi tìm đến một người nào đó để tìm câu trả lời và họ bảo rằng "Hãy quên nó đi, hãy nghĩ về Thượng đế". Tôi nhận thấy điều đó không thỏa đáng, thật vô nghĩa nên tôi bị bỏ lại cùng vấn đề này. Nếu tôi không thể làm gì để giải quyết nó thì nó sẽ trở thành một rắc rối. Bạn hiểu chứ? Chỉ khi tôi nghĩ rằng tôi có thể làm một điều gì đó về nó thì nó mới trở thành một vấn đề, trở thành một rắc rối. Tôi không biết bạn có hiểu được không?

Nếu tôi thực sự biết rằng tôi đang đối mặt với một ngọn núi khổng lồ và tôi không thể làm gì để xử lý nó – nó luôn còn đó với sự uy nghi hùng vĩ của mình – tại sao tôi lại phải biến nó thành một vấn đề, biến nó thành một rắc rối của mình? Chỉ khi tôi muốn leo lên đỉnh, muốn vượt qua nó thì nó mới trở thành vấn đề của tôi. Nhưng khi tôi hiểu rằng tôi chẳng thể tác động gì đến nó thì nó có phải là một vấn đề nữa không? Khi nó không còn là một vấn đề, nó đã được giải quyết, không phải sao? Đây không phải là một trò bịp gì cả. Đó là sự thật. Một dòng sông lớn đang cuộn mình với dòng nước mạnh. Khi tôi muốn vượt qua bờ bên kia, nơi tôi nghĩ rằng ở đó có sự tự do, có vẻ đẹp, có tình yêu, có sự yên tĩnh và vân vân thì nó mới trở thành một vấn đề, một rắc rối, một khó khăn.

Nhưng tôi nhận thấy rằng tôi không thể vượt qua được nó (tôi không có xuồng, không biết bơi, không biết phải làm gì) thì nó không còn là vấn đề khiến tôi bận tâm nữa. Tôi không còn bị tổn thương nữa. Thật đơn giản nếu bạn hiểu được điều này! Đơn giản đến mức chúng ta không chịu chấp nhận nó.

Chúng ta hãy gác việc đó lại một lúc để tìm hiểu một vấn đề khác: Hình ảnh mà chúng ta có được về chính mình được tạo ra bởi xã hội, bởi nền văn hóa mà chúng ta đang tồn tại trong đó. Nền văn hóa này nói rằng "Hãy so sánh, hãy so sánh bản thân mình với người khác. Hãy so sánh chính mình với các vị anh hùng, các vị Thánh, với một người thông minh; hãy so sánh ngay từ khi chào đời cho đến khi qua đời". Bạn đang so sánh, đúng không, bạn đang tự đánh giá chính mình bằng cách so sánh bản thân với người khác? Sự đánh giá là một phần gắn liền với nền văn hóa của chúng ta nên bạn tự nói với mình rằng "Mình thông minh" hoặc "Mình ngu ngốc". Bạn ngu ngốc khi bạn so sánh với một ai đó thông minh hơn – khi bạn so sánh sẽ xuất hiện sự "hơn kém" đúng không? Đó là một phần gắn liền với nền văn hóa của chúng ta. Lúc này tôi tự hỏi chính mình rằng "Tại sao mình lại phải đánh giá, tại sao mình lại phải cân đo đong đếm"? Người ta đã dạy tôi thế, người ta đã bảo tôi làm thế. Tôi phải có chiếc xe lớn hơn, tôi phải có ngôi nhà đẹp hơn, tôi phải đạt được nhiều thứ hơn. Toàn bộ quá trình tồn tại của chúng ta được đặt trên nền tảng là sự cân đo đong đếm – người

giàu, kẻ nghèo, người mạnh khỏe, kẻ bệnh tật, Thánh nhân và tội nhân.

Vậy tâm hồn có thể sống mà không cân đo đong đếm được không? Bạn có thể thế không? Bạn đã từng bao giờ cố gắng không so sánh trong tâm lý chưa? Bạn phải so sánh khi bạn mua một bộ quần áo nào đó, tôi không muốn nói về sự so sánh như thế. Bạn phải so sánh nếu bạn muốn xây một ngôi nhà; sự so sánh như thế là cần thiết, nhưng sự so sánh trong tâm lý, sự so sánh giữa Jesus và Đức Phật thì sao? Ngay từ nhỏ chúng ta đã được dạy rằng cần phải so sánh nhưng sự so sánh là một phần gắn liền với những tổn thương trong tâm hồn chúng ta. Nếu tôi không so sánh tôi sẽ không bị tổn thương. Vậy thì tôi phải làm gì đây? Tôi so sánh. Bạn ngồi ở đó và tôi ngồi ở đây trên bục này; khi đó có sự phân biệt giữa cao và thấp. Bạn nói "Lạy Chúa, làm sao ông ta có thể biết được nhiều điều như thế nhỉ? Bản thân mình chỉ biết được rất ít" luôn luôn tồn tại sự so sánh liên tục như thế.

Khi bạn so sánh bạn trở thành kẻ dưới hoặc người trên. Qua sự so sánh bạn đi đến một kết luận, một định kiến. Kết luận đó sẽ tạo ra những thói quen loạn thần kinh. Tôi kết luận một điều gì đó qua sự so sánh, tôi bám chặt lấy kết luận đó bất luận sự thật là gì, bất luận thực tại là gì. Vì tôi đã so sánh, đã quan sát, đã tìm hiểu nên tôi bám chặt lấy kết luận của mình. Bạn không nhận thấy điều này sao? Đó là một trạng thái loạn thần kinh,

không phải vậy sao? Vậy tại sao tôi lại so sánh? Một phần do thói quen, một phần do tính di truyền, một phần vì tôi hám lợi. Qua sự so sánh tôi nghĩ rằng tôi là một người linh hoạt và sống động bởi vì tôi liên tục tranh đấu, liên tục cố gắng để trở thành một người giống như bạn. Điều đó giúp tôi cảm thấy rằng tôi là một người đầy sinh lực – dù có những lúc tôi sống trong tuyệt vọng với tất cả những phiền muộn chúng ta có thể nghĩ ra.

Tôi đang tự hỏi chính mình: Liệu có thể sống một đời sống hoàn toàn không so sánh được không? Khi tôi không còn so sánh nữa thì tôi có hài lòng với *thực tại* không? Sự so sánh là một hình thức hoang phí sinh lực. Bạn có hoang phí sinh lực của mình qua việc so sánh không? Bạn phải tập trung sinh lực để đối mặt với thực tại, thực tại về chính bản thân bạn. Làm sao bạn có thể biết bạn ngu ngốc hay thông minh? Bạn biết vì bạn tự so sánh chính mình với một người nào đó và nói rằng "Tôi thông minh" đúng không? Nếu bạn không so sánh thì bạn có phải là người ngu ngốc không?

Chúng ta có rất nhiều những hình ảnh khác nhau, những hình ảnh này được tạo ra qua mối quan hệ của chúng ta với mọi đối tượng quanh mình trong các lĩnh vực tín ngưỡng, kinh tế, giáo dục. Những hình ảnh này là những kết luận, những định kiến trong sâu thẳm tâm hồn mỗi người. Nếu tôi không phân tích hay vận dụng những giấc mơ của mình để phân tích, nếu tôi liên tục

thức tỉnh suốt ngày thì mọi vấn đề sẽ biến mất. Tôi không biết bạn có hiểu được điều này không? Chính suy nghĩ đã tạo ra vấn đề. Suy nghĩ nói rằng "Vâng, tôi so sánh, tôi có những hình ảnh, tôi đã bị tổn thương, tôi phải vượt qua được những tổn thương đó". Suy nghĩ đang tạo ra một vấn đề về những hình ảnh này, những hình ảnh mà chúng ta có được về chính mình. Bạn hiểu không? Khi bạn thấu hiểu được sự thật về vấn đề này thì suy nghĩ sẽ thôi không biến nó thành một vấn đề nữa. Xin hãy nhìn nhận mọi việc đơn giản một chút để có được sinh lực đối mặt với *thực tại*.

Người chất vấn: Mọi nỗ lực nhằm thống nhất trong trạng thái bị gò ép như thế này không tạo ra thêm những khó khăn phức tạp sao?

Krishnamurti: Bạn nói rằng chúng ta luôn cố gắng thống nhất, luôn cố gắng tạo ra sự hợp nhất trong một tâm hồn bị gò ép. Tôi bị gò ép và bạn cũng bị gò ép và chúng ta muốn tạo ra một sự thống nhất giữa bạn và tôi. Tôi bị gò ép bởi kinh nghiệm của mình, bạn bị gò ép theo một cách khác. Bạn là một tín đồ Thiên Chúa giáo, tôi là một tín đồ Hồi giáo, chúng ta cố gắng thiết lập sự thống nhất. Hôm nọ một chức sắc của Giáo hội Anh giáo được phỏng vấn, người ta hỏi ông ta rằng ông ta nghĩ gì về tất cả những tín ngưỡng trên thế giới. "Ồ", ông ta nói "các tín ngưỡng đó đều có chân lý riêng của họ, tất cả đều tốt". Nhưng người ta lại hỏi tiếp "Ngài ngụ ý điều gì qua từ

'tốt'?". "Ồ, một phần, có lẽ thế", ông ta bắt đầu dông dài "Bạn có biết điều quan trọng là gì không? Trong tín ngưỡng của chúng ta, chúng ta có Chúa Jesus và không ai khác có thể có được". Bạn hiểu được câu trả lời của ông ta không? Tôi cần nói rõ rằng ông ta đã là chức sắc của Giáo hội trong suốt hai mươi năm qua.

Liệu có thể có sự hòa hợp giữa hai tâm hồn bị gò ép không hay sẽ có xung đột giữa hai tâm hồn bị gò ép theo hai hướng khác nhau? Sự gò ép có nghĩa là sự phân chia. Nơi nào có sự phân chia nơi đó chắc chắn có xung đột. Nếu bạn là chồng tôi, tôi là vợ bạn, tôi có tham vọng của riêng mình, bạn có tham vọng của riêng bạn, tôi bị gò ép bởi bạn và bạn bị gò ép bởi tôi nên dù chúng ta kết hôn, sinh con đẻ cái cùng nhau nhưng chúng ta vẫn là hai đối tượng tach rời, chúng ta là những con người bị gò ép. Làm sao có thể có được sự thống nhất giữa hai chúng ta? Vì không thể có được sự thống nhất như thế nên vẫn luôn tồn tại sự xung đột giữa hai chúng ta.

Sự thống nhất chỉ có thể xuất hiện khi không còn sự phân chia. Điều này quá đơn gian. Tôi bị phân chia bởi những hình ảnh, những định kiến, những quan điểm của tôi. Khi tôi không có bất kỳ một định kiến hay một hình ảnh nào thì không còn sự phân chia nữa. Đó chính là tình yêu, bạn hiểu chứ?

Chúng ta – những con người bị gò ép – hoang phí sinh lực của mình vào bất hòa, chiến tranh và tất cả

những gì đang diễn ra trên thế giới. Đó là sự hoang phí sinh lực đến vô cùng. Sự hoang phí sinh lực đó có thể hữu ích vì khi đó tôi có thể có được một ít tài năng để viết nên một cuốn sách, tôi trở nên nổi tiếng, tôi tự hào với cuốn sách này. Nhưng khi không còn sự phân chia vì tôi hiểu rõ sự thật, tôi hiểu rõ rằng sự phân chia này nhất định sẽ tạo ra những xung đột; tôi thực sự thấu hiểu điều này nếu tôi nhìn nhận được sự thật về nó. Khi đó tôi sẽ có được sinh lực tuyệt vời để hành động hoàn toàn khác với những gì tôi đã và đang thực hiện.

Người chất vấn: Ngài nói về "tự do" và "cùng nhau". Ngài có thể nói rõ hơn về ý tưởng "cùng nhau" này?

Krishnamurti: Tôi không thể đào sâu vào *ý tưởng* "cùng nhau" khi nó vẫn còn là một ý tưởng. Làm thế nào bạn có thể tìm hiểu một ý tưởng, khi bạn tìm hiểu nó thì nhiều ý tưởng khác sẽ phát sinh? Bạn chỉ có thể thấu hiểu được nó khi trong bạn không có bất kỳ một ý tưởng nào. Tôi không biết bạn có hiểu được không?

Như tôi đã nói trước đây, chúng ta đang chia sẻ, đang cùng nhau trao đổi vấn đề của chúng ta. Điều đó có nghĩa là bạn và tôi, cả hai cùng quan tâm đến một vấn đề. Chúng ta cùng quan tâm, cùng nhau tìm hiểu nó. Nhưng đây vẫn không phải là *cùng nhau. Cùng nhau* muốn nói đến việc cùng nhau tiến lên, điều đó có nghĩa là: suy nghĩ song hành suy nghĩ, cảm xúc song hành cảm xúc. Bạn có

hiểu được ý nghĩa của sự *cùng nhau* như thế không? Nó có nghĩa là chia sẻ, tìm hiểu, khám phá. Khi đó không còn sự phân chia giữa người suy nghĩ và người không suy nghĩ. Điều này chỉ có thể xảy ra khi bạn hiến cả *đời* mình cho việc này, đây là đời sống của chúng ta.

Người chất vấn: Ngài nói về sức mạnh của niềm tin nhưng chưa bao giờ (hoặc gần như chưa bao giờ) ngài nói về sức mạnh của tiền bạc, ách nô lệ, sự áp bức, lo sợ và bạo lực.

Krishnamurti: Vấn đề trung tâm ở đây là gì? Vấn đề trung tâm liên quan đến việc này là gì? Tôi phải bắt đầu từ đâu? Bạn vẫn im lặng, đúng không? Câu hỏi của tôi là "Tôi phải bắt đầu từ đâu"? Tôi nhận thấy rõ sức mạnh của tiền bạc nhưng cùng với sức mạnh của tiền bạc còn có sức mạnh của những lý tưởng, của những niềm tin.

Tôi nhận thấy sự nguy hiểm của sức mạnh này vì nó biến tâm hồn trở thành một nô lệ. Nếu tôi được sinh ra trong nghèo đói thì tôi sẽ bị đối xử tệ bạc. Thế nên sức mạnh của tiền bạc thật to lớn, sức mạnh của lý tưởng, của niềm tin cũng thế, đúng không? Tôi tự nói với mình rằng "Tôi nên bắt đầu từ đâu để tìm hiểu vấn đề to lớn và vô cùng phức tạp này, từ đây hay từ đó"? Tôi phải bắt đầu từ đây, từ nơi tôi đang ở. Nơi tôi đang ở là nơi gần nhất nên tôi có thể bắt đầu ở đây, không phải ở đó. Tôi nghĩ rằng tôi có thể bắt đầu bằng cách bầu chọn ra một vị tổng

thống hoặc một vị bộ trưởng nhưng khi tôi đặt niềm tin vào bất kỳ một chính trị gia nào, tôi lập tức bị gò ép. Tôi nói "Tôi phải bắt đầu ở đây". Điều đó có nghĩa là: tôi muốn tìm hiểu xem tại sao tâm hồn tôi lại tôn sùng sức mạnh này. Tại sao tôi lại tôn sùng và cần có sức mạnh uy quyền của nhà chức trách. Tại sao bạn cần có nó? Hãy chân thành nhé. Bạn cần có nó. Bạn cần có sức mạnh uy quyền của bộ máy nhà nước. Bạn nhận thấy rằng một người có chức vị cao luôn có nhiều ý tưởng khác nhau và anh ta luôn được nổi tiếng. Bạn không muốn được như họ sao?

Chúng ta tôn sùng sức mạnh uy quyền ở nhiều hình thức khác nhau. Để tạo ra một xã hội hoàn toàn khác, một nền văn hóa hoàn toàn khác thì mỗi người chúng ta phải thấu hiểu vấn đề sức mạnh uy quyền này. Chúng ta cần phải hành động để tự do thoát ra khỏi sự gò ép của sức mạnh uy quyền chứ không phải chỉ ngồi đó và nói suông.

5

Thất bại của nền giáo dục, khoa học, chính trị và tín ngưỡng trong việc kết thúc đau khổ và xung đột của nhân loại

Tôi muốn nói về một cái gì đó khác hơn. Theo tôi, nó đóng một vai trò quan trọng hơn. Trong hai hoặc ba cuộc trao đổi trước đây chúng ta đã khám phá toàn bộ kết cấu và bản chất của suy nghĩ. Tôi nghĩ rằng giờ đây chúng ta phải tìm hiểu vấn đề đau khổ, không chỉ là những đau đớn về thể xác, bệnh tật, tai nạn hoặc những đau đớn của tuổi già mà toàn bộ những thống khổ trong tâm hồn. Đây là một trong những vấn đề quan trọng nhất của nhân loại nhưng dường như nó vẫn chưa được giải quyết. Chúng ta trốn chạy khỏi nó, đưa ra những lời giải thích khác nhau nhưng những lời giải thích không bao giờ có thể là sự thật. Chúng ta tránh né và giải thích duy lý

về nó nhưng nó vẫn còn tồn tại. Nếu chúng ta có thời gian trao đổi cùng nhau về vấn đề này thì có thể chúng ta sẽ thu được lợi ích rất lớn.

Người Thiên Chúa giáo đã chấp nhận những ưu phiền thống khổ. Họ thờ phụng nó dưới dạng một con người, họ đưa ra rất nhiều những lời giải thích hợp lý và vô lý khác nhau nhưng nhân loại vẫn sống cùng những ưu phiền thống khổ, không những là nỗi thống khổ của một cá nhân mà còn cả nỗi thống khổ chung của nhân loại – những đau khổ do chiến tranh, hàng ngàn người bị giết chết, trẻ em bị thiêu sống. Trong cuộc chiến tranh thế giới gần đây, hàng triệu người đã bị giết chết tại Nga – bạn biết tất cả những việc đó. Chúng ta đang phải đối mặt với đau khổ này giống như một áng mây đen. Tại sao bạn và tôi, mọi người trên toàn thế giới, vẫn chưa thể giải quyết được vấn đề này? Vì nếu chúng ta không vượt qua được những đau khổ thì chúng ta không thể có được tình yêu.

Khi đối mặt với toàn bộ vấn đề đau khổ của nhân loại – tất cả mọi hình thức của đau khổ – chúng ta nhận thấy rằng nhân loại (kể cả bạn và tôi) vẫn luôn lẩn tránh và không dám đối mặt trực tiếp với nó. Nếu chúng ta không thấu hiểu, không khảo sát, không giải quyết, không *kết thúc* được nó thì dù chúng ta có tìm kiếm, mưu cầu tình yêu chúng ta vẫn chẳng bao giờ có thể hiểu được tình yêu là gì. Chúng ta hãy cùng nhau tìm hiểu cặn kẽ vấn đề này.

Đau khổ là gì? Bạn đã chịu đau khổ cả về mặt thể xác lẫn tâm hồn. Bạn chịu đau khổ khi bạn trông thấy một đứa bé đang chết đói, bạn trông thấy sự bần cùng của chúng, bạn trông thấy những gì nhân loại tác động đến động vật, trái đất, không gian. Chúng ta cũng chịu đau khổ từ chính mình: Một người nào đó mà bạn yêu thương (hoặc bạn nghĩ rằng bạn yêu thương) đã qua đời, bạn cảm thấy lạc lõng, cô độc, khổ sở. Tôi chắc rằng hầu hết mọi người đều đã từng trải qua cảm xúc này. Nếu chúng ta không thấu hiểu được nó, không vượt qua được nó thì chúng ta sẽ chẳng bao giờ có được sự sáng suốt. (Sự sáng suốt xuất hiện cùng với sự tự biết mình hoặc với sự kết thúc những đau khổ). Bạn không thể mua được sự sáng suốt từ sách vở hoặc từ bất kỳ người nào vì nó chỉ xuất hiện khi có sự tự biết mình và kết thúc hoàn toàn mọi đau khổ.

Tại sao người ta phải chịu đau khổ? Khi chúng ta gặp phải những đau đớn về thể xác chúng ta có thể làm một điều gì đó để xử lý, chịu đựng, làm quen với nó mà không hề mắc phải chứng loạn thần kinh. Điều đó có nghĩa là: nếu tôi liên tục bị đau đớn về thể xác, tôi hiểu nỗi đau đó nên tôi có thể sống cùng với nó mà không hề bị rối loạn tâm hồn, không hề có những hành vi mâu thuẫn, hung hăng, bạo lực và vân vân. Chúng ta có thể chịu đựng dung hòa, thấu hiểu được những đau đớn về thể xác và hành động sáng suốt hoặc không sáng suốt để xử lý nỗi đau này. Nhưng ở đây chúng ta đang cùng nhau thảo luận

về việc đau khổ là gì và *tại sao* chúng ta phải chịu đau khổ? Chúng ta sẽ khám phá nguyên nhân tạo ra đau khổ và kết thúc đau khổ? Chúng ta có thể chịu đau khổ bởi vì chúng ta quá cô đơn. Trong sự cô đơn bạn không cảm nhận được mối quan hệ với mọi người quanh mình, đó là sự cô đơn hoàn toàn. Có khi bạn xuất hiện giữa đám đông, ngồi trên một chiếc xe buýt hoặc tại một bữa tiệc mà vẫn cảm thấy cô đơn đến vô cùng, bạn cảm thấy mình hoàn toàn trống rỗng, cô độc. Bạn chưa bao giờ cảm nhận được điều này sao? Sự cô đơn như thế quả là một sự đau khổ, chúng ta trốn chạy khỏi nó bằng nhiều cách khác nhau như viếng thăm chùa chiền, tham gia những công việc xã hội, kết hôn, sinh con đẻ cái, quan hệ bạn bè hoặc sử dụng các loại thuốc kích thích. Chúng ta chấp nhận bất kỳ một hình thức nào có thể giúp chúng ta trốn chạy thật xa khỏi sự cô đơn này.

Vậy bạn giải quyết vấn đề này như thế nào? Chúng ta sẽ từng bước tìm hiểu việc này. Không phải tôi cố tình nói về việc này và áp đặt nó cho bạn mà đây là vấn đề chung của toàn nhân loại, dù bạn là người giàu hay kẻ nghèo, dù bạn là tên bạo chúa hay kẻ nô lệ. Làm thế nào để chúng ta có thể vượt qua được trạng thái vô cùng cô đơn này? Tôi không biết bạn đã bao giờ nghĩ về việc này chưa. Thượng đế của chúng ta, đền đài cua chúng ta, nền văn học của chúng ta, những nghi lễ của chúng ta... xuất hiện nhằm giúp chúng ta được khuây khỏa. Mặc dù chúng ta đã kết hôn, sinh con đẻ cái và vân vân, sự cô đơn vẫn

còn đó, sự cô đơn này được tạo ra trong tất cả các hoạt động hàng ngày của chúng ta: trong sự cô đơn này người ta sống một đời sống vị kỷ đến cực độ. Chúng ta cần phải làm gì? Làm sao chúng ta có thể giải quyết được vấn đề này?

Trước hết, chúng ta phải nhìn nhận vấn đề một cách rõ ràng. Tôi cô đơn bởi vì trong đời sống hàng ngày tôi luôn tham vọng, tôi luôn tham lam, tôi luôn ganh tị, tôi luôn tự biến mình thành một người cực kỳ quan trọng, tôi luôn tự cách ly chính mình mặc dù tôi đã kết hôn và có một đời sống hôn nhân cụ thể. Hành vi vị kỷ này chắc chắn sẽ tạo ra sự cô đơn, cảm giác lạc lõng, hoàn toàn trống rỗng. Nếu bạn vẫn chưa bao giờ cảm nhận được nó thì bạn vẫn chưa bao giờ là một con người. Bạn đã trốn chạy khỏi nó nên bạn luôn mù quáng! Chúng ta trốn chạy khỏi một trong những vấn đề trung tâm của cuộc sống theo nhiều hình thức khác nhau. Suy nghĩ đã tạo ra hệ thống tín ngưỡng, tạo ra hệ thống thiền định, tạo ra công việc xã hội và những cuộc chiến tranh tàn khốc, việc giết hại động vật và vân vân.

Bạn phải làm gì khi đối mặt với cảm giác cô đơn này? Trong đời sống hàng ngày, chúng ta vận dụng sinh lực để tập trung vào chính mình. Sinh lực đó bị hoang phí qua những hoạt động gây trở ngại cho việc vận dụng sinh lực. Chúng ta vẫn đang cùng nhau thảo luận đấy chứ? Xét cho cùng, sự cô đơn là một hình thức gây trở ngại cho

sinh lực. Tôi ý thức được rằng tôi cô đơn và tôi vận dụng sinh lực cho những hình thức trốn chạy khác nhau – những hình thức tầm thường, vô nghĩa, những hoạt động được gọi là tâm linh. Việc vận dụng sinh lực theo cách này khiến tôi phải liên tục vận động nhưng tôi vẫn luôn chịu sự cô đơn, sinh lực của tôi hoàn toàn bị chặn đứng. Tôi không biết bạn có nhận ra được điều này không. Điều này khá thú vị đấy. Khi sinh lực không được vận dụng cho các hình thức trốn chạy thì nó bị lắng đọng. Khi bạn không còn trốn chạy nữa trong bạn xuất hiện một tình cảm mạnh mẽ, xuất hiện sự đam mê dưới nhiều hình thức: đam mê sắc dục, muốn trở nên vĩ đại, cố gắng trở thành người hoàn thiện hơn, cố gắng tiến lên, cố gắng trở thành một nhân vật tên tuổi.

Chúng ta nhận thấy rằng bất kỳ hình thức trốn chạy nào (dù nó tinh vi đến mức nào) đều không thể giải quyết được vấn đề này. Ngược lại, nó làm cho mọi việc trở nên tồi tệ hơn vì trong khi trốn chạy thì bạn sa vào tất cả những hoạt động vô lý và lố bịch. Bạn biết không, ý nghĩa gốc của từ "đam mê" chính là đau khổ. Điều này nghe có vẻ lạ lùng, đúng không? Khi đau khổ xuất hiện và bạn không hề trốn chạy khỏi nó qua bất kỳ hình thức nào thì nỗi đau khổ đó trở thành một tình cảm mạnh mẽ, trở thành sự đam mê. Ngoài sự cô đơn, tại sao chúng ta lại đau khổ? Chúng ta đau khổ qua sự tự thán? Bạn có biết sự tự thán là gì không? Nó có phải là một trong những nhân tố chính khiến chúng ta đau khổ? Bạn có một đời sống

tươi đẹp còn tôi thì không. Bạn quá thông minh, quá nổi tiếng trong khi tôi chẳng có gì cả, cuộc sống của tôi thật tồi tệ, xấu xa, nhỏ bé, tầm thường. Qua việc so sánh và cân đo đong đếm, tôi cảm thấy mình thật kém cỏi. Đó là một trong số những nguyên nhân khiến tôi đau khổ. Vậy tâm hồn có thể vứt bỏ hoàn toàn thói quen so sánh để từ đó nó không còn tự thán nữa được không?

Đâu là những nhân tố khác góp phần tạo ra đau khổ cho đời sống nhân loại? Tôi muốn tình yêu. Tôi yêu bạn, bạn không yêu tôi nhưng tôi lại thèm muốn tình yêu từ phía bạn, tôi nghĩ rằng tôi nhất định cần phải được bạn yêu thương. Bạn là người duy nhất có thể yêu tôi, không một ai khác có thể yêu tôi. Tôi chỉ muốn tình yêu của bạn mà thôi. Tôi cài chặt then cửa, tôi không đón tiếp ai ngoại trừ bạn. Tôi sẽ mở cửa chỉ để chào đón bạn. Bạn ngoảnh mặt về hướng khác. Điều này chưa bao giờ xảy ra với bạn sao? Bạn trải qua cả đời mình trong ưu phiền, cay đắng, tức giận, ganh tị, tuyệt vọng bởi bạn khăng khăng chỉ muốn bước qua một cánh cửa duy nhất mà thôi! Bạn nhận thấy rằng bạn vẫn không được yêu thương. Tôi không biết bạn đã bao giờ cảm nhận được cảm giác kinh khủng khi biết rằng mình không được yêu thương chưa. Thật đáng sợ khi biết rằng mình không được yêu thương, không đúng sao?

Bạn đã bao giờ trông thấy một bông hoa mọc ven lối đi với vẻ đẹp, màu sắc của nó? Nó có hương thơm, nó

không yêu cầu bạn ngắm nhìn, không yeu cầu bạn hôn hít nó – nó vẫn luôn ở đó. Nhưng nhân loại lại có bộ máy suy nghĩ, bộ máy này nói rằng "Mình cần phải được yêu thương, mình vẫn chưa có đủ tình yêu" hoặc "Tôi nhất định phải yêu bạn". Một trong những nhân tố cấu thành đau khổ của chúng ta chính là cảm giác không được yêu thương, đúng thế chứ? Chúng ta muốn rằng tình yêu đó được thể hiện qua một cách nào đó – tình dục, tình bạn, hoặc bất kỳ một hình thức nào. Điều này cho thấy: tâm hồn nhân loại muốn có một mối quan hệ với người khác, mối quan hệ này được đặt trên nền tảng là những ham muốn cua chính nó nên (trong mối quan hệ vị kỷ như thế này) tình yêu không thể nào xuất hiện. Như chúng ta đã nói, tình yêu chỉ xuất hiện khi tất cả mọi ưu phiền đều kết thúc. Tình yêu không thể tồn tại trong phạm vi của những ưu phiền, đau khổ.

Đau khổ xuất hiện ở những nơi lo sợ xuất hiện. Chúng ta cũng phải tìm hiểu xem chúng ta lo sợ về điều gì? Lo sợ có ý nghĩa như thế nào? Lo sợ chính là cảm giác thiếu an toàn, không phải vậy sao? Con cái luôn đòi hỏi sự an toàn tuyệt đối. Khi cả cha lẫn mẹ ra ngoài làm việc thì ngôi nhà sẽ nổ tung. Khi các bậc cha mẹ chỉ biết quan tâm đến địa vị xã hội, đến việc kiếm tiền, sắm thêm các trang thiết bị mới để thoả mãn lòng tham cua chính mình thì họ không còn thời gian để đem lại sự an toàn tuyệt đối cho con cái cua mình nữa. Bạn không biết tất cả những việc này sao?

Sự an toàn là một trong số những yếu tố cơ bản nhất của đời sống, không những đối với bạn và tôi mà còn đối với tất cả mọi người. Dù bạn đang sống trong một khu nhà ổ chuột hay trong một dinh thự thì sự an toàn lúc nào cũng là yếu tố cần thiết. Nếu không có sự an toàn thì trí não không thể vận hành hiệu quả và sáng suốt. Bạn hãy quan sát quá trình này. Tôi cần có sự an toàn, tôi phải có thức ăn, quần áo, nơi trú ngụ. Những người khác cũng thế. Nếu may mắn tôi có thể được đáp ứng những nhu cầu vật chất này. Trong tâm trí tôi, trong tâm hồn tôi khó có thể có được sự an toàn tuyệt đối nên tôi tìm kiếm sự an toàn đó ở niềm tin, đức tin, quốc gia, gia đình, kinh nghiệm của mình. Khi đức tin đó, gia đình đó, quốc gia đó... bị đe dọa thì lo sợ xuất hiện trong tôi. Bạn sợ khi bạn đối mặt với một cái gì đó nguy hiểm, không chắc chắn, một cái gì đó hoàn toàn mới mẻ chưa hề được biết đến. Khi tôi tự so sánh chính mình với bạn, bạn là người mà tôi nghĩ rằng vĩ đại hơn tôi.

Tâm hồn có thể có được sự an toàn không? Liệu tâm hồn có thể có được sự an toàn tuyệt đối, không còn tồn tại bất kỳ một lo sợ nào không? Xin hãy lắng nghe điều này. Tôi lo sợ, tôi nhận thấy rằng tâm hồn tôi đòi hỏi một sự an toàn tuyệt đối nên tâm hồn tôi ra sức vận hành một cách hiệu quả, một cách sáng suốt, một cách duy lý. Khi nó không thể có được sự an toàn đó thì lo sợ xuất hiện. Tôi nhận thấy điều đó rất rõ ràng. Liệu có tồn tại sự an toàn ở bất kỳ một đức tin, một kết luận một định kiến,

một quan điểm, một học thuyết hay một kiến thức nào không? Rõ ràng là không, dù rằng nhân loại đã từng thử qua tất cả những thứ đó.

Tâm hồn có nhận thấy rằng hoàn toàn không có sự an toàn ở tất cả những thứ mà suy nghĩ đã tạo ra? Suy nghĩ đã tạo ra đức tin, tạo ra ảo tưởng; suy nghĩ đã tạo ra những học thuyết, những giáo điều, những nghi thức, vân vân. Khi những thứ này bị đe dọa nỗi lo sợ kinh khủng bắt đầu xuất hiện. Hầu hết những người sáng suốt và thức tỉnh đều gạt phăng những thứ này sang một bên. Họ không đi đến nhà thờ hay chùa chiền gì nữa, họ không chấp nhận bất kỳ một học thuyết hay một giáo điều nào nữa.

Làm thế nào để tâm hồn được an toàn? Sự an toàn là yếu tố hoàn toàn cần thiết vì nó là một trong những nguyên nhân chính cấu thành lo sợ. Sự thức tỉnh là gì? Nếu tâm hồn thức tỉnh thì khi đó không còn những lo sợ nữa. Nếu tâm hồn có thể đối mặt với cuộc sống một cách tỉnh táo thì nó có thể đối mặt với mọi hoàn cảnh mà không hề tỏ ra sợ sệt. Khi đó tâm hồn tự bản thân nó sẽ trở thành sự an toàn. Tôi không biết bạn có hiểu được điều này không. Tâm hồn – như nó đã và đang tồn tại – luôn bị bối rối. Chúng ta không biết phải làm gì, phải nghĩ gì nên chúng ta đặt niềm tin của mình vào truyền thống nhưng truyền thống đã ra đi. Chúng ta đã dựa vào bạn bè, các mối quan hệ, gia đình nhưng tất cả mọi thứ

đã vỡ vụn nên tâm hồn hoàn toàn bối rối, ngờ vực, tìm kiếm, đòi hỏi. Điều đó không đúng với mọi chúng ta sao?

Vậy một tâm hồn bối rối như thế nên làm gì? Một tâm hồn bối rối như thế không nên làm gì cả. Vì với sự bối rối như thế, dù nó có làm bất kỳ điều gì thì cũng chỉ tạo ra thêm bối rối mà thôi. Nó sẽ bị bối rối khi bước theo chân bất kỳ một người dẫn đường nào. Thực ra, người dẫn đường cũng bị bối rối, nếu không bạn đã không chấp nhận anh ta. Bạn hiểu được điều này chứ? Nếu bạn theo chân một ai đó, theo chân linh mục của bạn chẳng hạn, vị linh mục này nhất định cũng là một người bối rối, vì bạn bối rối, nếu không bạn đã không theo chân ông ta. Xin hãy nhận thức rõ điều này! Hãy đặt cả trái tim của mình vào việc này, bạn sẽ khám phá được nó. Bạn nên làm gì khi bạn bối rối? Khi bối rối chúng ta thường nhờ một ai đó giúp chúng ta trở nên sáng suốt hơn; chúng ta đọc một vài học thuyết nào đó và chúng ta trốn chạy khỏi sự bối rối qua học thuyết đó, hoặc làm một cái gì đó khác. Tất cả những hành vi này đều bắt nguồn từ sự bối rối nên chúng ta có xu hướng bối rối hơn, đau khổ hơn, mâu thuẫn hơn.

Tôi cần phải làm gì khi tôi biết rằng tôi đang bối rối? Tôi biết rằng tôi phải có sự an toàn tuyệt đối nên tôi bối rối. Tôi sẽ không làm bất kỳ điều gì! Bạn hiểu không? Tôi bối rối bởi tôi nghĩ rằng tôi có thể *làm* một điều gì đó để tẩy sạch mọi bối rối này. Tôi nghĩ rằng tôi có thể vượt qua được sự bối rối, nhưng đối tượng của sự bối rối lại là một phần của sự bối rối và tạo ra sự bối rối. Suy nghĩ đã

tạo ra bối rối nói rằng "Tôi không thể làm gì với bối rối". Ngay tại khoảnh khắc nó biết rằng nó không thể làm gì thì bối rối kết thúc, tâm hồn trở nên vô cùng sáng suốt.

Như chúng ta đã nói, chúng ta đã đặt niềm tin của mình vào một cái gì đó như: nền giáo dục, khoa học, chính trị, tôn giáo. Tất cả những thứ này đều thất bại. Nếu bạn không nhận thấy được điều này thì có nghĩa là bạn vẫn chưa thức tỉnh.

Tâm hồn có thể tìm được sự an toàn của nó ở đâu? Nó sẽ tìm được sự an toàn của nó khi nó nhận thấy được đâu là những sai lạc, đâu là những ảo tưởng, khi nó biết rằng nó vẫn chưa thấu hiểu được gì. Sự thấu hiểu đó *là* sự an toàn, sự an toàn này chính là sự sáng suốt, sự thức tỉnh. Bạn hiểu không? Tôi ý thức được toàn bộ sự thật, tôi ý thức rõ bất kỳ một tín ngưỡng nào cũng đều thất bại. Đó là sự thật. Tôi nhận thấy điều đó rất rõ, tôi hiểu rằng nếu vẫn tồn tại một hình ảnh giữa bạn và tôi thì chính hình ảnh đó sẽ là rào cản khiến cho mối quan hệ thực sự giữa hai chúng ta không bao giờ tồn tại. Sự thấu hiểu đó chính là sự an toàn. Tôi hiểu rõ: bất kỳ một hình thức trốn chạy nào khỏi sự cô đơn cũng đều mang tính phá hoại, vô nghĩa. Nhận thức đó là sự an toàn. Đó là sự thức tỉnh, sự an toàn tuyệt đối sẽ xuất hiện trong sự tỉnh thức này và lo sợ không còn tồn tại nữa.

Điều đó có nghĩa là: chúng ta lo sợ (không phải sợ bóng đêm, sợ những đau đớn về thể xác, sợ những gì

người ta nói về mình) về cái chết, cuộc sống và tất cả mọi việc. Chúng ta không chỉ có những lo sợ thuộc hữu thức mà còn có cả những lo sợ tiềm ẩn, những lo sợ có căn nguyên thuộc vô thức, thuộc tiềm thức, những lo sợ xuất hiện một cách bất ngờ. Tâm hồn phải làm gì để xử lý những lo sợ đó? Tôi ý thức rõ rằng: bất kỳ một nỗi lo sợ nào (dù đó là những lo sợ thuộc thể chất hay thuộc tâm lý) cũng tạo ra sự tối tăm ngu muội, tạo ra những đau khổ, bối rối, xấu xa và ưu phiền. Tôi ý thức rõ điều đó. Ngoài ra còn có nỗi lo sợ mà chúng ta thừa hưởng từ thế hệ ông cha qua nền văn hóa, qua gia đình, qua tín ngưỡng và vân vân.

Tôi nên làm gì để đối mặt với những lo sợ này? Lo sợ có nhiều điều hay chỉ có một điều, nhiều hình thức hay chỉ có một hình thức? Bạn mệt mỏi với tất cả những lo sợ này sao? Có nhiều hình thức lo sợ khác nhau hay chỉ có một nỗi lo sợ trung tâm? Bạn phải khám phá, không phải sao? Có phải nhiều khía cạnh của lo sợ cấu thành một nỗi lo sợ chung?

Bạn hãy chọn ra một nỗi lo sợ và tìm hiểu nó một cách cặn kẽ để đối mặt với nó một cách khách quan, sống cùng với nó mà không trốn chạy khỏi nó. Sau đó bạn chọn ra một nỗi lo sợ khác để tìm hiểu xem căn nguyên của hai nỗi lo sợ này có khác nhau không? Nếu bạn có thể thấu hiểu được căn nguyên thì lo sợ sẽ kết thúc, dù đó là nỗi lo sợ về cái chết, về sự cô đơn, về sự mất việc, về việc

không thể trò chuyện vào ngày mai, về việc ngã bệnh. Tất cả đều là những hình thức vận động khác nhau của nỗi lo sợ trung tâm này, không phải sao? Theo tôi, chỉ có một nỗi lo sợ duy nhất nhưng nó giống như một gốc cây có nhiều nhánh cây. Nếu tâm hồn có thể tìm hiểu căn nguyên của nó thì toàn bộ những lo sợ sẽ kết thúc.

Căn nguyên của mọi lo sợ là gì? Tôi lo sợ về những gì vợ tôi sẽ nói, về khả năng mất việc vào ngày mai, tôi lo sợ mình không thể nuôi sống được bản thân với công việc tầm thường này. Tôi khảo sát tìm hiểu từng nỗi lo sợ và tìm được căn nguyên của nó: nó chính là lòng khao khát muốn trở thành một cái gì đó. Khao khát này là nhân tố tạo ra tất cả mọi lo sợ. Tâm hồn có thể nhìn thẳng vào căn nguyên này, sống cùng với nó, không cố gắng thay đổi nó được không? Tại khoảnh khắc tôi cố gắng thay đổi nó thì tâm hồn tôi cố gắng chế ngự nó nên xung đột sẽ xuất hiện. Xung đột là nhân tố dung dưỡng những lo sợ.

Tâm hồn của bạn có thể nhìn thẳng vào căn nguyên của mọi lo sợ, nhìn thẳng vào toàn bộ thân cây này được không? Làm thế nào bạn có thể quan sát một cái gì đó một cách toàn diện? Quan sát toàn diện nghĩa là gì?

Chúng ta đang đặt câu hỏi "Làm thế nào để một tâm hồn bị phân mảnh thành "tôi" và "không phải tôi", thành chúng ta và bọn họ, thành ngôi nhà của tôi và ngôi nhà của bạn, Thượng đế của tôi và Thượng đế của bạn, vân vân... có thể quan sát được toàn bộ vấn đề? Nếu nó không

thể quan sát vấn đề một cách toàn diện thì nó không thể giải quyết được vấn đề. Thế thì làm thế nào để một nhận thức hoàn toàn có thể xuất hiện? Nó chỉ xuất hiện khi suy nghĩ – suy nghĩ có bản chất là bị phân mảnh, luôn tạo ra bối rối, luôn tạo ra những lo sợ về ngày mai – có thể ý thức rõ rằng nó *là* một nhân tố gây phân mảnh, nó không thể nhận thức được một cách hoàn toàn. Chính sự hiểu biết đó là một nhận thức hoàn toàn. Bạn hiểu không? Lạy Chúa, tôi đang làm việc rất tích cực. Tôi tự hỏi tại sao? Tôi không muốn bất kỳ thứ gì từ phía bạn nên tôi có thể nói khi tôi muốn nói.

Tâm hồn có thể quan sát mà không tồn tại đối tượng quan sát được không? Tâm hồn có thể quan sát toàn bộ những lo sợ được không? Khi tâm hồn có thể quan sát được toàn bộ những lo sợ thì có còn tồn tại những lo sợ nữa không? Rõ ràng là không.

Bạn biết đấy, khi chúng ta nói về lo sợ chúng ta cũng phải tìm hiểu về sự hài lòng, niềm vui và vẻ đẹp. Bạn biết chúng ta luôn theo đuổi và tìm kiếm sự hài lòng. Chúng ta không nói sự hài lòng là đúng hay sai. Chúng ta chỉ đang tìm hiểu, khám phá nó mà thôi. Triết học của chúng ta, tín ngưỡng của chúng ta, cấu trúc xã hội của chúng ta, đạo lý của chúng ta... đều được đặt trên nền tảng là sự hài lòng, niềm vui sướng. Vậy thì có gì sai lạc với sự hài lòng, thứ mà tất cả mọi người đều muốn có? Nếu trong quá trình theo đuổi sự hài lòng tôi không được thỏa mãn thì

những đau đớn, thống khổ, ưu phiền, bạo lực, cục súc... sẽ xuất hiện. Thế nên tâm hồn phải khám phá bản chất của sự lo sợ và sự hài lòng – hai yếu tố quan trọng nhất trong cuộc sống.

Sự hài lòng là gì? Nó có liên hệ gì với tình yêu, sự thích thú, niềm vui không? Giả sử tôi rất thích ngắm vẻ đẹp, sự uy nghi, sự hiên ngang của ngọn núi kia từ cửa sổ hoặc từ một độ cao nào đó. Khi đó trong tôi xuất hiện một niềm vui sướng. Tôi bỏ đi nhưng ký ức về niềm vui sướng, về ngọn núi đó vẫn tồn tại. Khi đó ký ức xuất hiện dưới dạng suy nghĩ, nó nói rằng "Sáng ngày mai mình phải đến đó để ngắm nhìn lại nó". Đó chính là sự hài lòng, không phải sao? Niềm vui là một cái gì đó tự nhiên, thanh thoát, lành mạnh, trong sáng nhưng khi suy nghĩ xuất hiện thì nó trở thành sự hài lòng cần phải được thỏa mãn. Khi sự hài lòng đó không được thỏa mãn thì những đau khổ, ưu phiền, bực dọc và vân vân xuất hiện. Một lần nữa chúng ta nhận thấy rằng chính suy nghĩ tạo ra, dung dưỡng sự hài lòng và lo sợ. Sự thấu hiểu này giúp chúng ta có được sự sáng suốt về lo sợ và hài lòng, chúng ta không phủ nhận cái này hoặc cái khác. Bạn hiểu chứ? Tôi nói nhiều quá phải không? Xin đừng bận tâm. Tôi phải nói tiếp đây. Niềm vui là gì? Tình yêu có phải là sự hài lòng, là một khao khát? Tình yêu không thể xuất hiện nếu không có sự thấu hiểu về những gì đang diễn ra bên kia những đau khổ. Tâm hồn có thể mở cửa chào đón niềm vui được không? Hay niềm vui chỉ xuất hiện khi bạn

không cố ý tìm kiếm nó? Khi niềm vui xuất hiện thì suy nghĩ cũng xuất hiện và nói rằng "Tôi cần phải có nhiều niềm vui hơn". Khi đó niềm vui biến thành sự hài lòng. Bạn phải nhận thấy rõ vai trò của suy nghĩ trong quá trình này. Tình yêu chỉ có thể xuất hiện khi các yếu tố đối nghịch với nó không tồn tại. Khi bạn thấu hiểu được lo sợ, an toàn, ưu phiền, đau khổ, quá trình mưu cầu sự hài lòng và vượt qua được nó thì bạn sẽ biết được tình yêu là gì.

Có lẽ các bạn đang muốn đặt câu hỏi cho tôi?

Người chất vấn: Chúng ta có thể giúp gì cho nhau trong cơn khủng hoảng này?

Krishnamurti: Chúng ta có thể giúp được gì cho nhau trong cơn khủng hoảng này? Tôi phản đối từ *giúp*. Tôi là ai mà tôi có thể giúp được bạn? Xin hãy lắng nghe điều này cẩn thận. Bạn có thể giúp tôi trong nhà bếp, bạn có thể giúp tôi lái một chiếc xe hơi. Tôi là ai mà tôi có thể giúp được bạn? Tại sao tôi nghĩ rằng tôi có thể giúp được bạn? Tôi nói rằng "Tôi có thể giúp được bạn". Đó có phải là sự hão huyền không? Tôi có hiểu biết nhiều hơn bạn không? Nếu tôi thực sự hiểu biết nhiều hơn bạn về cơn khủng hoảng, liệu tôi có thể giúp bạn thấu hiểu được cơn khủng hoảng này không? Tôi chỉ có thể nói về nó bằng ngôn từ mà thôi. Tôi có thể giao kết cùng bạn qua ngôn từ, trao đổi cùng bạn về cơn khủng hoảng này bằng lời

nói, nhưng tôi có thể giúp bạn vượt qua được cơn khủng hoảng này không hay *chính bạn* phải là người vượt qua nó? Điều này nghe có vẻ tàn nhẫn.

Khủng hoảng là một hình thức khác của sự ưu phiền, đau khổ, lo sợ. Tôi phải làm gì để giúp bạn hiểu được cơn khủng hoảng này? Đó chính là vấn đề, không phải sao? Tôi phải làm gì? Tôi nói cho bạn nghe về cơn khủng hoảng đó. Điều đó có giúp được gì cho bạn không? Tôi phải làm gì đây? Thể hiện sự cảm thông của mình dành cho bạn ư? Nắm lấy tay bạn ư? Liệu điều đó có giúp bạn đối mặt với cơn khủng hoảng này được không? Tôi có thể cổ vũ tinh thần bạn để bạn có thể đối mặt với cơn khủng hoảng này được không? Tôi phải làm gì đây? Xin hãy nói cho tôi biết. Tôi đau khổ, tôi đang khóc, tôi đang nuối tiếc, tôi đang sống trong sự tự thán, tôi cảm thấy cô đơn, tôi cảm thấy lạc lõng, tôi cảm thấy rằng mình đã đánh mất tất cả những gì mình có. Bạn có thể nắm lấy tay tôi, trao cho tôi một cuốn sách để đọc nhằm an ủi tôi. Điều đó có thể giải quyết vấn đề của tôi được không?

Trong trường hợp này tất cả những gì bạn có thể làm là im lặng. Nếu bạn yêu thương, nếu bạn biết được tình yêu nghĩa là gì, thì xin bạn hãy giữ trạng thái trìu mến trong im lặng như thế. Bạn không thể làm gì, đúng không? Tình yêu là một trong những yếu tố vĩ đại nhất trên đời. Để có thể yêu thương, để có được tình yêu dành cho tất cả mọi người bạn phải thấu hiểu và tự biết chính

mình – bạn là người vị kỷ, người đang chịu đau khổ, cô đơn, lo sợ. Nếu bạn thấu hiểu được chính bản thân mình bạn sẽ có được sự sáng suốt, sự sáng suốt này sẽ nói cho bạn biết cách xử sự với mọi người quanh mình. Nhưng xin đừng bao giờ tỏ ý muốn giúp người khác. Bạn là tập hợp những đau khổ, bối rối, lo sợ. Khi bạn ra sức giúp đỡ người khác, bạn chẳng giúp gì được họ, ngược lại mọi đau khổ, bối rối, lo sợ lại càng thêm nặng nề.

Người chất vấn: Có phải vì chúng tôi không có được sự sáng suốt như ngài nên chúng tôi yêu cầu ngài làm một điều gì đó mà bản thân chúng tôi không thể làm được?

Krishnamurti: Tôi chẳng có sự sáng suốt nào cả. Ai đã nói với bạn rằng tôi có sự sáng suốt? Chúng ta đang cùng nhau chia sẻ; không có sự phân ranh giữa bạn và tôi. Xin hãy lắng nghe điều này. Không phải là tôi có sự sáng suốt và đang chia sẻ cùng bạn; đây là sự sáng suốt dành cho cả hai chúng ta. Nó không phải của tôi cũng chẳng phải của bạn. Nó là sự thấu hiểu, sự sáng suốt, sự thức tỉnh. Nếu chúng ta có được sự thức tỉnh chúng ta sẽ có được những hành vi đúng đắn, sẽ tạo ra một thế giới mới, một nhân loại mới và vân vân.

Người chất vấn: Ngài có thể nói thêm về bản chất của sự do dự được không?

Krishnamurti: Chúng ta hãy cùng tìm hiểu bản chất của sự do dự, sự không thể quyết định. Đó chỉ là một tâm hồn bối rối đưa ra một quyết định nào đó nhưng vẫn không thể. Bạn có nhận thấy điều đó không? Nếu tôi bối rối, tôi sẽ nói "Tôi phải làm một điều gì đó". Nếu tôi sáng suốt thì không còn quyết định chỉ còn hành động. Chỉ khi tôi không biết mình phải làm gì, nghĩ gì, hành động như thế nào thì tôi mới phải chọn lựa. Khi đó sự chọn lựa được đặt trên nền tảng là sự ngờ vực, sự không chắc chắn của tôi, đây chính là sự do dự. Khi tôi sáng suốt tôi không cần phải quyết định nữa. Điều này quá đơn giản, đúng không? Điều này thực sự vô cùng đơn giản nếu bạn khám phá nó, sống cùng với nó.

Tôi chưa bao giờ quyết định điều gì trong đời mình – rao giảng hay không rao giảng. Tôi không hề nói rằng "Mình phải từ bỏ mọi tài sản", "Mình phải làm điều này", hoặc "Mình phải làm điều kia". Chưa bao giờ! Sự quyết định bao hàm sự mâu thuẫn. Giữa hai thứ bạn phải quyết định chọn một. Ai là đối tượng đưa ra quyết định? Có phải là suy nghĩ? Đúng thế! Suy nghĩ đã tạo ra sự không chắc chắn về việc tôi nên làm điều này hay điều kia.

Người chất vấn: Sự do dự vẫn xuất hiện khắp nơi, không phải sao?

Krishnamurti: Đúng thế. Ở đây tôi muốn xác định rõ: sự do dự chỉ xuất hiện khi không có sự sáng suốt. Một tâm

hồn bối rối, phân mảnh có thể trở nên hoàn toàn sáng suốt được không? Nó chỉ có thể sáng suốt khi tôi thấu hiểu được toàn bộ tâm hồn mình – toàn bộ, chứ không phải là một phân mảnh nào đó của nó. Bạn chỉ có thể làm được điều đó khi tâm hồn bạn không cho phép bất kỳ một suy nghĩ nào xuất hiện, khi suy nghĩ không can thiệp quấy rối quá trình quan sát nhìn nhận của bạn (suy nghĩ là đối tượng tạo ra sự phân mảnh).

6

Lo sợ tạo ra sự gắn bó lưu luyến với đức tin, giáo điều, con người và vật chất

---

Chúng ta đã cùng nhau trao đổi về toàn bộ bản chất của suy nghĩ. Chúng ta phải tìm hiểu và cố gắng khám phá xem trạng thái tâm hồn không lo sợ là gì; phẩm chất của một tâm hồn thấu hiểu vấn đề cái chết là gì; một tâm hồn sống trọn vẹn là gì; tình yêu là gì?

Chúng ta đã mô tả một vài chi tiết về quá trình vận hành của trí não và tâm hồn. Chúng ta cũng đã tìm hiểu tầm quan trọng và ý nghĩa của sự an toàn tuyệt đối. Sự an toàn tuyệt đối chỉ có thể xuất hiện khi trí não có thể vận hành bình thường, sáng suốt và lành mạnh. Chúng ta đã nói rằng trí não cố gắng khám phá xem liệu có tồn tại sự an toàn trong đức tin, trong giáo điều, trong kết luận, trong định kiến không. Nó hy vọng tìm được sự an toàn

trong những thứ này nên nó gắn bó với chúng. Trong quá trình tìm hiểu nó biết rằng chẳng tồn tại bất kỳ một sự an toàn nào trong những thứ này nên nó cố gắng phát minh ra một ảo tưởng: nó luôn hài lòng về mặt tâm lý và tình cảm. Tôi không biết đã bao giờ bạn nhận thấy rõ quá trình này diễn ra liên tục trong đời sống của mình chưa: Tâm hồn cố gắng tìm kiếm sự an toàn và sự chắc chắn ở mối quan hệ để cuối cùng vẫn không tìm được sự an toàn ở đó, sau đó nó đặt ra một ảo tưởng và bám chặt vào đó. Khi ảo tưởng đó bị lung lay, tâm hồn chúng ta vứt bỏ nó và tìm đến một ảo tưởng khác. Tâm hồn chúng ta bắt đầu gắn bó lưu luyến với vật chất, với con người và với cả những ý tưởng.

Khi chúng ta già thêm chúng ta phải đối mặt với cái chết. Tôi nghĩ rằng chúng ta sẽ thấu hiểu được ý nghĩa của từ ngữ này nếu chúng ta có thể thấu hiểu được sự gắn bó lưu luyến. Tại sao tâm hồn nhân loại, tâm hồn của bạn lại gắn bó với vật chất, với con người, với những ý tưởng. Tại sao tâm hồn lại gắn bó với những đối tượng này? Nếu bạn không gắn bó với một ảo tưởng hay với một người nào đó bạn sẽ gắn bó với vật chất (một ngôi nhà, một mảnh đất, một món đồ nào đó) mà bạn đã sắm được. Tại sao? Điều gì khiến cho tâm hồn, suy nghĩ, bám chặt lấy một thứ gì đó (chẳng hạn như của cải vật chất hoặc tiền bạc)?

Chúng ta không chỉ gắn bó với vật chất ngoại thân mà còn gắn bó với thể xác của mình. Đây cũng là một dạng vật chất. Chúng ta gắn bó với vật chất nhưng sau đó nhận thấy rằng điều đó thật vô nghĩa nên chúng ta cố gắng tự tách mình ra khỏi chúng. Khi đó vừa xuất hiện sự gắn bó lưu luyến vừa xuất hiện sự cố gắng tháo gỡ nên xung đột giữa hai yếu tố xuất hiện. Bạn có hiểu được điều này không? Bạn sẽ không thể hiểu được nếu bạn không có được niềm vui trong việc này.

Tôi không biết đã bao giờ bạn tìm hiểu về niềm vui chưa. Có sự khác biệt lớn giữa sự hài lòng và niềm vui. Sự hài lòng luôn xuất hiện với cùng một động cơ thúc đẩy. Quá trình tìm kiếm sự hài lòng chính là ký ức về sự hài lòng trước đây, niềm vui xuất hiện trong từng khoảnh khắc. Bạn không thể tìm kiếm niềm vui nhưng bạn có thể tìm kiếm sự hài lòng. Khi niềm vui xuất hiện thì trí não thư giãn và khoan khoái. Bạn hãy quan sát, bạn sẽ nhận thấy rõ điều này. Khi chúng ta tìm kiếm sự hài lòng tâm hồn chúng ta trở nên căng thẳng, nó bắt đầu xác lập mục tiêu và suy nghĩ xuất hiện cùng với một quyết định nào đó. Trong khi đó nếu niềm vui xuất hiện, tất cả mọi tế bào của não đều được thư giãn. Người ta nói rằng gần đây các nhà khoa học khám phá rằng khi niềm vui xuất hiện thì một tuyến nọ sẽ vận hành phía sau gáy và giúp trí não được linh hoạt hơn.

Thế nên để có thể tìm hiểu, chúng ta phải có niềm

vui. Bạn không thể có được niềm vui trong quá trình tìm hiểu nếu bạn vẫn liên tục so sánh, phán xét, nhận định, hoặc luôn cố gắng lưu trữ kiến thức. Xin hãy quan sát quá trình vận hành này của trí não! Đây thực sự là một phần của thiền định: quan sát mà không có sự vận hành của suy nghĩ. Khi suy nghĩ xuất hiện xung đột cũng xuất hiện.

Tại sao tâm hồn lại gắn bó với quá nhiều thứ như thế? Có phải do không có gì có thể trường tồn như vật chất? Nhà cửa, xe cộ, trang thiết bị... luôn là những vật chất cứng rắn và vững chắc, tâm hồn có thể nghỉ ngơi trên sự vững chắc đó. Hãy quan sát, tìm hiểu kỹ bạn sẽ tự mình thấu hiểu được.

Mối quan hệ giữa con người và con người dễ dàng thay đổi. Trong mối quan hệ đó luôn tồn tại những xung đột, ganh ghét, bồn chồn, khắc khoải, âu lo, hài lòng, vân vân. Mọi lý tưởng đều quá mơ hồ, không rõ ràng. Vật chất là thứ duy nhất tôi nhận thấy là vững chắc.

Người chất vấn: Người ta vẫn thường phản đối: vật chất chẳng bền vững chút nào.

Krishnamurti: Dĩ nhiên không, thưa bạn, nhưng hãy đợi một lát. Người ta vẫn thường hủy hoại vật chất nhưng rồi lại quay lại với nó. Bạn và tôi có thể nói rằng "Ồ, vật chất không thành vấn đề!" nhưng nếu chúng ta tìm hiểu nó cặn kẽ – bất luận nó là thứ vật chất gì – chúng ta sẽ nhận thấy rằng chúng ta thực sự tự gắn bó với nó. Có thể

những người nghèo tại nơi nào đó nói rằng vật chất không thành vấn đề nhưng nó thực sự là một vấn đề vì nếu không họ đã không sở hữu bất kỳ thứ gì.

Tại sao tâm hồn lại phải gắn bó với những thứ này? Có phải vì nó không thể không bận rộn? Nó chưa bao giờ ở trạng thái không bận rộn. Xin hãy quan sát điều này ở chính mình. Sự bận rộn triền miên đó trở thành một cái gì đó cực kỳ quan trọng. Một người đến văn phòng làm việc trong suốt bốn mươi, năm mươi, sáu mươi năm, khi anh ta không còn bận rộn với tất cả những thứ đó nữa thì anh ta đi đến chỗ bại vong. Tâm hồn cần phải bận rộn – hoặc với vật chất, hoặc với công việc xã hội, hoặc với sách vở, hoặc với ý tưởng về Thượng đế – nó luôn luôn đòi hỏi sự bận rộn. Nội dung trong tâm hồn tôi, trong hữu thức của tôi, trong tâm hồn bạn, trong hữu thức của bạn là gì? Nội dung đó là vật chất, lý tưởng, hình ảnh mà tôi đã dựng lên về người khác hoặc về chính tôi. Tâm hồn không thể tồn tại tách rời với nội dung của nó, một trong số những nội dung quan trọng chính là vật chất! Khi tâm hồn chẳng mang phẩm chất riêng nào của nó thì sự gắn bó với vật chất trở nên vô cùng quan trọng với nó. Xin hãy quan sát điều này ở chính bản thân mình!

Tại sao chúng ta lại gắn bó lưu luyến với con người? Điều này khá thú vị! Bạn có thực sự gắn bó với một ý tưởng, một hình ảnh nào đó về người đó không? Tôi gắn bó với bạn vì nhiều lý do khác nhau: Tôi yêu bạn, bạn

giúp tôi có được sự hài lòng, được thỏa mãn tình dục hoặc ngược lại; bạn trao cho tôi một thứ gì đó mà tôi có thể bám chặt vào, đó chính là tình bạn. Khi sống cùng bạn thì tôi cảm thấy an toàn hơn, khi không có bạn tôi cảm thấy lạc lõng. Vì cảm thấy lạc lõng nên tôi phải tìm kiếm một tình bạn, một sự gắn bó, niềm lưu luyến khác. Nếu rắc rối giữa bạn và tôi xuất hiện – thực ra đây chỉ là rắc rối xảy ra giữa hình ảnh mà tôi có được về bạn và hình ảnh mà bạn có được về tôi, thứ mà chúng ta gọi là mối quan hệ – thì tôi sẽ cố gắng tách mình ra khỏi mối quan hệ này và thiết lập một mối quan hệ khác, mối quan hệ mới này cũng chỉ là mối quan hệ giữa hai hình ảnh. Bạn hiểu được tất cả những điều này chứ?

Một lần nữa tôi nhận thấy rằng tâm hồn mình chẳng hề có được phẩm chất nào riêng biệt cả. Nó đang gắng tìm kiếm sinh lực ở những mối quan hệ của nó. Xin hãy quan sát điều này ở chính bản thân mình, không chỉ lắng nghe tôi nói mà thực sự quan sát rõ những gì đang diễn ra trong tâm hồn bạn khi bạn gắn bó với một người nào đó, khi bạn gọi đó là tình yêu với tất cả những thái độ hành xử loạn thần kinh của nó.

Chúng ta sống dựa vào một thể thức, một kết luận, một ảo tưởng, một định kiến nào đó. Những thứ này được tạo ra bởi suy nghĩ (suy nghĩ chính là ký ức và quá khứ) nên chúng ta luôn sống cùng quá khứ, chúng ta có thể suy đoán về tương lai nhưng cuộc sống của chúng ta luôn được

đặt trên nền tảng là quá khứ. Sự gắn bó của chúng ta cũng chính là quá khứ. Thế thì, tại sao tâm hồn lại sống, tồn tại, hành xử dựa vào những định kiến mà suy nghĩ đã tạo ra? Tôi không biết đã bao giờ bạn nhận thấy rõ điều này ở chính mình chưa. Bạn có một kinh nghiệm – bất luận kinh nghiệm đó là gì, tầm thường hay vĩ đại đến mấy – và kinh nghiệm đó trở thành ký ức về nó, ký ức đó cùng với kiến thức của nó chính là quá trình suy nghĩ, suy nghĩ này tạo ra một định kiến, bạn sống dựa vào định kiến đó. Định kiến hoàn toàn không có thực, nó chỉ là một ý tưởng. Tâm hồn hoàn toàn không chắc chắn về nó, tâm hồn phải dựa vào những ý tưởng, thể thức, niềm tin, học thuyết và vân vân, nên liên tục có sự phân chia giữa ảo tưởng và hành động.

Tôi nhận thấy rõ tâm hồn chính là nội dung của nó. Nó không thể tồn tại mà không có nội dung của nó. Nó lo sợ về việc phải tách rời khỏi nội dung của nó vì nếu không có nội dung thì nó không thể tồn tại. Nó phải tự làm nó bận rộn với nội dung của nó: vật chất, con người, ý tưởng, định kiến, Thượng đế, ảo tưởng, vân vân.

Đến đây chúng ta đã giải thích được tất cả những thứ này: sự gắn bó với vật chất, sự gắn bó với con người, sự gắn bó với những hình ảnh, lý tưởng. Việc thấu hiểu được vấn đề này chính là sự thoát ra khỏi sự gắn bó lưu luyến, không phải tại một thời điểm nào đó trong tương lai mà là ngay tức thì. Khi bạn lắng nghe điều này, bạn có nói

rằng "Tôi sẽ suy nghĩ về điều này và sẽ tìm hiểu sau; vấn đề này quá phức tạp nên tôi phải suy nghĩ về nó sau" không? Nếu chúng ta thực sự đang chia sẻ cùng nhau thì bạn không có thời gian để suy nghĩ về nó sau này.

Chúng ta đang cùng nhau chia sẻ thức ăn vì bạn và tôi đói bụng; chúng ta đang cùng nhau ăn thức ăn. Khi bạn đang đói bạn không nói rằng "Tôi sẽ ăn sau" – bạn đang ăn, ăn một cách linh hoạt.

Nếu bạn lo sợ về những gì có thể xảy ra khi tâm hồn hoàn toàn không còn bận rộn với những gắn bó lưu luyến này nữa bạn sẽ không thể nào thấu hiểu được vấn đề. Chính lo sợ đó sẽ ngăn cản khiến bạn không thể tìm hiểu được. Bạn cần phải thấu hiểu được nỗi lo sợ đó, điều này quan trọng hơn nhiều so với việc thấu hiểu sự gắn bó lưu luyến. Khi bạn thấu hiểu được sự gắn bó lưu luyến này thì tình yêu xuất hiện. Làm sao tôi có thể yêu bạn nếu tôi gắn bó với bạn? Sự gắn bó lưu luyến của tôi được đặt trên nền tảng là sự mưu cầu tìm kiếm sự hài lòng mà bạn trao cho tôi. Tôi gắn bó lưu luyến với hình ảnh về bạn, bạn gắn bó lưu luyến với hình ảnh về tôi. Hình ảnh chỉ là quá khứ, là phản ứng của kinh nghiệm, của kiến thức. Tình yêu có phải là quá khứ không? Tình yêu có phải là kinh nghiệm không? Tình yêu có phải là ký ức dưới dạng sự hài lòng không?

Chúng ta khám phá được sự thật: nơi nào xuất hiện sự gắn bó lưu luyến thì nơi đó không có sự xuất hiện của

tình yêu. Đây không phải là một lời phát biểu, một ý tưởng mà là sự thật tâm hồn vừa khám phá được. Khi nhận thấy rõ sự thật về việc này, tâm hồn không còn bận rộn, không còn gắn bó lưu luyến với con người, với vật chất hoặc với những ảo tưởng nữa. Nó có được sinh lực của chính nó. Sinh lực đó chính là tình yêu, không đúng sao? Tình yêu đó là một thứ tình yêu không thể bị tổn thương, không ganh tị, không cô đơn, không đòi hỏi được yêu thương.

Cuộc sống của chúng ta là gì? Sự tồn tại của chúng ta là gì? Tâm hồn có thể thấu hiểu được rằng toàn bộ sự gò ép này là kết quả của quá khứ, của quá trình tiến hóa không? Không phải thấu hiểu vào ngày mai mà là thấu hiểu ngay tức thì, thấu hiểu về chính bản thân mình. Sự thấu hiểu sẽ tạo ra năng lượng *của chính nó* nhằm thay đổi *thực tại*. Sự thấu hiểu luôn có sức mạnh tuyệt vời, sức mạnh này không phụ thuộc vào bất kỳ một tác nhân nào nên nó có thể thay đổi những gì nó quan sát được. Bạn có sự thấu hiểu đó không? Sức mạnh đó đã thay đổi được sự gắn bó lưu luyến của bạn một cách hoàn toàn, tâm hồn bạn không còn hoang phí sinh lực của nó qua những lưu luyến, xung đột... nhờ đó mà tâm hồn bạn mới có được sinh lực một cách trọn vẹn, độc lập với môi trường, nền văn hóa và con người. Tiến lên nào! Đời sống sẽ mang một ý nghĩa khác so với đời sống hiện tại của chúng ta, đời sống đầy rẫy những xung đột.

Chúng ta phải tìm hiểu về vấn đề cái chết là gì? Bạn có quan tâm đến việc này không? Ở đây xuất hiện nhiều thanh niên, họ là những người có thể tiếp tục sống một khoảng thời gian rất dài trong tương lai, ở đây cũng xuất hiện nhiều người lớn tuổi, gồm cả tôi. Chúng ta là những con người đến rồi lại đi. Dù đến hay đi thì chúng ta cũng phải đối mặt với cái chết nên chúng ta sẽ tìm hiểu về vấn đề cái chết. Bạn sẽ không thể thấu hiểu được vấn đề này nếu trong bạn xuất hiện bất kỳ một hình thức lo sợ nào. Nếu bạn lo sợ bạn sẽ không bao giờ có được sự thấu hiểu về vấn đề về cái chết.

Tôi muốn khám phá – bạn cũng vậy – cái chết là gì? Tại sao tôi lại sợ hãi nó? Tại sao tôi lại sợ tuổi già, sợ sự kết thúc đột ngột? Việc thấu hiểu hoàn toàn cái chết thực sự là một vấn đề rất phức tạp. Sự phức tạp này khiến người ta sợ hãi. Nó cũng giống như một cỗ máy phức tạp, bạn không dám chạm tay vào nó vì bạn chẳng biết gì về nó. Nhưng nếu bạn tiếp cận với nó một cách đơn giản (điều này có nghĩa là bạn thực sự cố gắng tìm hiểu về nó với niềm vui trong lòng – không phải vui với cái chết mà là vui với quá trình tìm hiểu về cái chết) thì bạn có thể thực sự thấu hiểu được nó. Bạn không thể thấu hiểu được nếu bạn luôn lo sợ hoặc buồn phiền. Đó là yếu tố cơ bản.

Nếu bạn thực sự muốn tìm hiểu vấn đề này, bạn phải hiểu rõ tâm hồn bạn không hề tạo ra những lo sợ về những gì nó biết rằng chắc chắn sẽ kết thúc.

Tôi không biết phải bắt đầu việc này từ đâu. Trước tiên, tôi phải tìm hiểu xem có sự bền vững nào trong hình ảnh về "tôi" không. Sự bền vững chính là sự liên tiến.

Liệu có tồn tại sự bền vững trong tôi và trong bạn không? "Tôi" là một cái tên, đúng không? Cái tên đó có bền vững không? Bản thân cái tên đó hoàn toàn không bền vững. Nhưng suy nghĩ qua việc tự đồng nhất nó với thể xác, hình ảnh, kiến thức, những kinh nghiệm, ưu phiền, hài lòng, thống khổ, trao cho nó phẩm chất bền vững, trường tồn. Vậy có tồn tại thứ gì đang là trường tồn bất luận sự không tồn tại của thể xác không? Bạn có quan tâm đến những điều này không? Bạn sẽ phải đối mặt với nó dù bạn có thích hay không. Bạn phải đối mặt với nó một cách ngẫu nhiên hoặc qua tai nạn, bệnh tật, lão hóa. Nó là điều không thể tránh khỏi. Bạn có thể tránh né nó qua việc sống lâu với lối sống lành mạnh, dùng các loại thuốc men và vân vân nhưng nó vẫn đang chờ đợi bạn ở cuối con đường.

Tôi phải khám phá cho chính mình câu hỏi có tồn tại một cái gì đó trường tồn phía bên kia cái chết không. Sự trường tồn không chịu tác động của thời gian, không thể mua chuộc được qua quá trình tiến hóa, qua nền văn hóa, qua một cái gì đó thuộc kinh nghiệm, kiến thức hay bất kỳ một thứ gì xuất hiện dưới hình thức là "tôi". Thế rồi bạn nói rằng "Không có 'tôi', nhưng có 'Thượng đế'" – xin hãy lắng nghe cẩn thận. Tại châu Á, Ấn Độ người ta

diễn giải điều này theo nhiều cách khác nhau nhưng đó vẫn cứ là một hành vi của suy nghĩ. Chính suy nghĩ nói rằng "Có Thượng đế", "Có linh hồn". Suy nghĩ luôn lo sợ về những điều chưa biết vì suy nghĩ *chính là* những điều đã biết, là thời gian, là những điều xưa cũ. Suy nghĩ không bao giờ được tự do.

Suy nghĩ là phản ứng của ký ức, kinh nghiệm, kiến thức nên nó luôn luôn cũ kỹ, không bao giờ được tự do; nó thuộc phạm vi của thời gian nên nó luôn chịu sự tác động của thời gian, nó không thể vượt qua được phạm vi tác động của thời gian. Thế nên nó nói "Tôi không quan trọng; "Tôi" phù du, "tôi" được tạo ra bởi thời gian, bởi sự tình cờ, bởi gia đình, bởi truyền thống, bởi nền văn hóa mà tôi đang tồn tại trong đó; "tôi" bị ảnh hưởng gò ép bởi tất cả những thứ này, nhưng phía bên kia của tất cả những gò ép này là một linh hồn, có một cái gì đó bao la hơn trong tôi, có sự trường tồn trong tôi". Đó là tất cả quá trình vận hành của suy nghĩ. Khi đối mặt với những điều không thể tránh khỏi, đối mặt với cái chết, với sự kết thúc suy nghĩ nói rằng "Tôi không thể chấp nhận điều này", "Ắt hẳn còn có kiếp sau nữa" hoặc "Tôi tin rằng còn có kiếp sau", "Tôi tin rằng có Thiên đường và tôi sẽ ngồi cạnh Thượng đế". Nó muốn tự an ủi nó khi phải đối mặt với thứ mà nó hoàn toàn chưa biết đến. Hàng ngàn người sẵn sàng an ủi bạn theo cách đó. Chùa chiền, đền đài, nhà thờ, giáo hội... sẵn sàng an ủi bạn theo cách đó. Bạn muốn sự an ủi đó nên chúng vẫn luôn tồn tại.

Lúc này, nếu bạn nói "Làm sao tôi có thể thấu hiểu được tất cả những việc này?" thì đó vẫn cứ là một hành vi của suy nghĩ và câu hỏi này vẫn được đặt trên nền tảng là những lo sợ, sự tưởng tượng, sự hư cấu, quá khứ. Suy nghĩ của bạn tiếp tục nói "Tôi gắn bó với những điều tôi đã biết. Những gì tôi muốn có chính là sự an ủi. Tôi tìm được sự an ủi trong quá khứ nên tôi sống cùng những điều đã biết. Đó là lãnh thổ của tôi, tôi biết rõ biên giới của nó, tôi biết rõ giới hạn của nó (giới hạn của nó chính là hữu thức của tôi, hữu thức của tôi chính là nội dung của nó). Tôi đã quen thuộc với những thứ đó. Cái chết là một cái gì đó tôi chưa hề biết đến, tôi không muốn".

Đời sống của tôi luôn là quá khứ, tôi sống cùng quá khứ, tôi hành động dựa vào quá khứ. Xin hãy lắng nghe điều này: Một cuộc sống tồn tại cùng quá khứ là một cuộc sống đã chết; một tâm hồn sống cùng quá khứ là một tâm hồn đã chết nhưng suy nghĩ nói "Đó không phải là cái chết, tương lai mới là cái chết". Tôi nhận thấy rõ sự thật về những thứ này nên tôi sẽ quên đi quá khứ để tâm hồn tôi không còn bị đè nặng bởi quá khứ, hồn tôi có sinh lực của chính nó. Sự sống nghĩa là hy sinh quá khứ. Sự sống chính là tình yêu, tình yêu cũng là sự hy sinh. Khi trong bạn không tồn tại bất kỳ một gắn bó lưu luyến nào thì tình yêu xuất hiện. Nếu bạn không gắn bó lưu luyến với quá khứ đời sống của bạn sẽ là một quá trình tái sinh, vận động liên tục trong phạm vi những điều chưa biết. Đây là quá trình liên tục tìm hiểu, khám phá và không

ngừng vận động nên cái chết là sự cô độc cuối cùng. Ở đó luôn tồn tại một đời sống hoàn toàn khác.

Xin cáo lỗi vì tôi đã nói quá lâu. Mời các bạn tiếp tục đặt câu hỏi.

Người chất vấn: Chúng ta không cần phải bỏ cuộc hay từ bỏ chính mình sao?

Krishnamurti: Tôi không hề sử dụng từ ngữ *bỏ cuộc* hay *từ bỏ*. Tôi nói rằng tâm hồn, hữu thức chính là nội dung của nó. Nội dung của nó là sách vở, truyền hình, giải trí, của cải vật chất và vân vân. Nếu bạn nói rằng bạn phải rút lui thì đó là một hành động của suy nghĩ. Sự rút lui này không tồn tại bất kỳ sự tự do nào. Nếu bạn thực sự thấu hiểu được nó bạn sẽ sống một đời sống trọn vẹn.

Người chất vấn: Một niềm tin chấp nhận còn có một phẩm chất khác của tâm hồn có phải là một niềm tin mù quáng không?

Krishnamurti: Làm sao bạn có thể chấp nhận, đặt niềm tin vào những gì người khác nói? Người đó có thể nhầm lẫn, người đó có thể đang cố gắng lái suy nghĩ của bạn theo một hướng ngu ngốc nào đó nên mọi sự cải tâm đều là sự ngu ngốc. Nhưng anh ta nói với bạn "Hãy quan sát chính bản thân mình, hãy tìm hiểu điều này cho chính mình, hãy tìm hiểu toàn bộ quá trình này trong chính mình" thì ở đây hoàn toàn không có bất kỳ một hình thức

gò ép nào. Bạn không nhất thiết phải đặt niềm tin vào bất kỳ một thứ gì, bất kỳ một niềm tin nào, hoặc bất kỳ một người nào.

Người chất vấn: Hình ảnh tạo ra những cảm xúc thật như thế nào dù là tôi biết rằng chúng không có thật?

Krishnamurti: Xin hãy nhìn đây, tôi có những hình ảnh được tạo ra bởi suy nghĩ, hình ảnh này được cấu thành bởi kinh nghiệm, phản ứng và vô số những khủng hoảng khác nhau. Những hình ảnh đó là thật vì tôi vận dụng trí năng để chấp nhận chúng là thật. Những hình ảnh này có đời sống riêng của chúng. Chúng giúp bạn có sinh khí, chúng tạo ra những cảm xúc; chúng bảo vệ , nuôi dưỡng bạn. Sự bảo vệ, kích thích như thế là điều sai lạc, không thật, trừ khi bạn ý thức và thấu hiểu được toàn bộ cỗ máy tạo ra hình ảnh. Nếu không những hình ảnh này sẽ tiếp tục khiến bạn có những hành vi loạn thần kinh. Hình ảnh dù xuất hiện ở hình thức nào cũng đều tạo ra những hành vi và cảm xúc loạn thần kinh.

Người chất vấn: Ngài có thể nói thêm về vấn đề ngôn từ, khái niệm và những rắc rối mà chúng có thể gây ra trong mối quan hệ được không?

Krishnamurti: Ngôn từ luôn đóng vai trò thiết yếu trong liên lạc. Có nhiều hình thức liên lạc khác nhau nhưng chúng ta thường vận dụng ngôn từ trước tiên. Nếu tôi

muốn nói với bạn một điều gì đó, tôi phải sử dụng ngôn từ, điệu bộ, cử chỉ, nét mặt. Ngôn từ trở nên quan trọng nếu hai chúng ta trao cho nó cùng một ý nghĩa như nhau. Nếu tôi gọi cái ghế là con voi thì điều đó trở nên vô nghĩa. Ngôn từ có ý nghĩa bởi chúng cùng ám chỉ đến một đối tượng mà cả tôi và bạn cùng ngầm thống nhất. Ngôn từ sẽ là một nguy cơ nếu ngôn từ được sử dụng để truyền tải suy nghĩ: tôi nghĩ về một điều gì đó, tôi diễn giải nó bằng ngôn từ và truyền nó đến bạn. Nếu suy nghĩ của tôi quanh co, không rõ ràng tôi sẽ sử dụng những ngôn từ cụ thể để nói với bạn nhưng khi đó ngôn từ đã vặn vẹo, bóp méo suy nghĩ của tôi, ngôn từ của tôi đã đánh lừa bạn (hoặc tôi muốn lừa dối bạn, hoặc cố ý hoặc vô ý).

Ngôn từ được tạo ra bởi suy nghĩ, nó đóng vai trò cần thiết. Bạn có thể hiểu được suy nghĩ của tôi không nếu tôi không diễn đạt thành lời? Rõ ràng là điều đó có thể thực hiện và đã được thực hiện. Khi hai người là bạn thân của nhau, họ thông cảm với nhau, họ cùng quan tâm đến một đối tượng, họ có thể liên hệ với nhau một cách nhanh chóng mà không cần phải sử dụng ngôn từ. Liệu có tồn tại một phương tiện liên hệ nào khác mà không cần vận dụng suy nghĩ và ngôn từ không? Tôi có thể cho bạn biết những chiếc chuông đang reo và bây giờ là mười hai giờ đúng. Tôi có thể sử dụng ngôn từ bởi bạn cũng nghe được tiếng chuông đó. Tôi cũng có thể liên hệ với bạn qua thái độ, cử chỉ, ánh mắt.

Tình yêu là một ngôn từ hay là một suy nghĩ? Nếu ngôn từ không phải là đối tượng thì làm sao tôi có thể diễn đạt tình yêu tôi dành cho bạn? Tôi phải liên tục nói rằng "Tôi yêu bạn, Tôi yêu bạn, Tôi yêu bạn". Nếu tôi không sử dụng ngôn từ thì làm sao tôi có thể cho bạn thấy được tình yêu này? Tôi chỉ có thể cho bạn thấy được tình yêu này khi chúng ta cùng ngồi bên nhau, cùng có những cảm xúc tình cảm mãnh liệt như nhau. Khi đó chúng ta có thể liên hệ với nhau mà không cần đến ngôn từ. Nhưng theo lẽ tự nhiên, khi chúng ta vận dụng ngôn từ thì rất có khả năng chúng ta sẽ hiểu nhầm về nhau. Nhưng sự thật là, còn có một hình thức liên hệ khác mà không cần phải vận dụng ngôn từ.

7

Sống thánh thiện

Trong suốt 6 cuộc trao đổi vừa qua chúng ta đã nói về rất nhiều điều. Giờ đây tôi muốn nói với bạn về vấn đề tín ngưỡng, thiền định là gì. Chúng ta cố gắng tìm hiểu một vấn đề trừu tượng, một phạm vi thuộc suy nghĩ mà xưa nay chúng ta nhận thấy khó có thể đào sâu được.

Tôi không biết bạn có nhận thấy rằng phần lớn cuộc sống của chúng ta trôi qua trong buồn chán, mệt mỏi và rất ít ý nghĩa không? Chúng ta cố gắng tạo ra ý nghĩa cho sự tồn tại, cho cuộc sống của mình nhưng rồi chúng ta cũng chẳng đi được đến đâu cả. Chúng ta cố gắng làm cho đời sống của mình thêm phong phú bằng cách tìm hiểu những điều huyền bí hoặc yêu thuật – tôi nghĩ rằng ngày nay đó là một việc làm mang tính phong trào – hoặc bằng cách dấn mình vào những trò tiêu khiển, những thú vui khác nhau. Chúng ta sống một lối sống quá hạn hẹp, quá

đơn điệu, quá mệt mỏi, quá âu lo và vân vân nên tín ngưỡng trở thành một phương cách giúp chúng ta trốn chạy hơn là hiện thực. Nếu sáng nay chúng ta có thể, chúng ta nên cùng nhau chia sẻ và tìm hiểu xem thực ra tín ngưỡng là gì, đời sống tín ngưỡng là gì, tâm hồn mộ đạo là gì, lối sống thánh thiện là gì.

Rõ ràng, nếu có thể, chúng ta nên đặt sang một bên tất cả những tổ chức tín ngưỡng cùng với những niềm tin, học thuyết, mục sư, cấu trúc của chúng mà chúng ta đã tạo ra bởi hoàn toàn không có bất kỳ sự bền vững nào trong những thứ này, ngoại trừ những gì nhân loại đã hư cấu, đã phát minh ra.

Một tâm hồn mộ đạo là gì? Một lối sống mộ đạo là gì? Tôi nghĩ rằng chúng ta nên tìm hiểu vấn đề này bởi đó là vấn đề rất quan trọng, giống như tình yêu, cái chết, đau khổ và mối quan hệ của nhân loại. Từ ngữ *tín ngưỡng* có nghĩa – tôi đã tìm được ý nghĩa của nó trong từ điển – "cột trói lại với nhau". Từ ngữ *yoga* – có lẽ hầu hết chúng ta đều biết đến từ ngữ này – cũng có nghĩa là "kết hợp lại cùng nhau", giống như hai con trâu được gắn vào chung một cái ách. Xét về ý nghĩa được nêu trong từ điển, hai từ ngữ này ngụ cùng một ý nghĩa như nhau, có nghĩa là: mang lại gần nhau, kết hợp lại với nhau, cột lại với nhau.

Trước tiên, nó ngụ ý đến sự phân chia. Khi bạn nói đến việc mang lại gần nhau, kết hợp lại với nhau thì điều này ngụ ý muốn nói đến sự phân chia trong sự tồn tại.

Tại sao chúng ta lại phân chia đời sống thành đời sống tín ngưỡng và đời sống phi tín ngưỡng, thành đời sống tinh thần và đời sống vật chất, thành đời sống cấp cao và đời sống cấp thấp? Chúng ta phân chia thành tâm hồn, con tim và thể xác. Sự phân chia này đã tồn tại trong nhiều thời đại. Chúng ta không xem sự tồn tại của chúng ta là một cái gì đó trọn vẹn. Chúng ta xem nó là một cái gì đó được chia cắt và cần phải được nối kết lại cùng nhau. Chúng ta muốn nối kết những phân mảnh này lại với nhau qua những hoạt động tín ngưỡng, qua *yoga*, qua thiền định, qua các hình thức kỷ luật, kiểm soát, kiềm chế, vân vân.

Vậy có tồn tại sự phân chia hay suy nghĩ đã tạo ra một đời sống bị chia cắt như thế? Suy nghĩ đã tạo ra sự phân chia giữa thể xác và linh hồn (các tín đồ Hồi giáo gọi nó là *atman*). Suy nghĩ phải chịu trách nhiệm cho sự chia cắt này. Vì không thể nối kết những phân mảnh này lại với nhau, không thể tái tạo được sự cân đối hài hòa nên suy nghĩ đã phát minh ra một đối tượng siêu linh có khả năng nối kết những phân mảnh này lại với nhau. Đối tượng đó được gọi là Thượng đế.

Chúng ta có thể nhận thấy rằng chúng ta cần có sự cân đối toàn diện: cân đối trong tâm hồn, khả năng suy luận hợp lý và sáng suốt; sự hài hòa trong con tim, lòng từ bi, lòng yêu thương, lòng tốt và sự quan tâm đến người khác; sự cân đối về thể xác cùng với tất cả những phức tạp của nó. Chúng ta có thể nhận thấy rằng chúng ta

nhất định phải có sự cân đối như thế bởi chỉ khi đó đời sống của chúng ta mới có thể diễn ra một cách lành mạnh, sáng suốt và hoàn toàn.

Chúng ta đặt câu hỏi: Liệu tín ngưỡng được đặt trên nền tảng là niềm tin, sự hiểu biết về một vài người nào đó đã dựng lên một ngôi đền hoặc một ngôi chùa nào đó... có tạo ra sự cân đối trong bạn được không? Sự cân đối như thế chẳng hề liên quan gì đến niềm tin, đấng cứu thế, mục sư hoặc bất kỳ một thế lực ngoại vi nào có phải không? Sự cân đối như thế chỉ có thể xuất hiện qua những nỗ lực nội tại phải không? Bạn trông có vẻ khá bối rối. Thôi được, tôi sẽ diễn tả điều này theo cách khác.

Tôi nhận thấy rằng tâm hồn và trí não chỉ có thể vận hành khi có sự cân đối toàn diện trong thế giới nội tại – sự cân đối toàn diện chứ không phải sự cân đối phân mảnh. Làm sao để sự cân đối toàn diện như thế này xuất hiện? Tôi không biết phải làm sao, nhưng người ta nói, tín ngưỡng nói: chắc chắn tồn tại một sức mạnh ngoại vi (Thượng đế, hoặc bất kỳ một tên gọi nào bạn có thể nghĩ ra). Nếu bạn tập trung vào sức mạnh đó, hiến cả đời mình vì nó thì bạn có thể tạo ra được sự cân đối này.

Đức tin được tạo ra bởi suy nghĩ. Đức tin là kết quả của suy nghĩ và những lo sợ. Tôi nhận thấy rõ điều đó nên tôi phản đối tất cả mọi đức tin và sức mạnh ngoại vi. Không một bậc thầy, một đấng cứu thế nào, một sức mạnh ngoại vi nào có thể tạo ra được sự cân đối toàn diện

này. Tôi hiểu rằng sự cân đối không phải là sự hợp nhất của những phân mảnh khác nhau. Việc hợp nhất, việc đặt những phân mảnh lại cùng nhau ngụ ý rằng chúng ta cần có một đối tượng có thể tạo ra được sự hợp nhất này. Đó lại là một hình thức phân mảnh khác. Bạn hiểu chứ? Tôi phản đối niềm tin, phản đối sức mạnh ngoại vi, phản đối toàn bộ kết cấu của hệ thống tín ngưỡng được đặt trên nền tảng là sức mạnh ngoại vi – tôi loại trừ toàn bộ những thứ này. Khi đó làm sao tâm hồn tôi có thể tạo ra được sự hài hòa? Tôi nhận thấy rằng tôi phải mạnh khỏe, phải có sinh lực dồi dào, phải có một tâm hồn cực kỳ sáng suốt. Vậy sự hài hòa có phải là một cái gì đó mà bạn có thể tích lũy không? Sự tích lũy ngụ ý nói đến thời gian, không phải sao? Tôi phải có thời gian để tích lũy một thứ gì đó.

Tôi phải có thời gian để có được sự cân đối này (qua các bài luyện tập về thể chất hoặc các hình thức kỷ luật tâm hồn). Tôi đặt ra một số quy tắc và theo đúng những quy tắc đó. Tôi nhận thấy rằng tâm hồn, trí não, con tim, thể xác chỉ có thể vận hành trơn tru tốt đẹp khi tôi thấu hiểu được toàn bộ vấn đề và trong sự thấu hiểu này không còn tồn tại sự phân chia nữa. Tôi phải hiểu vấn đề này một cách rõ ràng, tôi phải khám phá xem đời sống tín ngưỡng là gì. Tôi nghĩ rằng một khi tôi thấu hiểu được đời sống tín ngưỡng là gì thì mọi hành vi của tôi sẽ luôn được hài hòa và không còn mâu thuẫn đối kháng nữa.

Xin hãy nghe tôi nói. Bạn đang chia sẻ cùng tôi, chúng ta đang cùng bước đi trên một con đường, đang cùng nhau suy nghĩ, đang cùng nhau sáng tạo nên chúng ta phải có sự cảm thông với nhau. Tôi phủ nhận mọi sức mạnh bởi chúng luôn thuộc thế giới ngoại vi, luôn nằm ngoài phạm vi thế giới nội tại trong tôi, luôn là hành vi của suy nghĩ muốn tìm kiếm sự dẫn dắt từ đối tượng khác. Điều đó tạo ra sự phân chia, xung đột xuất hiện. Xung đột xuất hiện nên sự cân đối không tồn tại. Bạn có hiểu được không?

Tôi tự hỏi tại sao tâm hồn tôi lại không thể nhìn nhận mọi việc một cách sáng suốt, vận hành một cách tỉnh táo liên tục? Tại sao bạn lại nghĩ rằng tâm hồn mình không vận hành một cách sáng suốt? Trước tiên, nó luôn bị bối rối bởi quá khứ bị gò ép của nó phải đối mặt với hiện tại. Nó không có khả năng thấu hiểu được hiện tại, cuộc sống trở nên chao đảo. Người ta xác nhận điều này, điều nọ, làm việc vì điều này, điều nọ. Họ nói rằng điều này đúng, điều kia sai; có hàng tá những chuyên gia hoặc những bậc thầy khác nhau có thể nói cho bạn biết rằng bạn nên làm gì, chúng ta bị mắc kẹt trong tất cả những thứ đó.

Sự bối rối tồn tại vì chúng ta *muốn* có sự sáng suốt; muốn đến được bờ bên kia (nơi mà chúng ta nghĩ rằng có sự sáng suốt). Chúng ta không ngừng biến cuộc sống (cuộc sống là một đại dương) trở thành một chuỗi dài những

khó khăn phức tạp vì chúng ta muốn đến được nơi mà chúng ta nghĩ rằng mình sẽ được hạnh phúc trường tồn, được ngồi bên cạnh Thượng đế, được vào cõi niết bàn, được giải phóng hoặc bất kỳ thứ gì chúng ta có thể nghĩ ra. Bờ bên kia đã tạo ra rắc rối và là một trong những nguyên nhân chính tạo ra sự bối rối xáo trộn. Tôi không biết bạn có hiểu được những điều này không?

Khi tôi thấu hiểu được sự vận hành của toàn bộ cỗ máy suy nghĩ thì không còn tồn tại xung đột trong tâm hồn tôi nữa. Khi bạn thấu hiểu được toàn bộ vấn đề mọi hành vi của bạn sẽ hoàn toàn khác. Khi đó không còn tồn tại bất kỳ một mâu thuẫn nào nữa vì chính sự thấu hiểu đã tạo ra sự cân đối hài hòa. Tôi không có được sự thấu hiểu bởi tôi sống cùng quá khứ. Cuộc sống của bạn chính là quá khứ, không phải sao? Trí nhớ, ký ức, hình ảnh, mọi tưởng tượng, mọi sáng chế của bạn đều đặt trên nền tảng là quá khứ nên đời sống của chúng ta là quá khứ, quá khứ kéo dài đến hiện tại và sẽ trở thành tương lai. Khi nào chúng ta còn sống cùng quá khứ, khi đó nhất định mọi mâu thuẫn và xung đột vẫn còn tồn tại.

Sự hài hòa cân đối chỉ xuất hiện khi bạn đã thấu hiểu được tất cả những việc này. Tuy nhiên, chúng ta được dạy rằng phải tự kiềm chế, tự kiểm soát chính mình. Khi bạn đã được giáo dục trong phạm vi kết cấu bị gò ép bạn sẽ vứt bỏ tất cả mọi thứ và tìm đến một vùng đất mới mẻ, nhưng rồi tất cả lại diễn ra như cũ. Một lần nữa, sự kiểm soát hàm ý đến sự phân chia, đúng không? Sự phân chia

giữa đối tượng kiểm soát và đối tượng được kiểm soát. Đối tượng kiểm soát nói rằng "Điều này chắc chắn sẽ xảy ra, mình phải hành động như thế này, mình không được tức giận, mình phải như thế này" nên khi đó có sự phân chia giữa đối tượng kiểm soát và những gì anh ta đang cố gắng kiểm soát. Đối tượng kiểm soát có khác so với những gì anh ta kiểm soát không? Đối tượng kiểm soát có tách rời khỏi đối tượng được kiểm soát không hay cả hai cùng là một? Rõ ràng cả hai cùng là một. Vì không thể vượt qua được đối tượng được kiểm soát nên suy nghĩ đã phát minh ra đối tượng kiểm soát và hy vọng rằng nó có thể vượt qua được những gì nó đang cố gắng kiểm soát. Bạn hiểu chứ? Tôi tức giận, tôi nói "Mình không được tức giận". Điều đó có nghĩa là sự phân chia xuất hiện ngay lập tức. Thế nên đối tượng kiểm soát cũng chính là đối tượng được kiểm soát. Người tức giận cũng chính là sự tức giận. Khi tôi thấu hiểu được rằng sự phân chia xuất hiện khi có sự xuất hiện của sự kiểm soát (sự xung đột chắc chắn sẽ xuất hiện trong sự phân chia đó). Khi tôi thấu hiểu được tất cả những việc này thì sẽ xuất hiện một hình thức hành động hoàn toàn khác, hành động này không bị kiểm soát, không bị gò ép, không bị đè nặng.

Tôi có nói quá nhiều không? Dù sao đây cũng là cuộc trao đổi cuối cùng. Đó chính là nền tảng văn hóa, tín ngưỡng, luân lý, đạo đức và xã hội của chúng ta. Khi tôi đã thấu hiểu được nó, tất cả sẽ chấm dứt. Khi tôi nhìn thấy điều gì đó sai trái và tôi hiểu rõ sự nguy hiểm của

nó, tôi sẽ giũ bỏ nó, sẽ vùng chạy tránh xa nó. Nó là điều sai trái, nó là điều không có thật, nó tạo ra sự thiếu hài hòa, nó tạo ra sự mất cân đối.

Nhân loại muốn tìm hiểu xem liệu có một cái gì đó vượt ra ngoài những suy nghĩ nhỏ nhoi tầm thường không. Họ lục tìm ở những điều đã biết thêm thắt bổ sung kiến thức, kinh nghiệm, những phương pháp mới trong mọi lĩnh vực thuộc giáo dục, khoa học, kỹ thuật, vân vân. Bạn biết rõ những gì đang xảy ra trong phạm vi những điều đã biết, gồm cả Thượng đế, Chúa trời, đấng cứu thế, mục sư, sự giác ngộ. Tất cả những thứ đó đều thuộc phạm vi những điều đã biết, chúng đều là sự vận hành của suy nghĩ.

Bạn thấy đấy, suy nghĩ là một phương tiện đánh giá đo lường đúng không? Chúng ta đánh giá đo lường dựa vào những điều đã biết, dựa vào ký ức, dựa vào kinh nghiệm nên có những người nói rằng "Bạn phải chiêm nghiệm thiền định để khám phá xem liệu có tồn tại một cái gì đó nằm ngoài phạm vi những điều đã biết không". Họ nói "Hãy kiểm soát, hãy có kỷ luật, hãy ý thức rõ suy nghĩ của mình" nên họ vẫn làm việc với suy nghĩ, vẫn bị kiểm soát bởi suy nghĩ, vẫn bị đè nén gò ép bởi suy nghĩ. Qua suy nghĩ họ hy vọng tìm kiếm được một cái gì đó không thể đo lường. Họ nói rằng "Bạn phải ngưng suy nghĩ, bạn phải giết chết tâm hồn" nên giờ đây chúng ta sẽ khám phá tìm hiểu vấn đề này xem sao.

Tôi đã nói ngay từ đầu là sáng nay chúng ta sẽ nói về vấn đề tín ngưỡng và thiền định. Nếu có thể chúng ta sẽ tìm hiểu thêm những khía cạnh khác nằm ngoài phạm vi những điều đã biết. Chúng ta đã nói về tín ngưỡng. Giờ đây chúng ta sẽ tìm hiểu xem thiền định là gì. Tôi không biết thiền định có ý nghĩa thế nào với bạn. Nếu bạn chưa bao giờ nghe nói đến hai từ *thiền định*, nếu bạn chưa bao giờ nghe một chuyên gia nào nói về phương pháp thiền định thì như thế sẽ tốt hơn bởi khi đó chúng ta có thể cùng nhau khám phá mà không dựa vào những điều mình đã biết. Nếu giờ đây bạn đã từng nghe nói về nó thì điều đó sẽ trở thành một gánh nặng, một chướng ngại cho bạn, đúng không?

Tôi muốn tìm hiểu xem một tâm hồn có khả năng thiền định là một tâm hồn như thế nào. Từ điển nói rằng Thiền định có nghĩa là "chiêm nghiệm, trầm tư, tập trung, lưu tâm" và vân vân. Đó là ý nghĩa của Thiền định theo Từ điển.

Ngoài ra còn có nhiều ý nghĩa khác mà nhiều tín ngưỡng đã trao cho nó. Ở phương Tây nó được gọi là trầm ngâm, ở phương Đông người ta gọi nó là thiền định. Và tôi, một người không thuộc Âu cũng chẳng thuộc Á, không theo Zen cũng chẳng theo Krishnamurti. Tôi không biết, tôi chẳng theo bất kỳ một tổ chức nào cả, tôi chẳng thuộc về bất kỳ một thể chế nào cả, thật may mắn cho tôi! Tôi muốn tìm hiểu xem thiền định là gì. Nhưng tôi có thể nhận thấy một điều rất rõ ràng: Khi suy nghĩ còn vận

hành thì chắc chắn nó vận hành dựa vào quá khứ và từ đó nó suy tưởng về tương lai – từ điều đã biết đến điều sẽ biết. Tôi nhận thấy rất rõ điều đó. Khi suy nghĩ xuất hiện không có gì mới mẻ có thể xuất hiện. Chúng ta cần hiểu rõ điều này: Suy nghĩ được đặt trên nền tảng là quá khứ, là phản ứng của ký ức, là sản phẩm của kiến thức mà kiến thức là nền tảng cơ bản của tôi nên suy nghĩ luôn luôn già cũ, nó không bao giờ có thể tạo ra được sự tự do vì chính bản thân nó cũng không tự do. Tôi nhận thấy điều đó rất rõ ràng, không ai phải thuyết phục tôi.

Tôi nhận thấy rằng khi suy nghĩ còn vận hành tôi không thể lĩnh hội được thứ gì mới mẻ. Xin đừng để tôi thuyết phục bạn. Bạn cần tự nhận rõ điều này cho chính mình. Suy nghĩ đã sinh ra toàn bộ kết cấu của đời sống tín ngưỡng – nghi thức, tu sĩ, mục sư, vân vân. Những gì họ nói vẫn luôn thuộc phạm vi của suy nghĩ nên tôi có sự thấu hiểu về toàn bộ quá trình vận động của suy nghĩ và về những ảo tưởng mà suy nghĩ có thể tạo ra.

Tôi nhận thấy nhất định phải kết thúc những điều đã biết. Điều đó có nghĩa là: suy nghĩ phải vận hành ở một mức độ nhất định nào đó, nếu không tôi không thể làm được bất kỳ việc gì. Nhưng nếu chúng ta phải tìm hiểu một cái gì đó không thể đo lường – nếu có tồn tại một cái gì đó không thể đo lường, một cái gì đó vô hạn – thì suy nghĩ nhất định phải tĩnh tại vì chỉ khi đó tôi mới có thể lĩnh hội được những điều mới mẻ. Sự nhận ra những điều

mới mẻ chính là sự sáng tạo. Sự sáng tạo không phải là việc vẽ tranh, viết sách hay bất kỳ việc đại loại như thế vì tất cả những thứ đó luôn thuộc phạm vi những điều đã biết, thuộc phạm vi của suy nghĩ. Tôi nhận thấy rằng tâm hồn phải hoàn toàn tĩnh lặng – không phải là *bị làm cho tĩnh lặng* – vì khi có sự phân chia giữa đối tượng thực hiện và đối tượng bị tác động thì xung đột và sự thiếu cân đối sẽ xuất hiện. Vậy làm thế nào để tâm hồn nó có thể tĩnh lặng? Các tế bào não bộ lưu trữ ký ức nên nếu chúng khỏe mạnh thì những ký ức này sẽ phản ứng một cách lành mạnh. Nếu chúng không khỏe mạnh những hành vi loạn thần kinh sẽ xuất hiện, chúng ta sẽ bị mắc kẹt bởi những ảo tưởng.

Trí não phải tĩnh lặng nhưng cũng phải linh hoạt khi cần thiết. Chúng ta phải có một tâm hồn rất tĩnh lặng, cực kỳ tinh vi, mềm dẻo, nhanh nhẹn, linh hoạt, nhạy cảm, tự do thoát ra khỏi những điều đã biết nhưng vẫn vận hành trong phạm vi những điều đã biết. Làm thế nào để điều này có thể xảy ra? Chúng ta nhận thấy rất rõ ràng rằng kiến thức, ký ức, kinh nghiệm là cần thiết, nếu không có chúng chúng ta không thể trò chuyện. Nhưng chúng sẽ trở nên nguy hiểm khi suy nghĩ vận dụng vì những hoạt động vị kỷ của nó.

Làm thế nào để tâm hồn được tĩnh lặng? Liệu có một hệ thống, một phương pháp nào không? Chúng ta hãy nhìn xem. Nếu một hệ thống nào đó được thiết lập bởi bạn hoặc bởi người khác thì ai là đối tượng tham gia rèn

luyện theo hệ thống đó? Đối tượng tham gia rèn luyện theo hệ thống đó chính là suy nghĩ, nó nói rằng "Nếu tôi có thể rèn luyện theo phương pháp, theo hệ thống này tôi sẽ có được một tâm hồn tĩnh lặng và đó là một trạng thái vô cùng tuyệt vời. Tôi muốn kinh qua trạng thái đó" nên suy nghĩ phát sinh ra hệ thống của chính nó hoặc chấp nhận hệ thống của người khác nhằm kinh qua một cái gì đó hoàn toàn mới mẻ. Trong trạng thái đó suy nghĩ có thể có được sự hài lòng nên điều đó trở thành một vấn đề.

Tại sao bạn lại muốn kinh qua, muốn trải nghiệm? Bạn có nó một cách trực tiếp hoặc cách gián tiếp qua việc đọc một cuốn tiểu thuyết hoặc xem truyền hình. Tại sao bạn lại muốn trải nghiệm, kinh nghiệm? Bạn đã từng bao giờ tìm hiểu vấn đề này chưa? Có trải nghiệm với nhiều dạng khác nhau – tại sao tâm hồn lại đòi hỏi phải có nó? Bạn chán nản với bản chất đơn điệu và máy móc của đời sống hàng ngày nên bạn muốn trải qua một cái gì đó mới mẻ hơn, không máy móc như thế, đúng không? Bạn tìm kiếm nó qua suy nghĩ và hy vọng tìm được một cái gì đó không máy móc. Nếu bạn thực sự tìm được thì nó nhất định cũng mang tính máy móc vì chính suy nghĩ đã phát sinh ra nó. Thế nên tâm hồn nói "Tôi không muốn bất kỳ một kinh nghiệm nào nữa". Tôi nhận thấy rõ giá trị của nó. Tôi cần có kinh nghiệm trong khi tôi thu thập kiến thức trong đời sống hàng ngày nhưng tôi càng có nhiều kinh nghiệm máy móc thì lối sống của tôi càng thêm máy móc, đúng không?

Tâm hồn nói "Bất kỳ một đòi hỏi nào về kinh nghiệm, dù cao hay thấp, dù cao thượng hay thấp hèn, vẫn luôn là một phần của suy nghĩ. Suy nghĩ luôn muốn trải qua một thứ gì đó mà nó có thể có được sự hài lòng. Bạn không muốn trải qua một thứ gì đó xấu xí, một điều gì đó đau đớn. Bạn muốn những thứ đem lại sự hài lòng cho bạn, Thượng đế rõ ràng là sự hài lòng tột đỉnh. Khi nhận thấy được tất cả những điều đó, tâm hồn không còn đòi hỏi bất kỳ một loại kinh nghiệm nào nữa vì khi đó không còn tồn tại bất kỳ một ảo tưởng nào nữa. Khoảnh khắc tâm hồn muốn kinh qua một điều gì đó vĩ đại nó có thể phát sinh ra sự vĩ đại đó, nó có thể phát sinh ra một thứ gì đó mà nó gọi là sự giác ngộ. Hiện giờ bạn cần có kinh nghiệm để giúp cho bạn luôn thức tỉnh. Khi thấu hiểu được tất cả những điều này tâm hồn không còn cần đến kinh nghiệm để thức tỉnh nữa vì bản thân nó đã thức tỉnh.

Lúc này chúng ta đặt câu hỏi "Liệu tâm hồn và trí não có thể hoàn toàn tĩnh lặng được không?". Tại Mỹ có một thứ dụng cụ được gọi là "Alpha Meditation" có thể đo lường và cho bạn biết tâm hồn bạn có tĩnh lặng hay không. Tôi có thể ngớ ngẩn, ngu ngốc, mụ mẫm trong đời sống hàng ngày, tôi gắn thiết bị này vào đầu tôi và nó sẽ cho tôi biết rằng tâm hồn tôi có tĩnh lặng hay không.

Bạn có thể biết tâm hồn mình tĩnh lặng hay không? Xin hãy suy nghĩ một chút về câu hỏi này. Nếu bạn biết rằng tâm hồn mình tĩnh lặng thì hoàn toàn không có sự

tĩnh lặng bởi bạn đang quan sát tâm hồn, bạn nghĩ rằng nó tĩnh lặng. Bạn không thể có được một tâm hồn tĩnh lặng khi bạn biết rằng nó tĩnh lặng – điều này cũng giống việc có được niềm vui. Ngay tại khoảnh khắc bạn nói rằng "Tôi đang vui" thì niềm vui đó biến mất. Ngay tại khoảnh khắc bạn nói rằng "Tôi vui biết bao" thì niềm vui đó kết thúc. Tâm hồn thực sự tĩnh lặng thì không còn tồn tại đối tượng quan sát nữa. Bạn vẫn đang tìm hiểu vấn đề này đấy chứ? Như tôi đã nói, bạn chỉ có thể tìm hiểu khi bạn vui tươi, bạn không gặp rắc rối với nó. Rắc rối chỉ xuất hiện khi bạn muốn có một tâm hồn tĩnh lặng. Khi bạn vui, bạn muốn tìm hiểu xem một tâm hồn tĩnh lặng là một tâm hồn như thế nào bạn sẽ nhận thấy rằng một tâm hồn tĩnh lặng chỉ có thể xuất hiện khi không tồn tại đối tượng quan sát, đối tượng trải nghiệm, đối tượng suy nghĩ. Bạn sẽ nói "Làm sao tôi có thể ngăn không cho đối tượng suy nghĩ vận hành?". Bạn không thể ngăn được nó nhưng bạn có thể tìm hiểu được bản chất và quá trình vận động của suy nghĩ. Khi bạn tìm hiểu được nó, đối tượng suy nghĩ sẽ biến mất.

Đối tượng suy nghĩ sẽ biến mất khi trí não, tâm hồn và thể xác hoàn toàn yên lặng. Điều đó có nghĩa là: không còn tồn tại đối tượng liên tục cân đo đong đếm và so sánh: "Tôi đã có kinh nghiệm này vào ngày hôm qua, tôi muốn có thêm kinh nghiệm nữa".

Sự yên lặng có hàm ý về không gian, đúng không?

Bạn đã bao giờ nhận thấy rằng mình bị thiếu không gian chưa, cả không gian trong thế giới ngoại vi lẫn nội tại? Bạn sống trong một thành phố, một căn hộ nhỏ bị bao quanh bởi những căn hộ khác, phía bên kia đường là một dãy phố khác nên không gian ngoại vi chật hẹp. Bạn muốn phá vỡ tất cả mọi thứ, không phải sao? Đó là bạo lực của chúng ta, một phần chúng ta thừa hưởng từ động vật, một phần bắt nguồn từ việc sống trong một không gian quá nhỏ bé chật hẹp như thế này. Thế nên bạn có ba tuần lễ nghỉ việc mỗi năm. Lạy Chúa, cuộc sống là thế đấy! Bạn trở nên căm ghét việc liên tục đến văn phòng mỗi ngày trong suốt bốn mươi năm cuộc đời, làm việc trong một không gian vô cùng chật hẹp và đông đúc. Bạn đã bao giờ trông thấy cảnh chim chóc ca hát trên đường dây điện thoại vào buổi chiều tối chưa? Chúng luôn có khoảng không gian rộng lớn và giữ khoảng cách xa nhau nhất định, đó là điều chúng cần có, đó là điều chúng phải có. Nhưng chúng ta không muốn có không gian, chúng ta muốn ở gần bên nhau vì chúng ta sợ hãi, chúng ta sợ sự cô đơn.

Chúng ta cũng thiếu không gian trong thế giới nội tại, thế giới tình cảm vì chúng ta quá gắn bó, quá lưu luyến – tôi phải ở bên người đó, tôi không thể chịu được sự cô độc, tôi phải có bạn bè, tôi phải bận rộn. Trong thế giới nội tại cũng như thế giới ngoại vi chúng ta có rất ít không gian nên chúng ta ngày càng trở nên bạo lực hoặc muốn trốn chạy thật xa bằng cách theo đuổi một tín

ngưỡng, gia nhập một giáo phái, theo chân một bậc thầy nào đó và vân vân. Chúng ta trốn chạy.

Đối với hầu hết chúng ta, tâm hồn luôn đầy ắp những thứ khác nhau. Suy nghĩ cũng là một trong những thứ đó, không chỉ thế giới nội tại của chúng ta có rất ít không gian, trong khoảng không gian nhỏ bé đó xuất hiện sự bận rộn, sự bận rộn vị kỷ, sự bận rộn hướng về trung tâm điểm là "tôi".

Một tâm hồn hoàn toàn yên lặng là một tâm hồn có không gian rộng lớn không chứa bất kỳ một thứ gì trong đó. Khi có thứ gì đó xuất hiện khoảng không gian này sẽ bị thu hẹp. Chúng ta cố gắng mở rộng khoảng không gian nhỏ bé này với hy vọng sẽ tìm được một khoảng không gian vĩ đại. Tôi không biết bạn đã bao giờ nghĩ về những việc này chưa. Một tâm hồn hoàn toàn yên lặng là một tâm hồn có không gian rộng lớn không chứa bất kỳ một thứ gì trong đó. Khi sự lưu tâm xuất hiện khoảng không gian rộng lớn vô cùng sẽ xuất hiện. Sự lưu tâm không phải là một cái gì đó bạn có thể trau dồi. Bạn không thể đến trường, không thể đến Nhật Bản hay Ấn Độ hay bất kỳ nơi nào để học cách lưu tâm. Sự tĩnh lặng chính là sự cân đối hoàn toàn. Khi đó tâm hồn sẽ không còn hoang phí sinh lực nữa. Sự thật là chúng ta vẫn không ngừng hoang phí sinh lực qua các cuộc tranh cãi, qua các câu chuyện nhảm nhí, qua các cuộc chiến tranh, qua hàng tá hình thức khác nhau! Chúng ta cần có sinh lực dồi dào để

biến đổi *thực tại*. *Thực tại* chính là sự tức giận, tham vọng, lòng tham, lòng đố kỵ, lòng ham muốn quyền lực và địa vị của bạn. Để vượt qua được *thực tại* bạn phải có nguồn sinh lực dồi dào. Bạn sẽ chẳng còn chút sinh lực nào nếu bạn vẫn đang chiến đấu với *thực tại*.

Cuộc sống là một chuỗi vận động trong sự hài hòa khi xuất hiện loại sinh lực có thể vượt qua được *thực tại*. Sự lưu tâm là sự tập trung toàn bộ sinh lực. Đây chính là sự thiền định. Chúng ta đặt câu hỏi "Có tồn tại một cái gì đó có thể vượt qua được tất cả mọi suy nghĩ, một cái gì đó không thể đo lường, một cái gì đó không thể gọi tên, một cái gì đó mà không một từ ngữ nào có thể mô tả được không? Có tồn tại một cái gì đó giống như thế không? Bạn phải làm gì để có thể khám phá được nó? Bạn sẽ chấp nhận những lời người khác nói chứ? Bạn sẽ đặt niềm tin vào lời nói hoặc kinh nghiệm của người khác sao? Nếu bạn đặt niềm tin vào người khác, bạn có biết điều gì sẽ xảy ra với bạn không?" Bạn sẽ bị hủy hoại vì người khác sẽ trở nên vô cùng quan trọng đối với bạn. Khi bạn không đặt niềm tin vào bất kỳ một đối tượng hay một người nào sự tự do sẽ xuất hiện. Khi sự tự do xuất hiện, tâm hồn – tâm hồn hoang phí sinh lực của nó qua quá trình đấu tranh, xung đột và mưu cầu sự hài lòng – sẽ trở nên dồi dào sinh lực mà không cần đến bất kỳ một tác nhân ngoại vi nào. Chỉ trong trạng thái đó một cái gì đó không thể đo lường và không thể gọi tên mới có thể xuất hiện. Không ai có thể mang nó đến cho bạn.

Các bạn có muốn đặt câu hỏi nào nữa không?

Người chất vấn: Người làm sao có thể khám phá được mình thích làm gì?

Krishnamurti: Mọi việc ngày nay luôn gắn liền với kinh tế, chính trị và mọi sự bất công trong xã hội nên bạn không thể tìm được một công việc mà bạn yêu thích thực sự. Có đúng thế không? Điều đó có nghĩa là nếu bạn là một nghệ sĩ, bạn nói "Tôi yêu những gì tôi đang thực hiện". Nếu bạn là một nghệ sĩ bạn có thể thích vẽ tranh, làm thơ, thích điêu khắc hoặc nặn tượng. Nhưng bạn vẫn phụ thuộc vào người khác để kiếm cách sinh nhai; bạn phải bán tranh của mình, bạn phải bán thơ của mình. Bạn phải chấp nhận những lời bình phẩm của người khác rằng thơ của bạn là hay hoặc dở, đáng đọc hay không đáng đọc, đáng mua hay không đáng mua nên bạn phụ thuộc vào xã hội.

Nếu bạn là một thầy tăng, bạn cũng phụ thuộc. Với xã hội, với nền văn hóa, với kết cấu của nền kinh tế thế giới như hiện nay làm sao bạn có thể tìm được một công việc mà bạn thực sự yêu thích? Đó có phải là vấn đề bạn muốn đặt ra không? Chúng ta đều muốn tìm kiếm địa vị, tìm kiếm thân phận trong công việc. Chúng ta không muốn mãi mãi là một người phụ bếp. Chúng ta muốn trở thành bếp trưởng vì "bếp trưởng" là người có địa vị hơn. Chúng ta không muốn mãi mãi là một linh mục, chúng ta

muốn trở thành một giám mục, sau đó tổng giám mục và cuối cùng là Giáo hoàng bởi đó là người có thanh thế rộng lớn. Những gì chúng ta quan tâm đến không phải là công việc mà là địa vị. Nếu bạn có thể tẩy trừ "địa vị" hoặc "thân phận" ra khỏi tâm hồn mình, bạn không tìm kiếm nó nữa thì bạn sẽ chấp nhận công việc mà mình có thể thực hiện, không phải vậy sao? Khi đó công việc sẽ trở nên vô cùng thú vị với bạn. Tôi không biết bạn có hiểu được không – hình như có ai đó đang bất đồng ý kiến với những gì tôi vừa nói. Mời bạn.

Người chất vấn: Mọi việc phức tạp hơn như thế.

Krishnamurti: Tôi biết, mọi việc phức tạp hơn như thế vì tôi đã kết hôn, tôi sinh con đẻ cái, tôi muốn có nhiều tiền hơn, tôi muốn có xe hơi đẹp, tôi muốn có chức vị... Mọi việc trở nên phức tạp đến kinh khủng. Bạn sẽ trả lời vấn đề mà mỗi người gặp phải này như thế nào? Có thể tôi muốn một công việc rất đơn giản, tôi thực sự không quan tâm đến việc mình là phụ bếp, người làm vườn, hay một Bộ trưởng... vì tôi không tìm kiếm địa vị, tôi chỉ quan tâm đến việc hoạt động tốt. Người khác có thể muốn địa vị tốt, họ bị thúc đẩy bởi tham vọng, họ luôn cạnh tranh, luôn ganh đua, luôn tỏ ra hung hăng nên họ tạo ra những rắc rối cho chính mình và vân vân.

Bạn có dựa vào khí chất, cá tính của mình để tìm kiếm công việc mà mình yêu thích không? Xin hãy lắng

nghe điều này. Chúng ta đang tìm hiểu, tôi không áp đặt bất kỳ một quy luật nào ở đây, tôi không phải là một nhà tiên tri. Tôi đang tìm kiếm một công việc dựa vào khí chất, tính nết và cá tính của mình (những thứ này đều là kết quả gò ép của xã hội, của nền văn hóa mà tôi đang sinh sống). Xã hội đó nói rằng "Thanh thế, địa vị là thứ quan trọng nhất" nên sự gò ép này thúc giục "Tôi phải bước lên đỉnh cao trong nghề nghiệp của mình vì chỉ khi đó tôi mới có được thanh thế to lớn".

Chúng ta đã thảo luận, tìm hiểu, khám phá vấn đề thay đổi tâm hồn. Chúng ta đã thảo luận, đã cùng nhau tìm hiểu, cùng nhau chia sẻ toàn bộ vấn đề về mối quan hệ. Chúng ta đã nói về kiến thức, về sự cần thiết và tầm quan trọng của kiến thức. Chúng ta đã nói về sự tự do thoát ra khỏi những điều đã biết. Chúng ta đã nói về tín ngưỡng, tình yêu, cái chết và một tâm hồn vô cùng sáng suốt khi nó sống một đời sống hoàn toàn mới mẻ. Chúng ta đã thảo luận về tất cả những thứ này. Tôi sẽ làm gì sau khi nghe được tất cả những lời này? Bạn nói gì đây? Bạn có muốn tôi nói cho bạn nghe không? Công việc của tôi là những gì tôi đang thực hiện: giảng dạy, học tập, tạo ra một nhân loại hoàn toàn khác. Nếu bạn đã lắng nghe cẩn thận ngay từ đầu thì đó cũng chính là công việc của bạn. Nếu bạn không thích công việc đó bạn đừng làm.

PHẦN HAI

8

Tự do thoát ra khỏi mọi rắc rối

Cẩn trọng không chỉ có nghĩa là suy xét, đong đo, suy nghĩ chín chắn mà còn có nghĩa là tìm hiểu vấn đề một cách sâu sắc, cẩn thận, biết rõ những thành kiến, định kiến của chính mình, nhờ đó mà mọi người có thể không chỉ lắng nghe tôi nói mà còn lắng nghe được những phản ứng và những ngu si của chính bản thân mình – xin thứ lỗi cho tôi vì đã nói những lời đó. Cẩn trọng cũng có nghĩa là nhìn nhận, quyết định và sau đó hành động. Tất cả đều ẩn trong từ ngữ này nên chúng ta hãy cùng nhau tìm hiểu một cách cẩn trọng.

Chúng ta phải nhớ rằng chúng ta đang cùng nhau tìm hiểu và không xuất hiện bất kỳ một sự trợ giúp ngoại vi nào. Tôi xuất hiện ở đây không phải để giúp, gây ấn tượng, thuyết phục, phỉnh phờ hay thúc ép bạn. Chúng ta có thể bỏ lại những thứ đó cho các chính trị gia, báo chí, truyền hình và những đền đài, chùa chiền, Giáo hội trên toàn thế giới. Chúng ta đang có mặt ở đây để cùng nhau khám phá những vấn đề mà tất cả chúng ta đang phải đối mặt. Không ai biết được điều gì sẽ xảy ra trong tương lai; còn đó sự mơ hồ, hỗn độn, bối rối và xấu xa.

Trước tiên chúng ta sẽ quan sát thế giới, không phải thế giới của tôi hay thế giới của bạn mà là thế giới đang hiện ra trước mắt chúng ta. Bạn đối mặt với những vấn đề có liên quan đến khoa học, sinh học, kinh tế học, xã hội học, nhân loại học trong vai trò là một người Anh, một người Pháp, một tín đồ Hồi giáo, một tín đồ Cơ đốc giáo? Nếu chúng ta tiếp cận vấn đề từ một góc độ nhất định nào đó, chúng ta sẽ bị tác động bởi một động cơ nào đó nên phương pháp tiếp cận của chúng ta sẽ bị giới hạn. Điều này quá rõ ràng, đúng không? Nếu tôi bám chặt vào nước Ấn Độ một cách ngu ngốc thì tôi sẽ quan sát thế giới từ một góc nhìn rất hạn hẹp, rất nhỏ bé. Phương pháp tiếp cận của tôi đối với những vấn đề này sẽ trở nên rời rạc, cục bộ, thiên vị, nhỏ bé.

Bạn sẽ tiếp cận tất cả những khó khăn này như thế nào? Không phải là khó khăn của bạn, của vợ bạn, của

chồng bạn mà là khó khăn của tất cả chúng ta. Đây là một cái gì đó bạn cần phải đối mặt, phải trả lời và hành động.

Vấn đề ở đây là gì? Chúng ta phải đối mặt với nó như thế nào? Tại sao chúng ta lại gặp nhiều rắc rối như thế? Cuộc đời chúng ta, từ lúc chào đời cho đến khi cái chết xuất hiện, liên tục bị bao vây, đè nặng, mài mòn bởi vô số những khó khăn rắc rối khác nhau. Chúng ta không cần phải tìm cách đối mặt và xử lý tất cả những khó khăn rắc rối này sao? Đó là câu hỏi đầu tiên được đặt ra.

Mỗi người trong chúng ta đều gặp phải khó khăn rắc rối ở một hình thức nào đó (cái chết, tuổi già, bệnh nan y, vấn đề tâm lý nào đó hoặc những điều ảo tưởng mà chúng ta gọi là tín ngưỡng) nên hãy cùng tôi tìm hiểu xem tại sao ngay từ khoảnh khắc đầu tiên của cuộc đời cho đến khi chết những khó khăn rắc rối này không ngừng tồn tại. Chúng ta có thể cùng nhau tìm hiểu vấn đề này được không? Không phải tôi có mặt ở đây để giải thích một điều gì đó bạn có mặt ở đây để đồng ý hay phản đối những lời tôi nói mà chúng ta có mặt ở đây để cùng nhau tìm hiểu. Như chúng ta đã nói, khó khăn rắc rối là một cái gì đó tự nhiên xuất hiện trước mặt bạn, bạn phải đối mặt, quan tâm và giải quyết nó.

Khi bạn rời khỏi nhà, bạn cảm thấy nhớ nhà. Khi bạn đến trường bạn phải học cách viết và đọc tất cả những cuốn sách kinh khủng đó. Điều đó trở thành một

khó khăn với bạn, không phải sao? Cuộc sống trở thành một chuỗi dài những khó khăn nên ngay từ nhỏ trí não đã được gò ép, được đào tạo nhằm giải quyết một số khó khăn nhất định nào đó. Một lần nữa, tôi nhắc lại là tôi có mặt ở đây không phải để giải thích một điều gì đó, bạn có mặt ở đây không phải là để chấp nhận những lời tôi nói. Chúng ta đang ở cùng nhau trên một chiếc thuyền. Bạn có thể chèo nhanh hơn, khỏe mạnh hơn, khôn khéo hơn người khác nhưng tất cả chúng ta đang cùng ở trên một chiếc thuyền. Bạn nhận thấy rõ điều đó chứ? Bạn nhận thấy rõ một sự thật: trí não của chúng ta ngay từ khi còn nhỏ đã bị gò ép tác động nhằm thích nghi với những khó khăn rắc rối; chúng ta sống cùng với những khó khăn rắc rối. Điều đó quá rõ ràng, đúng không? Những rắc rối này có thể về tình dục, mối quan hệ, địa vị, quyền lực, thống trị, tuân theo, phản kháng...

Chúng ta có nhận thấy mình được gò ép, đào tạo, giáo dục nhằm sống cùng với những khó khăn rắc rối này không? Khi giải quyết được khó khăn này bạn sẽ tạo ra thêm những khó khăn khác. Chúng ta đều đang hành động theo cùng một cách như thế. Vậy chúng ta có thể có một tâm hồn tự do thoát ra khỏi mọi khó khăn rắc rối không? Điều đó có thể không? Chúng ta có thể không? Chúng ta hãy bắt đầu bằng cách nói rằng "tôi không biết" và bạn cũng không biết.

Chúng ta có quá nhiều những vấn đề phức tạp trong đời sống của mình. Chúng ta chưa bao giờ giải quyết được

bất kỳ vấn đề nào, chúng ta chỉ dần dần khô héo và chết đi. Thế nên điều quan trọng đối với bạn và tôi là chúng ta phải khám phá tìm hiểu tâm hồn (tâm hồn đã được huấn luyện đào tạo nhằm sống cùng với mọi khó khăn rắc rối). Chúng ta phải tìm hiểu xem làm thế nào để có được một tâm hồn tự do thoát ra khỏi mọi khó khăn rắc rối vì chỉ có một tâm hồn tự do mới có thể thấu hiểu và giải quyết được chúng.

Chúng ta phải làm sao để có thể giải quyết được vấn đề này? Bạn có thể cùng tôi giải quyết vấn đề này được không? Đây là vấn đề rất nghiêm túc vì chúng ta đang đối mặt với một thế giới rất nguy hiểm. Các chính trị gia và nhà tư tưởng vẫn đang chờ đợi. Chúng ta đang bị mắc kẹt giữa mớ bòng bong này. Sự nghèo đói, suy thoái, bất hạnh... vẫn không ngừng diễn ra tại khắp mọi ngóc ngách trên thế giới.

Chúng ta đang tự đặt cho mình câu hỏi "liệu chúng ta có thể có được một tâm hồn hoàn toàn tự do, nhờ đó chúng ta có thể giải quyết được mọi khó khăn rắc rối được không?". Bất luận bạn *làm gì* thì rốt cuộc bạn cũng tạo ra thêm những khó khăn rắc rối. Bạn nói rằng "tôi sẽ làm điều này, tôi sẽ không làm điều nọ, tôi sẽ tin vào điều này, tôi sẽ không tin vào điều kia, điều này đúng, điều đó sai, tôi theo đuổi những gì tôi muốn..." tất cả đều tạo ra thêm những khó khăn rắc rối, không phải sao? Thế nên, một lần nữa, nhiệm vụ của chúng ta là phải tìm hiểu xem

liệu chúng ta có thể có được một tâm hồn tự do thoát ra khỏi mọi khó khăn rắc rối được không?

Có lẽ bạn vẫn chưa nghĩ đến việc tìm hiểu vấn đề này. Bạn sẽ nói "Hãy cho tôi thời gian để suy nghĩ, quan sát cẩn thận sau đó tôi sẽ quyết định". Nếu bạn để thời gian xen vào việc này thì điều gì sẽ xảy ra? Điều gì sẽ xảy ra nếu tôi còn chờ đợi thời gian để giải quyết những vấn đề cần phải được giải quyết tức thời? Trí não bạn, tâm hồn bạn trong suốt những năm qua đã được đào tạo, huấn luyện nhằm chấp nhận và sống cùng những khó khăn rắc rối này nên nó sẽ không bao giờ có thể tự do được.

Tại sao thế giới này lại được phân chia thành những quốc gia, những tôn giáo khác nhau; tại sao chúng ta lại phải chiến đấu chống lại nhau; tại sao trên thế gian này vẫn còn tồn tại những cuộc chiến tranh tàn khốc và các loại bom nguyên tử có khả năng giết người hàng loạt; tại sao chúng ta vẫn cứ tiếp tục sống theo cách này? Tại sao chúng ta cần phải bầu chọn ra các chính trị gia? Tại sao chúng ta lại ghê tởm nền văn hóa này? Tại sao chúng ta lại có quá nhiều những khó khăn rắc rối như thế?

Chúng ta phải làm gì đây? Bạn sẽ làm gì đây? Rõ ràng là, nếu bạn bị ám ảnh bởi việc ăn kiêng, hoặc bất kỳ một đối tượng nào khác thì nhất định bạn sẽ không bao giờ vượt qua được nó. Bạn sẽ chẳng bao giờ giải quyết được vấn đề gì. Thế thì chúng ta sẽ phải làm gì khi chúng ta biết rằng chẳng hề tồn tại một sức mạnh ngoại vi nào

có thể giúp chúng ta? Không một ai cả, không một hành vi nào có thể giúp chúng ta vượt qua được những khó khăn này.

Chúng ta có thể đặt sang một bên ý tưởng về việc được trợ giúp, theo chân một ai đó, đặt niềm tin vào một đối tượng nào đó, được không? Tất cả những thứ này sẽ trở thành vô nghĩa khi bạn phải đối mặt với một cái gì đó *rất thật. Thực tại* về chúng ta là: vô số những khó khăn rắc rối, những giọt nước mắt, những tiếng cười, những thống khổ, những khắc khoải, những ganh đua, những oán thán, những vết đau trong tâm hồn.

Chúng ta không thể sống tách rời nhau. Ngay cả những thầy tăng tại các Tu viện của họ ở phương Tây cũng phụ thuộc lẫn nhau. Ở châu Á, đặc biệt tại Ấn Độ, các thầy tăng rong ruổi khắp nơi, khắp Ấn Độ. Họ cũng có những khó khăn rắc rối của mình. Tôi không biết bạn đã bao giờ theo chân một nhóm thầy tăng nào đó chưa. Một lần tôi đã theo chân một nhóm thầy tăng tại Ấn Độ, khu vực dãy Himalaya. Họ đọc kinh, đọc sách, họ không cảm nhận được tiếng róc rách trong trẻo của dòng suối, họ không ngắm nhìn những bông hoa, họ không cảm nhận được vẻ đẹp của thế gian này. Họ chỉ quan tâm đến chính họ và Thượng đế của họ.

Xin hãy trả lời câu hỏi này cho chính mình: Liệu tâm hồn bạn có thể hoàn toàn tự do để thấu hiểu và giải quyết được mọi khó khăn rắc rối hay không?

Chúng ta có ý thức rõ tâm hồn mình đang sống cùng với tất cả những khó khăn rắc rối này? Giả sử tôi không ý thức được điều này, tôi chưa bao giờ nghĩ về việc này, tôi chưa bao giờ nghe nói đến việc này. Nhưng giờ đây bạn đã đặt ra câu hỏi này, tôi có thể ý thức được việc này không? Tâm hồn tôi có thể tự quan sát được hoạt động của chính nó không? Tâm hồn tôi có ý thức được những giới hạn và gò ép của chính nó không? Giống như khi bạn quan sát chính mình trong chiếc gương, bạn có thể quan sát tâm hồn mình theo cùng một cách như thế được không? Không phải là người khác quan sát hộ bạn mà là bản thân bạn tự quan sát mình.

Tâm hồn có thể ý thức được chính nó, ý thức được suy nghĩ, phản ứng và lối sống của chính nó không? Tâm hồn là trung tâm của mọi phản ứng thần kinh, mọi gò ép, mọi tình cảm, mọi cảm súc, mọi niềm vui, mọi nỗi khổ, mọi cô đơn, mọi thất vọng và vân vân của chúng ta. Nó xuất hiện ở đó. Khi tôi không thấu hiểu được nó, tôi có thể làm được gì? Khi đó bất kỳ thứ gì tôi thực hiện cũng đều là vô nghĩa. Tôi không biết bạn có hiểu được tất cả những việc này không.

Chúng ta có ý thức được sự vận động của tâm hồn chính mình không? Tại sao bạn lại nghĩ mình là một cái gì đó rất đặc biệt. Phản ứng của bạn là gì, tại sao bạn lại kỳ quặc như thế? Tại sao bạn lại bám chặt vào một thứ gì đó? Tại sao trong bạn lại có sự cô đơn, ưu phiền, đau đớn,

nuối tiếc, bất an? Chúng ta đang cùng nhau tìm hiểu. Tôi sẽ làm gì nếu tôi không ý thực được tất cả những điều đó? Tôi biết rằng tôi không ý thức được. Tôi không ý thức được bản thân mình, tâm hồn mình. Tâm hồn tôi liên tục ồn ào, nó luôn sống dưới thung lũng sâu, luôn tìm kiếm niềm vui vị kỷ của nó. Nó tìm kiếm Thượng đế, tình yêu, quyền lực hoặc địa vị. Chúng ta có ý thức được tất cả những thứ này không? Nếu tôi không ý thức được, tôi sẽ làm gì? Xin hãy giúp tôi! Rất tiếc, đó là một sai lầm! [*bật cười*] Tôi có mặt ở đây không phải để chờ được bạn giúp đỡ, chúng ta đang có mặt ở đây để cùng nhau tìm hiểu và khám phá.

Chúng ta đã tìm kiếm sự trợ giúp từ tất cả mọi đối tượng: sách vở, mục sư, chuyên gia tâm lý, chính trị gia. Sự trợ giúp đó đã trở thành vô dụng vì chúng ta vẫn cứ là chúng ta như bây giờ; có thể chúng ta đã thay đổi đôi chút nhưng thực ra về cơ bản chúng ta vẫn chẳng thay đổi được điều gì. Chúng ta có thể gạt bỏ hoàn toàn ý tưởng về việc tìm kiếm sự trợ giúp được không? Điều đó không có nghĩa là bạn không nên có mặt ở đây và tôi không nên có mặt ở đây.

Suy nghĩ có tự ý thức được quá trình vận động của chính nó không? Bạn hiểu câu hỏi của tôi chứ? Suy nghĩ của bạn có thể tự ý thức được chính nó không? Nếu nó không thể, bạn sẽ làm gì? Bạn sẽ cầu nguyện, tìm hỏi một ai đó sao? Bạn không thể làm được điều đó bằng bất

kỳ phương cách nào trong số này. Bạn có thể quan sát trong tĩnh lặng được không? Quan sát mà không có sự xuất hiện của ngôn từ, hình ảnh, biểu tượng. Quan sát mà không có bất kỳ sự vận động nào của quá khứ? Tôi có thể quan sát nỗi đau thể chất của mình không? Tôi có thể quan sát nó mà không nói rằng "Mình phải tìm đến bác sĩ và uống thuốc" không? Khi đó trong tâm hồn tôi không tồn tại bất kỳ một suy nghĩ nào. Bạn có thể làm thế được không? Tương tự như vậy, bạn hãy quan sát sự vận động của trí não mà không hề đưa ra bất kỳ một nhận xét, phủ nhận hoặc phản đối nào. Bạn đã bao giờ quan sát vợ hoặc chồng mình, bạn gái hoặc bạn trai của mình một cách thực sự chưa?

Mối quan hệ giữa sự quan sát và tình yêu là gì? Tình yêu có phải chỉ đơn giản là sự hài lòng, sự khao khát, một suy nghĩ? Trong tình yêu có sự phân chia không? Chúng ta sẽ tìm hiểu vấn đề đó sau. Ở đây chúng ta đang đặt ra câu hỏi "Khi nào thì sự quan sát đúng nghĩa mới xuất hiện? Sự quan sát đúng nghĩa chỉ có thể xuất hiện khi không tồn tại bất kỳ một động cơ thúc đẩy nào, đúng không?". Nếu tôi có một động cơ thúc đẩy trong việc quan sát thì động cơ thúc đẩy đó sẽ kiểm soát, định hình, gò ép, tác động đến sự quan sát của tôi. Vậy có sự quan sát mà không kèm theo bất kỳ một động cơ thúc đẩy nào không? Động cơ thúc đẩy thường được che giấu dưới sự tư lợi.

Lúc này chúng ta gặp phải một vấn đề rất phức tạp: Sự tư lợi xuất hiện phổ biến đến mức nào? Liệu có thể sống trong thế giới hiện đại này mà không tư lợi được không? Tâm hồn tôi phải làm gì để có thể tự do thoát ra khỏi nó? Tâm hồn có thể tự do thoát ra khỏi nó trong mọi hoạt động đời sống hàng ngày được không?

Đây là một vấn đề rất phức tạp bởi sự tư lợi là điểm khởi nguồn của mọi thối nát, mọi phân chia, mọi mục ruỗng. Nó là căn nguyên của xung đột. Liệu xung đột giữa con người có thể kết thúc được không? Chúng ta muốn nói đến điều gì qua xung đột? Xung đột rõ ràng là nhân tố dẫn đến những méo mó lệch lạc; xung đột dù ở bất kỳ hình thức nào cũng tạo ra những méo mó về quan điểm. Xung đột tạo ra sự rối loạn. Xung đột có thể kết thúc được không? Chỉ khi xung đột kết thúc thì tâm hồn mới được tự do và bay bổng. Tâm hồn có khả năng to lớn vô cùng nhưng chúng ta đang giới hạn, đè ép, thu hẹp nó ở phạm vi "tư lợi" và xung đột.

Tại sao lại có đối tượng gây chia rẽ giữa chúng ta? Bạn và tôi, chúng ta và bọn họ, chúng ta là thế này bọn họ là thế khác – căn nguyên của nó là gì? Xin hãy nhớ rằng chúng ta đang đi trên cùng một con đường; ở trên cùng một con thuyền. Chúng ta có ý thức được sự thật: giữa chúng ta có sự chia rẽ? Đây là một vấn đề quan trọng.

Cái tốt có liên hệ đến cái xấu không? Điều cao thượng có liên hệ với điều thấp hèn? Cái tốt là gì? Cái xấu là gì? Nếu cái tốt có liên hệ đến cái xấu thì nó không phải là cái tốt. Khi cái đẹp có liên hệ đến cái xấu thì nó không thực sự là cái đẹp. Tôi không biết bạn có hiểu được điều này không. Cái đẹp được tạo ra từ cái xấu thì nó không phải là cái đẹp.

Tại sao chúng ta lại phân chia giữa cái tốt và cái xấu? Chúng ta có thể thoát ra khỏi thuyết nhị nguyên này được không? Chúng ta có thể thoát ra khỏi sự đối ngẫu này được không? Từ bao đời nay chúng ta nhận thấy rõ rằng cái tốt và cái xấu luôn xung đột lẫn nhau. Phẩm hạnh là gì? Phẩm hạnh cao nhất chỉ xuất hiện khi không còn sự xung đột giữa cái xấu và cái tốt. Cái tốt đúng nghĩa thì tuyệt đối không có liên hệ gì đến cái xấu. Tình yêu chân chính không thể có liên hệ gì với lòng căm thù, sự tức giận, thói ganh tị. Nếu nó có liên hệ thì nhất định nó không phải là tình yêu; nó chỉ là một phần của sự hài lòng, ham muốn và vân vân.

Chúng ta có thể sống mà không mang theo bất kỳ một xung đột nào được không? Bạn không thể trả lời được câu hỏi này nhưng bạn hãy gieo hạt mầm của nó và để nó tự vận hành. Câu hỏi này đóng vai trò cực kỳ quan trọng. Chúng ta có thể sống trên thế gian này mà không mang theo bất kỳ một dấu vết xung đột đối kháng nào được không? Bạn đã gieo hạt mầm của nó trong tâm hồn mình; hãy để nó ở đó và xem điều gì sẽ xảy ra.

Bạn đã gieo hạt mầm của nó trong tâm hồn mình rồi chứ? Điều này có nghĩa là chúng ta đã lắng nghe được vấn đề. Không phải chỉ nghe bằng tai mà là thấu hiểu sự thật về nó. Sự thật là chúng ta đã tồn tại trên hành tinh này từ rất lâu đời (có lẽ khoảng bốn mươi lăm ngàn năm) và giờ đây chúng ta vẫn đang sống trong xung đột nên đây là vấn đề rất nghiêm túc. Xin bạn đừng vội nói rằng "Tôi hiểu những gì ngài nói". Tôi không có ý nói đến bất kỳ thứ gì cả. Tôi chỉ vạch trần sự thật để chúng ta cùng nhau khám phá thôi.

9

Những giới hạn của thời gian và suy nghĩ

Không có sự áp đặt nào trong các cuộc trao đổi giữa chúng ta cả. Tôi có may mắn được ngồi trên bục này nhưng điều đó cũng chẳng giúp tôi có được một sức mạnh quyền uy nào cả. Tôi không phải là một người nào đó mà các bạn cần phải tôn sùng hoặc thờ phụng. Những gì tôi nói là những gì bạn cần phải suy nghĩ và hành động.

Gần đây chúng ta đã nói về vấn đề xung đột. Tất cả những điều kinh khủng mà chúng ta có liên quan: nạn khủng bố và những cuộc chiến bắt nguồn từ sự phân chia giữa các học thuyết, các tôn giáo và đường lối chính trị khác nhau. Dường như chẳng ai quan tâm đến những khó khăn rắc rối chung của thế giới. Mỗi quốc gia đều vạch ra ranh giới của riêng mình, họ vẫn đang chống lại nhau. Chúng ta cần phải xem xét tất cả những vấn đề này.

Sáng nay chúng ta có trông thấy đám mây rực rỡ trên bầu trời không? Vẻ đẹp của nó, ánh sáng của bầu trời trong xanh, thật lông lẫy. Chúng ta phải tìm hiểu xem vẻ đẹp là gì và tình yêu là gì, thời gian và suy nghĩ là gì. Nếu chúng ta có thời gian chúng ta cũng sẽ nói về những lo sợ. Lo sợ về việc ngã bệnh, về việc không được thịnh vượng. Chúng ta sẽ tìm hiểu vấn đề đó sau. Nhưng trước tiên chúng ta hãy nói về bản chất của vẻ đẹp. Xin các bạn đừng chờ đợi tôi giải thích tất cả mọi việc. Đây là vấn đề mà mỗi người chúng ta phải tự mình khám phá. Vẻ đẹp là gì? Mối quan hệ giữa vẻ đẹp với thời gian, giữa thời gian với tình yêu là gì? Khi bạn ngắm một áng mây, một buổi hoàng hôn, một buổi sáng tinh sương tuyệt đẹp; ngắm nhìn chồng hoặc vợ mình, bạn ngắm nhìn con cái của mình đang tung tăng bạn cảm nhận vẻ đẹp là gì? Vẻ đẹp có phụ thuộc vào một vài quan điểm nhất định nào đó của chúng ta không? Có phụ thuộc vào sự nhạy cảm của chúng ta không? Vẻ đẹp của bức tranh có bị giới hạn trong phạm vi của viện bảo tàng không? Với mỗi người trong chúng ta, vẻ đẹp là gì? Bạn đang chờ đợi tôi trả lời cho bạn biết vẻ đẹp là gì phải không? Chúng ta vẫn đang cùng nhau tìm hiểu đấy chứ? Xin đừng vội đồng ý và nói rằng "Vâng, điều đó nghe có vẻ hay đấy. Đó là lời giải thích mà tôi đang chờ đợi".

Chúng ta đặt câu hỏi "Liệu ký ức có giúp chúng ta cảm nhận được vẻ đẹp là gì không"? Chúng ta cũng đặt câu hỏi rằng "Trong đời sống này có vẻ đẹp không"?

Niềm tin, sự so sánh, lo lắng và mọi rắc rối ưu phiền... chẳng liên hệ gì đến vẻ đẹp. Vẻ đẹp chỉ xuất hiện khi "tôi" không còn nữa, khi "bản ngã" biến mất dù chỉ trong khoảnh khắc. Chỉ khi đó chúng ta mới có thể cảm nhận được vẻ đẹp là gì. Vậy "tôi", "bản ngã" có thể thôi không vận động dù chỉ trong khoảnh khắc?

Điều này nghe có vẻ không thể, nhưng có phải thế không? Có phải chúng ta đang nói về một điều gì đó quá đặc biệt, quá mơ hồ? Có phải do chúng ta đã trải qua quá nhiều đau khổ, đớn đau, thất vọng, phiền não nên không thể cảm nhận được vẻ đẹp là gì? Tất cả những thứ đó đã trở thành ký ức của chúng ta, chúng ta luôn hướng về ký ức. Ký ức đó trở thành một gánh nặng, một thứ rào cản, một bức màn che khiến chúng ta chẳng thể cảm nhận được vẻ đẹp.

Ở đây chúng ta cũng phải nói đến một vấn đề rất phức tạp khác, đó là thời gian. Thời gian xuất hiện dưới dạng hy vọng, quá khứ, những sự kiện có thể xảy ra trong tương lai. Thời gian là chuỗi vận hành của ký ức, là tuổi thọ của một đời người. Thời gian theo niên đại. Thời gian trong tâm lý, thời gian của việc trở thành: "Tôi là thế này và tôi sẽ trở thành thế đó. Tôi không hạnh phúc và một ngày nào đó tôi sẽ hạnh phúc. Một ngày nào đó tôi sẽ thấu hiểu. Một lúc nào đó trái đất này sẽ được yên bình, nhưng không phải lúc này, không phải bây giờ". Thời gian đóng một vai trò rất quan trọng trong đời sống của

chúng ta. Thời gian là ký ức, là sự trở thành một cái gì đó, là việc được bao quanh bởi các thiên thần trong tương lai.

Thời gian là một yếu tố quan trọng gắn liền với đời sống của chúng ta. Thời gian là những gì đã trôi qua, đang xảy ra và sẽ xảy ra. Tôi đã ở đó, giờ tôi đang ở đây nhưng tôi sẽ ở một nơi khác trong tương lai. Sự vận động này chính là sự vận động của kinh nghiệm, kiến thức, ký ức; sự vận động liên tục giữa quá khứ, hiện tại và tương lai. Thời gian tạo ra vô số những khó khăn rắc rối cho chúng ta. Chúng ta không ngừng tìm kiếm một điều gì đó như: một kỳ nghỉ tại Tây Ban Nha, một sự kiện tốt đẹp hoặc một thứ gì nằm ngoài phạm vi đơn điệu của đời sống hàng ngày.

Quá trình vận động này có điểm dừng không? Xin dừng vội trả lời. Hãy để câu hỏi này trả lời cho bạn. Bạn hiểu không? Câu hỏi được đặt ra là "Liệu thời gian, quá trình vận động này có thể kết thúc được không"? Đây không phải là một câu chuyện khoa học viễn tưởng, một học thuyết nào đó về thời gian, một thứ gì đó "kỳ quái" mà là chúng ta đang đặt ra câu hỏi đơn giản cho nhau. Câu hỏi này rất quan trọng vì khi đó một cái gì đó hoàn toàn mới mẻ mới có thể xuất hiện.

Vậy thì thời gian có thể dừng lại không? Thời gian là tuổi già, tuổi già thường đi đôi với sự lẩm cẩm. Sự lão hóa xuất hiện. Ai là đối tượng bị lão hóa? Sự lão hóa xuất hiện

với từng đối tượng hay xuất hiện với tất cả chúng ta? Sự lão hóa là gì?

Khi bạn đến nhà thờ, vị linh mục thực hành một số nghi lễ nhất định. Nghi lễ đó là sự lặp đi lặp lại những gì đã xảy ra vào ngày hôm qua. Sự lặp đi lặp lại đó có phải là sự lão hóa? Sự lão hóa chỉ xuất hiện ở tuổi già thôi sao? Sự lão hóa xuất hiện ở việc lặp đi lặp lại những thói quen, những lối mòn, lối suy nghĩ, trên lối đi đến văn phòng hoặc nhà máy hàng ngày. Trí não, tâm hồn của chúng ta bị mắc kẹt trong phạm vi của việc lặp đi lặp lại, cua sự tái diễn, của sự mô phỏng, của sự bắt chước, của sự noi theo. Việc lặp đi lặp lại giúp chúng ta cảm thấy mình được bảo vệ nhưng chính việc lặp đi lặp lại cùng một chuỗi hành động nào đó lại là sự lão hóa, không phải sao? Xin đừng vội đồng ý. Điều quan trọng không phải là việc bạn đồng ý hay phản đối. Điều quan trọng là chúng ta có thể nhận thấy rõ *thực tại* đang diễn ra trong chính bản thân mình.

Chúng ta đang nói về thời gian. Thời gian là chuỗi vận hành của quá khứ, quá khứ vận hành đến hiện tại và sau đó nó vận hành đến tương lai. Quá khứ cùng với tất cả những bối rối, xung đột, thống khổ, ganh tị, mâu thuẫn, nuối tiếc... của nó liên tục vận hành đến hiện tại và tương lai. Chúng ta đặt ra câu hỏi "Liệu quá trình vận hành đó có thể ngừng lại không"? Chúng ta vẫn liên tục trốn chạy hiện tại bằng cách nói về thiên đường, địa ngục, tương lai. Tất cả đều quá xa với *thực tại*.

Rồi chúng ta lại đặt câu hỏi "Trạng thái không chịu ảnh hưởng bởi thời gian là gì"? Chúng ta có thể gạt bỏ tất cả mọi học thuyết, mọi niềm tin về thời gian nhưng tất cả những thứ đó đều chẳng liên hệ gì đến sự chán nản, cô đơn, thất vọng, cùng với một vài niềm vui nho nhỏ trong đời sống của chúng ta. Thời gian có thể ngừng trôi được không?

Mối quan hệ giữa thời gian và suy nghĩ là gì? Xin bạn hãy tự hỏi mình những câu hỏi này. Mối quan hệ giữa chúng với tình yêu là gì? Đây là những gì chúng ta cần quan tâm đến.

Suy nghĩ là gì? Vai trò của suy nghĩ trong đời sống của chúng ta là gì? Xin bạn hãy tự hỏi mình những câu hỏi này. Đời sống của chúng ta được đặt trên nền tảng là suy nghĩ. Bạn có thể nói rằng tình cảm không phải là một suy nghĩ vậy không? Chúng ta quá cả tin, dễ dàng chấp nhận mọi việc. Chúng ta tích lũy biết bao kiến thức của người khác trong tâm hồn, nhưng chẳng biết tâm hồn mình vận hành như thế nào. Chúng ta đến đó và nhặt được một vài kiến thức từ người khác, rồi chúng ta lại đến nơi khác để tích lũy thêm một vài kiến thức khác nữa. Điều này nghe có vẻ buồn cười, đúng không? Chúng ta giống như một con chim ác là hoặc một con chuột, liên tục thu nhặt. Chúng ta chẳng biết gì về khả năng, không dựa vào kinh nghiệm, khả năng chẳng liên hệ gì đến kiến thức của chính mình.

Thế thì suy nghĩ là gì? Bạn đang ngồi ở đó, tôi đang ngồi ở đây, cả hai chúng ta đều đang suy nghĩ. Việc suy nghĩ có ý nghĩa như thế nào? Chúng ta chưa bao giờ tự tìm hiểu, đào sâu vào chính mình. Điều này có nghĩa là chúng ta phụ thuộc vào sách vở, vào các giáo sư, vào các nhà sư phạm, vào các nhà lãnh đạo. Giờ thì chúng ta đang ở đây, chúng ta chẳng có sự trợ giúp nào, chúng ta chẳng có ai chỉ đường, chúng ta chẳng có một phương tiện để nhờ cậy nào. Chúng ta phải tìm hiểu xem suy nghĩ là gì, căn nguyên của tất cả mọi suy nghĩ là gì. Rõ ràng có một nguyên nhân nào đó cấu thành suy nghĩ. Những gì có nguyên nhân cấu thành đều có thể được chế ngự. Nguyên nhân cấu thành suy nghĩ là gì? Nếu chúng ta thấu hiểu được nguyên nhân cấu thành suy nghĩ chúng ta sẽ chế ngự được nó.

Nếu chúng ta khám phá được căn nguyên, lý do tồn tại, gốc rễ của nó chúng ta sẽ bứng rễ nó, làm cho nó héo hắt và biến mất. Đó là những gì chúng ta sẽ cùng nhau khám phá: Đâu là căn nguyên của suy nghĩ? Suy nghĩ có phải là kinh nghiệm? Kinh nghiệm tạo ra kiến thức? Kiến thức được lưu trữ trong não bộ dưới dạng ký ức và ký ức phản ứng dưới dạng suy nghĩ? Mọi quá trình vận hành của suy nghĩ đều được đặt trên nền tảng là ký ức? Mọi việc đơn giản thế sao? Suy nghĩ được đặt trên nền tảng là ký ức. Nếu bạn không có ký ức, bạn không thể suy nghĩ, đúng không? Mọi việc rất đơn giản.

Suy nghĩ luôn được đặt trên nền tảng là kiến thức.

Bạn càng có nhiều kiến thức thì bạn càng suy nghĩ nhiều. Khoa học ngày càng phát triển, kiến thức khoa học ngày càng gia tăng. Đầu tiên người ta chế tạo ra chiếc dùi cui đơn giản, sau đó là cung tên, sau đó là súng, và cuối cùng là bom nguyên tử. Tất cả những thứ này đều dựa vào kiến thức đã được tích lũy. Từng bước một, hoặc qua một bước đột phá nào đó, nhưng vẫn trong phạm vi của kiến thức. Suy nghĩ rõ ràng được đặt trên nền tảng của kinh nghiệm, kiến thức, ký ức. Liệu có một trạng thái nào đó không tồn tại bất kỳ một ký ức, một suy nghĩ nào?

Mối quan hệ giữa một người đàn ông và một người phụ nữ, giữa người chồng, người vợ, con cái, bạn gái và bạn trai và vân vân... đều dựa vào suy nghĩ? Tôi kết hôn với bạn vì rất nhiều lý do khác nhau: sự hấp dẫn về thể xác, sự phụ thuộc, tình bạn và vân vân. Khi chúng ta sống cùng nhau chúng ta dần quen nhau, chúng ta dựng lên ký ức, hình ảnh về nhau. Điều này quá rõ ràng, không phải sao? Những ký ức đó, những hình ảnh đó vẫn không phải mối là quan hệ thực sự.

Thế nên suy nghĩ chính là nền tảng của đời sống chúng ta, dù chúng ta làm việc tại một nhà máy, một mỏ than hay một phòng thí nghiệm. Tất cả những gì các linh mục đã tạo ra (nghi lễ, niềm tin, bánh thánh) những thứ xuất hiện trong các ngôi đền và chùa chiền đều do suy nghĩ tạo ra. Thế nên suy nghĩ được đặt trên nền tảng là kiến thức, không ngừng bị giới hạn và mang tính cục bộ.

Chúng ta phải thừa nhận rằng: suy nghĩ luôn bị giới hạn. Sự thờ phụng của bạn, lời kinh cầu của bạn... đều vô nghĩa. Xin đừng tức giận với tôi. Suy nghĩ, thời gian có thể kết thúc được không? Có lẽ bạn chưa bao giờ đặt ra câu hỏi này vì bạn không thể trả lời được và bạn chưa bao giờ thực sự tìm hiểu về chính bản thân mình, chưa bao giờ khảo sát, khám phá, quan sát cuộc sống, tâm hồn của chính mình.

Chúng ta tiếp tục đặt câu hỏi "Lo sợ là gì? Lo sợ có quan hệ với thời gian và suy nghĩ không"? Tất cả chúng ta đã từng bị bệnh một lúc nào đó. Trên trái đất này xuất hiện rất nhiều bác sĩ và các loại thuốc. Khi nỗi lo sợ về bệnh tật xuất hiện bạn có tìm hiểu được điều gì không? Chúng ta có thể nhìn nhận bệnh tật một cách khách quan, không đồng nhất hóa chính mình với nỗi đau đớn đó và chống đối lại nó?

Nếu chúng ta lo sợ, mọi cánh cửa lập tức sẽ đóng chặt. Chúng ta mất niềm vui, lo về ngày mai, sợ bóng đêm, sợ chồng hoặc vợ mình, sợ giáo viên của mình, sợ linh mục – sợ rằng không đạt được trạng thái giác ngộ cuối cùng. Sợ chiến tranh, sợ khủng bố, sợ tất cả những gì các vị linh mục đã đặt ra trong suốt hai ngàn năm lịch sử Thiên Chúa giáo, sợ tất cả những truyền thống mà người Ấn Độ cổ đã đặt ra trong suốt năm ngàn năm qua.

Có nỗi lo sợ về thiên đường và địa ngục, có nỗi lo sợ về những điều tồi tệ nhất trong cuộc sống. Chúng ta hãy

cùng nhau tìm hiểu nguyên nhân cấu thành lo sợ. Chúng ta đã nói, nếu bạn có thể tự khám phá được nguyên nhân, bạn có thể xử lý được nó. Nếu bạn quan sát nó một cách cẩn thận, nó sẽ tự nhiên biến mất. Bạn không phải làm gì cả, bạn chỉ cần quan sát nguyên nhân, nó sẽ tự nhiên biến mất.

Nguyên nhân của lo sợ là gì? Khi nào lo sợ còn xuất hiện, khi đó sự tự do không thể xuất hiện. Trước tiên chúng ta phải xử lý những lo sợ trong tâm lý chứ không phải những lo sợ ngoại vi vì lo sợ ngoại vi xuất hiện sau. Nếu những lo sợ trong tâm lý hoàn toàn kết thúc bạn có thể đối mặt với những lo sợ về vật chất theo hướng hoàn toàn khác. Nhưng chúng ta lại muốn kết thúc những lo sợ ngoại vi nên chúng ta tự phân chia mình thành quốc gia, đức tin, tôn giáo, học thuyết và tất cả những phân mảnh khác nhau. Điều quan trọng là chúng ta phải nhận ra được căn nguyên của những lo sợ trong tâm lý, không phải trong vai trò là một cá nhân đơn lẻ quan sát những lo sợ "của tôi", mà là quan sát toàn bộ hiện tượng lo sợ vì mỗi người đều đã và đang trải qua những lo sợ. Thậm chí ngay cả các mục sư, linh mục, thầy tăng hoặc ngay cả Đức Giáo Hoàng cũng đều trải qua những lo sợ. Loài người lo sợ về cái chết, về việc thiếu tình yêu và hàng tá những lo sợ khác. Vì chúng ta có những lo sợ nên chúng ta không bao giờ được tự do. Nhiệm vụ của chúng ta là phải quan sát nó một cách cẩn thận để tìm ra căn nguyên cấu thành nó.

Thế thì lo sợ, đau đớn, ưu phiền, thống khổ, tham vọng... là yếu tố phổ biến với tất cả chúng ta; mỗi người đều mang trong mình hạt mầm của lo sợ. Ở đây chúng ta không phải chỉ nói riêng về một nỗi lo sợ nào đó mà là toàn bộ vấn đề lo sợ. Thế thì căn nguyên của lo sợ là gì? Xin đừng chờ đợi tôi giải thích. Căn nguyên, hạt mầm của nó tồn tại trong mỗi chúng ta. Căn nguyên của nó có phải là thời gian, là suy nghĩ, là những điều chưa biết đã trở thành một lời nguyền trong suốt hai triệu năm tồn tại của nhân loại? Khoảng thời gian tiến hóa dài đó vẫn chưa giải quyết được khó khăn này; chúng ta đã tìm cách trốn chạy khỏi nó, chúng ta thờ phụng Thượng đế, chúng ta theo chân một ai đó, vân vân. Chúng ta có thể tìm ra căn nguyên của lo sợ và kết thúc nó được không? Kết thúc nó ngay lúc này chứ không phải là vào ngày mai hay ngày mốt. Nếu bạn kết thúc được nó ngay lúc này bạn sẽ trở thành một người tự do đến vô cùng. Khi đó bạn thực sự tự do, bạn có thể mở toang được cánh cửa hướng tới sự thật.

Chúng ta đang đặt câu hỏi "Căn nguyên của lo sợ là gì? Nó có phải là suy nghĩ, là thời gian không? Xin đừng vội chấp nhận và lặp lại những lời tôi nói. Hãy khám phá tìm hiểu những lời tôi nói. Bạn phải có niềm đam mê thì mới có được sinh lực tuyệt vời nhằm tìm hiểu bất kỳ đối tượng nào. Xin đừng chấp nhận những lời người khác nói và giao phó mình vào tay người khác. Đây là một vấn đề rất nghiêm túc. Vậy suy nghĩ và thời gian phải chịu trách nhiệm về những lo sợ? Suy nghĩ và thời gian chính là căn

nguyên tạo ra lo sợ, không phải sao? Nếu chúng ta lo sợ về cái chết, về sự kết thúc hoàn toàn sẽ xảy ra trong tương lai thì chúng ta sẽ lo sợ bởi những suy nghĩ về những điều chưa biết. Vậy suy nghĩ với căn nguyên là thời gian có phải là nguyên nhân chính tạo ra lo sợ? Rõ ràng là thế. Nếu chúng ta không nghĩ về cái chết thì yếu tố thời gian không xuất hiện, nỗi lo sợ về cái chết không xuất hiện.

Câu hỏi được đặt ra lúc này là "Suy nghĩ-thời gian có thể ngừng lại được không?" Chỉ khi đó mọi lo sợ mới biến mất hoàn toàn. Chúng ta phải tự tìm hiểu vấn đề này cho mình chứ không phải nhận lấy câu trả lời từ người khác. Ở đây không có ai là người cho và cũng chẳng có ai là người nhận. Không ai chìa tay ra để kéo bạn đi. Bạn phải có sinh lực, sinh lực đó có khả năng của nó. Tôi nói rằng lo sợ trong tâm lý chỉ có thể hoàn toàn biến mất khi không tồn tại suy nghĩ và thời gian. Sau khi đã biết được căn nguyên của những lo sợ bạn phải sống cùng với nó, điều đó sẽ tạo nên sinh lực cho bạn. Nếu bạn trốn chạy khỏi nó thì bạn đang tự trêu chọc chính mình. Chúng ta có thể kết thúc hoàn toàn những lo sợ trong tâm lý để trở thành những con người tự do được không?

Chúng ta sẽ nói về những vấn đề khác như: sự hài lòng, ưu phiền, thiền định, tín ngưỡng và vân vân. Nếu lo sợ không kết thúc hoàn toàn thì tất cả những thứ này cũng trở thành vô nghĩa. Bạn có thể ngồi đó thiền định,

khoác lên mình chiếc áo cà sa, theo chân một ai đó... nhưng những thứ đó sẽ trở thành vô nghĩa khi những lo sợ vẫn tồn tại trong tâm hồn bạn. Điều có ý nghĩa nhất chính là việc kết thúc những lo sợ. Khi bạn khám phá được nguyên nhân cấu thành lo sợ chính là suy nghĩ và thời gian, bạn hãy sống cùng với nó, bám chặt lấy nó, ở bên nó, đừng trốn chạy khỏi nó. Khi sự quan sát kết thúc những lo sợ trong tâm lý thì không còn bất kỳ một gắn bó lưu luyến nào trong tâm hồn bạn.

10

Hỏi và đáp 1

Tôi xin phép hỏi bạn: Tại sao bạn lại có mặt ở đây? Có phải do bạn hiếu kỳ, bạn hy vọng sẽ tìm được một cái gì đó tốt đẹp hơn? Tôi hỏi một cách nghiêm túc và tôn trọng chứ không phải trâng tráo gì đâu nhé. Chúng ta có mặt ở đây để được kích thích, để được mơn trớn hay tìm kiếm một cái gì đó lãng mạn, tình cảm hoặc một sự trợ giúp nào đó từ người khác? Nếu chúng ta tự đặt cho mình câu hỏi này thì câu trả lời của chúng ta là gì? Dĩ nhiên, bạn cũng có thể hỏi tôi rằng tại sao tôi lại liên tục thảo luận như thế. Đó là một thói quen hay tôi muốn các khán thính giả cảm thấy vui vẻ, hạnh phúc? Tại sao các bạn lại có mặt ở đây?

Chúng ta ở đây bởi chẳng có gì tốt đẹp hơn để làm hay vì chúng ta thực sự muốn khám phá tìm hiểu về chính bản thân mình? Tôi chỉ đóng vai trò là một tấm

gương soi, qua đó các bạn có thể nhìn thấy rõ hình ảnh về chính mình. Qua tấm gương đó mọi đặc điểm đều được thể hiện rõ ràng, cụ thể, sắc nét mà không hề bị vặn vẹo bóp méo? Nếu tấm gương soi đó được sạch sẽ, bạn sẽ thấy được hình ảnh chính xác về bản thân. Bạn có thể trả lời câu hỏi: tại sao chúng ta lại hành xử giống như chúng ta thường thể hiện; tại sao chúng ta lại suy nghĩ theo một khuôn mẫu nhất định nào đó; tại sao chúng ta lại theo chân một ai đó; tại sao chúng ta lại cố gắng ghi nhớ tất cả những gì người khác đã nói được không?

Trí não của chúng ta có khả năng vượt qua được tất cả những thứ tầm thường. Chúng ta hãy nhìn lại những tiến bộ vượt bậc trong thế giới khoa học, người ta đã làm được gì, đang làm gì và sẽ làm gì. Máy vi tính dần dần xuất hiện và đảm nhiệm trọng trách trong mọi hoạt động. Máy vi tính có thể tạo ra một nền công nghiệp mới, một lối sống mới. Tất cả chúng ta sẽ trở thành nô lệ cho máy tính. Trí não chúng ta có khả năng phi thường, nhưng nó đã bị hạn chế, bị giới hạn trong phạm vi giáo dục, sự tư lợi của chúng ta. Trí não trải qua hàng triệu năm tiến hóa đã trở thành như ngày hôm nay: già cũ, mệt mỏi, rắc rối, xung đột và đau khổ. Trí não là trung tâm của quá trình tồn tại, là đời sống, là tương lai và là quá khứ của chúng ta. Trí não đó muốn khám phá một cái gì đó vượt ra khỏi mọi ranh giới, một cái gì đó vô cùng.

Vậy có thể khám phá được căn nguyên của sự sống,

điểm khởi đầu của mọi sáng tạo không? Chúng ta sẽ khám phá bằng cách theo chân một ai đó sao? Đó là câu hỏi tôi đặt ra cho bạn. Ai sẽ trả lời câu hỏi này? Bạn đang chờ đợi tôi trả lời hay bạn sẽ phát minh ra một Thượng đế mới và cho rằng chính Thượng đế đã tạo ra tất cả mọi thứ trên đời? Hình ảnh này, hình ảnh về Thượng đế cũng chỉ là sản phẩm của trí não mà thôi.

Bạn sẽ khám phá bằng cách nào? Tôi để lại câu hỏi này cho bạn nhé! Bạn sẽ đánh đổi sinh lực, khả năng, nhiệt huyết, lòng đam mê, thời gian để khám phá nó hay bạn chỉ nói rằng "Ồ, giờ tôi bận bịu quá, tôi sẽ nghĩ đến việc này vào ngày mai" hoặc "Đó là câu hỏi dành cho thế hệ trước chứ không phải dành cho thế hệ trẻ chúng tôi"? Bạn sẽ tập trung sinh lực đến mức nào để khám phá vấn đề này?

Người chất vấn: Đôi khi chúng ta có những trải nghiệm rất thần bí. Nếu chúng ta không hiểu rõ thực tại làm sao chúng ta có thể biết được những trải nghiệm đó không phải là ảo tưởng?

Krishnamurti: Bạn trả lời câu hỏi đó thế nào? Nếu câu hỏi đó được đặt ra cho bạn, bạn sẽ phản ứng thế nào? Việc tìm câu trả lời là việc dễ, nhưng việc đào sâu vào vấn đề, việc tìm hiểu tất cả mọi biến chứng phức tạp của nó thì khó khăn như việc nhìn vào tấm bản đồ thế giới, xác định rõ từng quốc gia, từng thủ đô, từng ngôi làng, từng dòng

sông, từng ngọn núi. Bạn nhìn nhận câu hỏi này như thế nào? Xin đừng vội tìm kiếm câu trả lời. Có thể câu trả lời cho vấn đề này nằm trong chính câu hỏi.

Bạn nói rằng đôi khi chúng ta trải qua những kinh nghiệm rất thần bí. Trải nghiệm là gì? Kinh nghiệm là gì? Ai là đối tượng trải nghiệm? Tôi có thể đã có một vài trải nghiệm thần bí. Tôi có ý gì khi nói đến hai từ *trải nghiệm*? Trải nghiệm có liên hệ gì đến sự thừa nhận, liên hệ gì đến cảm nhận về một cái gì đó đến từ thiên đàng hay một nơi nào đó, một cái gì đó tôi gọi là *thần bí*, một cái gì đó không giống như những trải nghiệm hàng ngày không? Tôi gọi điều đó là *thần bí* hoặc *linh thiêng*.

Trải nghiệm có thể xuất hiện khi không có đối tượng trải nghiệm không? Giả sử tôi đã có một trải nghiệm thần bí. Tôi có ý gì qua hai từ *thần bí*? Trải nghiệm có phải là một cái gì đó mới mẻ, một cái gì đó mà tôi đã từng trải qua trong quá khứ và hôm nay nó xuất hiện một cách mới mẻ? Chúng ta ngụ ý điều gì khi nói đến hai từ *thiêng liêng*? Một cái gì đó linh thiêng, thần thánh chăng? Một cái gì đó bất ngờ chăng? Một cái gì đó nằm ngoài phạm vi của những điều thông thường chăng? Tại sao chúng ta lại muốn một thứ gì đó hoàn toàn khác biệt so với những gì diễn ra trong đời sống hàng ngày? Xin hãy trả lời câu hỏi này bởi chúng ta chán ngán với đời sống hàng ngày của mình – thói quen, nỗi cô đơn, thất vọng, gắn bó, quyền lực, sức mạnh, tham vọng vân vân? Chúng ta muốn trốn tránh tất cả những thứ này và tìm

đến thiên đàng, thứ mà chúng ta gọi là thiêng liêng. Chúng ta tự lừa dối chính mình, thật khó tin. Thiên Chúa giáo được đặt trên nền tảng là niềm tin, đức tin. Tôi rất tiếc, tôi không cố ý khiến các bạn phải đau lòng, tôi chỉ muốn trình bày sự thật mà thôi. Việc này đã diễn ra suốt hai ngàn năm qua. Tại sao chúng ta lại tin vào tất cả những thứ này? Có phải vì chúng ta lo sợ, vì chúng ta muốn biết những điều chưa biết?

Vậy thì ảo tưởng là gì? Sự thật là gì? Bạn hỏi rằng: Nếu chúng ta không hiểu rõ thực tại, làm sao chúng ta có thể biết được rằng những trải nghiệm đó không phải là ảo tưởng? Sự thật là bạn và tôi đang ngồi đây, vào lúc mười hai giờ. Đó là sự thật. Gió đang nổi lên và tôi hy vọng trời sẽ không mưa. Bạn hỏi tôi: Nếu chúng ta không hiểu rõ thực tại, làm sao chúng ta có thể biết được rằng những trải nghiệm đó không phải là ảo tưởng? Sự thật trong chính chúng ta là gì?

Bạn nói rằng: Nếu chúng ta biết được sự thật là gì thì chúng ta sẽ biết được ảo tưởng là gì. Chúng ta cũng nên tìm hiểu hai từ *ảo tưởng*. Theo từ điển thì ảo tưởng là một cái gì đó bạn phát minh ra và thích thú với phát minh đó: Tôi là Thượng đế, tôi là một người vĩ đại. Bạn chơi đùa với một cái gì đó không có thực. Nhưng khi bạn đau đớn, thất vọng, cô đơn thì đó lại là sự thật. Chúng ta tạo ra ảo tưởng rằng sẽ có một ai đó xuất hiện và giúp đỡ chúng ta, một ai đó sẽ giúp chúng ta được hài lòng, xua tan mọi cô

đơn trong chúng ta. Đó là một ảo tưởng. Sự thật là chúng ta vẫn không ngừng cô đơn.

Điều quan trọng không phải ảo tưởng là gì mà là tại sao chúng ta lại phát minh ra tất cả những thứ này.

Người chất vấn: Trách nhiệm của tôi đối với khủng hoảng hiện tại của thế giới là gì?

Krishnamurti: Trách nhiệm của tôi đối với khủng hoảng hiện tại của thế giới là gì? Bạn đặt câu hỏi này cho ai? Trách nhiệm của tôi, trách nhiệm của bạn là gì? Tại sao chúng ta lại sử dụng hai từ *trách nhiệm*? Bạn chịu trách nhiệm về con cái của mình. Giáo sư, thầy cô giáo, nhà sư phạm phải chịu trách nhiệm về việc giáo dục trẻ em. Tại sao chúng ta lại sử dụng hai từ *trách nhiệm*? Bạn hiểu câu hỏi của tôi chứ? Nếu bạn bỏ qua hai từ *trách nhiệm* vì nó ngụ ý muốn nói đến bạn và trách nhiệm của bạn thì bạn có đặt ra câu hỏi đó không? Nhiệm vụ của tôi là phải giết chóc vì đất nước của mình. Nhiệm vụ của tôi trong vai trò là một người Nga hoặc Mỹ hoặc Anh... là phải chiến đấu, phải đánh nhau, phải giết chóc vì đất nước mình và vì Thượng đế của mình. Nếu chúng ta có thể loại bỏ hai từ *trách nhiệm* ra khỏi tâm hồn mình thì bạn sẽ trả lời câu hỏi này như thế nào? Nếu bạn loại bỏ hai từ này thì điều gì sẽ xảy ra? Đó là một câu hỏi thú vị. Từ *trách nhiệm* muốn nói rằng tôi phải có trách nhiệm với bạn, với con cái của mình, với vợ mình, với ông chủ của mình, với công

việc của mình và vân vân. Tôi chịu trách nhiệm về việc giúp bạn thấy rõ Thượng đế. Bạn hãy vứt bỏ hai từ ấy đi giống như vứt bỏ tờ giấy này! [*đánh rơi danh sách những câu hỏi được đặt ra*]. Sau đó điều gì sẽ xảy ra? Bạn đã từng bao giờ làm thế chưa? Chưa, bạn chưa từng làm thế. Bạn nhìn thấy, bạn nghe thấy một điều gì đó nhưng bạn vẫn không hành động. Tôi không chịu trách nhiệm về Brockwood. Tôi, người phát biểu, không nghĩ thế. Tôi không chịu trách nhiệm nói cho bạn biết về bất kỳ điều gì.

Tình yêu có phải là một trách nhiệm? Nếu tình yêu không phải là một trách nhiệm thì điều gì sẽ xảy ra? Nếu tình yêu không phải là sự gắn bó thì điều gì sẽ xảy ra? Nếu tôi yêu bạn và từ *trách nhiệm* không tồn tại thì mối quan hệ giữa hai chúng ta là gì? Tiếp tục nào, bạn hãy suy nghĩ tiếp xem. Tôi sẽ không trả lời câu hỏi đó. Đó thực sự là một vấn đề rất nghiêm túc.

Vậy thì, chúng ta có thực sự yêu thương không?

Người chất vấn: Việc yêu cầu được giúp đỡ có gây trở ngại cho sự hiểu biết không? Việc tìm kiếm sự giúp đỡ không thể là phương cách để khám phá chính mình sao? Nếu thế thì, ý nghĩa của việc lắng nghe Krishnamurti nói là gì?

Krishnamurti: Ý nghĩa của việc lắng nghe Krishnamurti nói là gì? Chẳng ý nghĩa gì cả. Nếu bạn chân thành thì

bạn có thể nói rằng bạn chẳng hề lắng nghe gì cả; bạn chỉ lắng nghe để tìm cách đồng ý hoặc phản đối mà thôi. Trong quá trình lắng nghe, bạn chuyển dịch những gì tôi nói thành ngôn từ của bạn, qua mớ từ vựng của bạn, qua lăng kính của bạn, nhưng khi bạn lắng nghe theo cách đó thì bạn không thực sự lắng nghe tôi nói mà chỉ đơn thuần là lắng nghe chính bạn. Tôi không hề nói về điều gì phi thường. Có một cái gì đó phi thường vượt ra khỏi tất cả những thứ này, nhưng lúc này tôi vẫn chưa nói đến điều phi thường đó. Như chúng ta đã nói trước đây, bạn đang quan sát hình ảnh bản thân qua một chiếc gương soi. Bạn không thể bóp méo chiếc gương đó, hay nói rằng "Tôi không thích chiếc gương này, tôi không thích những gì tôi nhìn thấy" và đập vỡ nó, nhưng dẫu sao bạn vẫn cứ là bạn.

Thế nên bạn không lắng nghe Krishnamurti nói. Bạn không cố gắng thấu hiểu những gì Krishnamurti đang nói. Thực ra bạn chỉ lắng nghe chính mình mà thôi. Nếu bạn đang lắng nghe chính bản thân mình lần đầu tiên thì đó là điều tuyệt vời nhất có thể xảy ra. Bạn đã lắng nghe quá nhiều thứ: nghe các nhà thuyết giáo, nghe sách vở, nghe thơ ca, bạn lắng nghe lời nói của vợ hoặc chồng mình, hoặc bạn vô tình nghe thấy một điều gì đó. Nhưng nếu bạn hoàn toàn tập trung lắng nghe, không chỉ lắng nghe bằng tai mà là lắng nghe một cách sâu sắc thì bạn sẽ nghe được tất cả mọi thứ.

Bạn hỏi tôi rằng: Việc yêu cầu được giúp đỡ có gây trở ngại cho sự hiểu biết không? Hiểu biết về thứ gì? Hóa học, toán học hay một vài khái niệm triết học? Chúng ta ngụ ý điều gì khi nói đến *sự hiểu biết*? Tôi hiểu biết tiếng Pháp vì tôi biết được một ít tiếng Pháp. Đó là một hình thức của sự hiểu biết. Chúng ta ngụ ý điều gì khi nói đến *sự hiểu biết*? Khả năng thấu hiểu một ý tưởng, một khái niệm chăng?

Tại sao tôi lại muốn sự trợ giúp? Trợ giúp về điều gì? Bạn theo chân một bậc thầy nào đó, bạn đến chùa chiền, nhà thờ, bạn ngụ ý điều gì khi nói đến sự trợ giúp? Tại sao chúng ta lại muốn sự trợ giúp từ một người nào đó trong khi anh ta cũng đang bị cột chặt bởi một sợi dây khác?

Chúng ta có rất nhiều sự trợ giúp khác nhau: sách báo, tạp chí, nhà thuyết giáo, mục sư. Tất cả đều đang cho chúng ta biết rằng chúng ta nên làm gì, phải làm gì, phải suy nghĩ gì, đừng suy nghĩ gì nhưng xin bạn đừng lắng nghe, đừng giao phó bản thân mình cho họ, họ cũng chỉ là một trong số những đối tượng bị mắc kẹt trong xung đột và hoảng loạn mà thôi. Chúng ta vẫn đang liên tục bị định hình, gò ép, nhào nặn, hữu thức hoặc vô thức. Nhưng ở đây chúng ta không trợ giúp một ai cả, chúng ta chỉ đang cùng nhau khám phá vấn đề. Sự trợ giúp gây cản trở cho sự thấu hiểu bởi nếu bạn trợ giúp tôi, nếu bạn bảo tôi nên làm điều này và không nên làm điều nọ thì trước

tiên tôi sẽ không thấu hiểu được chính bản thân mình, tôi sẽ không quan sát được chính mình, tôi chỉ biết lắng nghe những gì bạn nói mà thôi. Điều đó có nghĩa là bạn trở thành một sức mạnh áp đặt lên tôi, tôi trở thành nô lệ của bạn (nô lệ về mặt tâm lý hoặc nô lệ ở bất kỳ hình thức nào khác). Các mục sư trở nên quan trọng với bạn, họ nói cho bạn biết bạn cần phải làm gì, phải chào hỏi theo cách nào, tất cả những chuyện vớ vẩn đại loại như thế. Tôi không chỉ trích hay kết tội ai cả, tôi chỉ nói lên sự thật mà thôi.

Tại sao chúng ta không nhìn nhận mọi việc đơn giản hơn? Tại sao chúng ta không nhìn nhận mọi việc theo đúng thực tại về chúng? Xin hãy đối mặt với mọi việc theo đúng sự thật về chúng, đừng để mình bị cuốn vào mê cung của chúng. Tại sao chúng ta không đơn giản hơn và nhìn nhận mọi việc theo đúng sự thật về chúng? Nếu bạn nhìn nhận mọi việc đơn giản hơn thì chính sự đơn giản đó sẽ giúp bạn phát huy được sự tinh vi trong từng khoảnh khắc. Nhưng chúng ta không bao giờ đơn giản. Chúng ta luôn phức tạp hóa vấn đề.

Người chất vấn: Ngài có thể giải thích việc quan sát trọn vẹn là gì không?

Krishnamurti: Rất đơn giản: Chúng ta có quan sát nhìn nhận mọi đối tượng một cách trọn vẹn không? Chúng ta có quan sát vợ hoặc chồng mình theo đúng thực tại về họ

chứ không phải qua những hình ảnh mà chúng ta có được về họ? Nếu tôi quan sát một cách cục bộ (vì trong tôi có quá nhiều định kiến, thành kiến, có quá nhiều lo sợ, âu lo, khắc khoải) thì tôi sẽ không bao giờ có thể quan sát một cách trọn vẹn. Trong sự quan sát trọn vẹn không tồn tại bất kỳ một mâu thuẫn đối kháng nào. Giả sử tôi tức giận, mất kiên nhẫn, mệt lử. Tôi có thể nhìn nhận điều đó một cách đơn giản. Nhưng ngay tại khoảnh khắc tôi nghĩ rằng "Ồ, mình không nên tức giận" và đồng thời tôi vận dụng nhiều lý lẽ khác nhau để biện luận, bào chữa thì khi đó tôi không thể quan sát một cách trọn vẹn được.

Tôi có thể tự quan sát chính mình một cách trọn vẹn, đúng theo thực tại về mình mà không vận dụng bất kỳ một ngôn từ nào, không có sự xuất hiện của bất kỳ một suy nghĩ nào, chỉ quan sát thôi được không?. Từ sự quan sát trọn vẹn đó bạn có thể đến được nơi mà không ai có thể đến được. Nơi đó không có điểm khởi đầu và cũng chẳng có điểm kết thúc.

11

Hỏi và đáp 2

Chúng ta dễ dàng bị tác động bởi truyền hình, sách vở, báo chí, các truyền thống của quá khứ. Chúng ta nói cho nhau biết nên làm gì, nên nghĩ gì; chúng ta đặt áp lực cho nhau, tác động lẫn nhau qua thơ ca, qua mối quan hệ. Dường như quá trình gò ép, tác động, nhào nặn, định hình vẫn liên tục diễn ra trong thế giới loài người. Chúng ta vẫn tiếp tục sống một đời sống hạn hẹp và đó dường như là lối sống cố hữu của chúng ta. Chúng ta tự hỏi liệu chúng ta có thể tự do thoát ra khỏi tất cả những gò ép tác động này được không.

Chúng ta có thể không? Chúng ta đang thảo luận cùng nhau. Tôi không cố gắng tác động đến bạn, bạn cũng không cố gắng tác động đến tôi. Chúng ta là những người bạn đang cùng nhau tìm hiểu và khám phá, chúng ta

đang cùng đi chung trên một con đường, chúng ta hiểu rõ vẻ đẹp của cây cối hai bên đường và của trái đất này. Chúng ta có thể thoát ra khỏi sự gò ép tác động của quá khứ được không.

Chúng ta có thể không? Xin hãy lưu tâm đến vấn đề này. Bạn nghĩ sao? Chúng ta có thể hay không thể? Nếu đó là điều không thể hoặc đó là điều khó khăn đến vô cùng thì chúng ta sẽ chọn con đường dễ dàng nhất là theo chân một người nào đó, bước theo một lối mòn nào đó, hiến mình cho một khuôn mẫu nào đó! Bạn sẽ làm gì nếu đó là điều có thể? Bạn sẽ thực hiện việc này như thế nào? Bạn sẽ tiếp cận vấn đề này bằng cách nào? Chúng ta rất khờ dại và cả tin, chúng ta tìm mọi lý do để tự thuyết phục bản thân rằng nên theo chân một ai đó, rằng nên để cho người khác dẫn đường, rằng nên giao "trách nhiệm" cho người khác.

Việc nghi ngờ, hoài nghi không cần thiết sao? Hoài nghi về người khác và cả về chính mình. Hoài nghi về niềm tin, về sự đoan chắc, về tất cả mọi đối tượng. Chúng ta phải hoài nghi tất cả để có thể nhìn rõ được chân tướng của nó. Chúng ta cần phải nghi ngờ về kinh nghiệm, kiến thức, định kiến, sự tán thành và phản đối của chính mình, không đúng sao? Sự nghi ngờ cũng giống như việc trói buộc một con chó vào sợi dây: đôi khi bạn cần phải thả lỏng con chó để nó được tự do chạy nhảy, nếu không con chó sẽ trở nên mụ mẫm, đờ đẫn, đần độn.

Sự hoài nghi phải được trói buộc vào một sợi dây nhưng nó cũng cần được tự do chạy nhảy. Bạn hãy nghi ngờ Thượng đế, nhà thuyết giáo, kinh nghiệm của bạn, nghi ngờ toàn bộ nền tảng kinh nghiệm của nhân loại, nghi ngờ toàn bộ kiến thức của nhân loại.

Kiến thức của nhân loại sâu rộng đến đâu? Không chỉ kiến thức của sách vở và kiến thức qua những gì người ta đã nói mà còn kiến thức về chính bản thân mình. Kiến thức luôn luôn bị giới hạn, không phải sao? Bạn có thể nhận thấy rằng kiến thức khoa học đang ngày một phát triển. Từng chút một, người ta ngày càng bổ sung thêm cho kiến thức. Những gì được bổ sung thì nhất định luôn bị giới hạn. Nếu tôi bổ sung kiến thức thì điều này có nghĩa là kiến thức vẫn đang bị giới hạn, vẫn còn nhiều điều khác tôi cần phải bổ sung thêm.

Nhưng kiến thức chính là nền tảng dẫn đường cho chúng ta, định hình chúng ta, nói cho chúng ta biết rằng mình nên làm gì. Kiến thức cũng vận hành trong các mối quan hệ. Chúng ta nhận ra được vợ mình, chồng mình, bạn mình và chính sự nhận biết đó là một phần của kiến thức. Vai trò của kiến thức trong mối quan hệ là gì? Vai trò của kiến thức trong mối quan hệ giữa bạn và người khác là gì? Tôi biết vợ tôi, cha tôi, mẹ tôi, chồng tôi. Khi chúng ta nói "Tôi biết bạn", vai trò của sự hiểu biết đó trong đời sống hàng ngày giữa một người đàn ông và một người phụ nữ, giữa người vợ và người chồng là gì? Xin hãy

trả lời tôi, sự hiểu biết của bạn đóng vai trò gì trong mối quan hệ của bạn? Chính sự hiểu biết, chính kiến thức gây trở ngại cho mối quan hệ của bạn, đúng không?

Nếu tôi tự nói với chính mình rằng "Mình biết vợ mình", tôi ngụ ý điều gì qua câu nói này? Tôi muốn nói đến trải nghiệm tình dục trong quá khứ, nói đến sự bực bội mà tôi dành cho cô ấy trong quá khứ, nói đến sự tức giận của cô ấy dành cho tôi trong quá khứ, vân vân. Đây là sự thật, không phải sao? Khi tôi đã dựng lên một hình ảnh thích hợp, tôi nói "Mình biết cô ta". Cô ấy nói "Tôi biết chồng tôi, tôi biết rõ những thói quen của anh ấy, sự ngu dốt của anh ấy, quan điểm của anh ấy" và vân vân. Tất cả những thứ đó chính là sự hiểu biết, là kiến thức. Chúng ta đang đặt câu hỏi: Vai trò của kiến thức trong mối quan hệ là gì?

Xét cho cùng, tình yêu có phải là sự hiểu biết, có phải là kiến thức? Điều này có nghĩa là tình yêu ký ức về tình dục, về tất cả những gì bạn đã trải qua trong mối quan hệ của mình. Sự hiểu biết đó luôn mang tính phân chia, không phải sao? Sự phân chia giữa tôi cùng với những tham vọng, ganh tị, đê hèn của tôi và những tham vọng, ganh tị, đê hèn của cô ấy. Cô ấy muốn được đáp ứng và tôi cũng muốn được đáp ứng nên chúng tôi có thể gặp nhau trên giường, nhưng chúng tôi vẫn như hai thanh ray không bao giờ gặp nhau. Chúng ta có nhận thấy rõ điều này không? Nếu bạn kết hôn, bạn có nhận thấy rõ điều

này không? Nếu bạn sống chung với vợ hoặc chồng mình, bạn có nhận thấy rõ sự thật này không?

Bạn hãy tự tìm hiểu cho chính mình xem vai trò của kiến thức trong mối quan hệ là gì. Chúng ta sẽ tiếp tục vấn đề này bằng các câu hỏi khác chứ?

Người chất vấn: Ngài nói rằng không có con đường nào dẫn đến chân lý. Khả năng nhận biết được sự thật này có nằm ngoài khả năng của tôi? Hữu thức của tôi và phương tiện quan sát đều nằm trong tôi. Làm sao tôi có thể bước đi về phía những điều chưa biết mà không mang theo bất kỳ một công cụ hay phương tiện nào?

Krishnamurti: Câu hỏi này liên quan đến rất nhiều điều. Trước hết, như chúng ta đã nói, câu trả lời không nằm ngoài phạm vi của câu hỏi. Câu trả lời luôn nằm trong câu hỏi, trong vấn đề được đặt ra. Chúng ta vẫn luôn cố gắng tìm câu trả lời cho một câu hỏi nào đó, một câu trả lời hài lòng, thỏa đáng. Krishnamurti nói rằng không có con đường nào dẫn đến chân lý. Tại sao bạn lại tin ông ta? Tại sao bạn lại chấp nhận điều đó? Tại sao bạn lại lặp lại điều đó? Khi nào còn có nhiều người thì khi đó còn có nhiều quan điểm khác nhau.

Có rất nhiều phương pháp tiếp cận khác nhau, có rất nhiều con đường khác nhau đang được bày ra trước mắt bạn chẳng hạn như Thiên Chúa giáo, Phật giáo, Hồi giáo. Tất cả đều là những con đường dẫn đến chân lý, dẫn đến

thiên đường, dẫn đến sự giác ngộ, vân vân. Có hàng tá những con đường như thế. Bạn sẽ chọn lựa như thế nào? Xin hãy nói cho tôi biết.

Người chất vấn: Bạn cần phải thấu hiểu chính bản thân mình.

Krishnamurti: Một người nào đó nói rằng bạn cần phải thấu hiểu chính mình. Tại sao bạn lại phải quan tâm đến những hướng đi khác, quan tâm đến chân lý, quan tâm đến những gì Krishnamurti nói? Tại sao bạn không thấu hiểu về chính bản thân mình? Bạn sẽ làm gì để có thể thấu hiểu được chính bản thân mình? Bạn sẽ làm gì để có thể quan sát chính mình giống như cách bạn quan sát mình trong gương soi? Việc nói rằng "Hãy quan sát chính bản thân mình" là việc dễ dàng. Đại đa số các triết gia đều nói rằng "Hãy thấu hiểu chính bản thân mình" nên có rất nhiều các hướng đi xuất hiện trước mặt chúng ta. Tất cả chúng ta đều muốn tìm ra chân lý, dù chân lý đó là gì. Tất cả những hướng đi này đều hướng về chân lý. Điều này có nghĩa là chân lý luôn nằm cố định một chỗ, đúng thế chứ? Nó phải cố định, nếu nó không cố định thì không có hướng đi nào có thể tìm được đến nó. [*bật cười*]. Không, xin đừng cười, đó là những gì chúng ta vẫn thường thực hiện.

Bạn hỏi rằng "Phương tiện nào cần thiết cho việc tìm kiếm chân lý?" Ngay tại khoảnh khắc bạn có phương tiện

bạn đã tạo ra một lối đi. Bạn nhận thấy điều này chứ? Khi bạn đã chọn lối đi thì bạn không thể tìm đến được chân lý.

Bạn có cảm thấy chán và muốn đi chơi gôn hay đi dạo một vòng hoặc làm việc gì đó không? Bạn ngụ ý điều gì qua hai từ *hữu thức*? Sách vở đã được các chuyên gia viết ra nhưng chúng ta không phải là những chuyên gia. Chúng ta chỉ cùng nhau tìm hiểu giống như những người bạn. Hữu thức là toàn bộ nội dung của bạn, không phải sao? Hữu thức của bạn gồm có: tức giận, ganh tị, niềm tin, lo sợ, tham vọng, xung đột, đau khổ, bất an và vô số những thứ khác. Tất cả những thứ đó, mớ hỗn độn đó, chính là hữu thức của chúng ta. Hữu thức đó chính là tôi. Không tồn tại bất kỳ "tôi" nào mà không có hữu thức như thế. Khi bạn nói rằng hữu thức của bạn khác so với bạn thì bạn đã có sự xung đột với nó.

Câu hỏi của chúng ta là "Liệu chúng ta có thể khám phá được chính mình, xem toàn bộ nội dung hữu thức của mình, được không?" Để tìm hiểu chúng ta phải hành động, xin đừng chỉ lắng nghe. Bạn phải tập trung sinh lực của mình vào việc này. Khi bạn muốn có một thứ gì đó, bạn theo đuổi, bạn không còn lười biếng nữa, bạn trở nên linh hoạt hơn. Không ai, không một công cụ, không một phương tiện, không một nhà lãnh đạo, không một thứ gì có thể giúp bạn được. Bạn cần phải *tự mình* tìm hiểu sự thật. Khi bạn hiểu được rằng không một ai, không một

đối tượng nào có thể giúp bạn được thì một cái gì đó rất mới mẻ sẽ xuất hiện. Khi đó bạn sẽ khám phá được mọi việc cho chính mình.

Người chất vấn: Tôi sợ sự thay đổi. Nếu tôi thay đổi, điều gì sẽ xảy ra? Ngài có thể nói về vấn đề này được không?

Krishnamurti: Tại sao người ta lại sợ sự thay đổi? Bạn ngụ ý điều gì khi nói đến sự *thay đổi*? Chúng ta đã sống trong một ngôi nhà gần hai mươi năm. Chúng ta trở nên gắn bó lưu luyến với ngôi nhà, với đồ dùng trong ngôi nhà đó. Những gì bạn gắn bó lưu luyến chính là nội dung về bạn. Nếu bạn gắn bó lưu luyến với chiếc xe kia thì nó chính là bạn nên bạn sợ sự thay đổi.

Hai từ *thay đổi* có ý nghĩa gì? Có sự thay đổi từ *thực tại là* sang *những gì nên là*. Đó là một loại thay đổi. Hoặc có sự thay đổi nhằm thích ứng với khuôn mẫu cũ kỹ của tôi. Tôi bước đi từ nơi này đến nơi khác trên cánh đồng, tôi nói rằng tôi đã vận động nên tôi cho rằng tôi đã thay đổi. Nhưng xét cho cùng, tôi cũng vẫn đang ở trên cánh đồng cũ kỹ đó. Việc đi về phương Đông, Tây, Nam, Bắc được gọi là sự thay đổi. Tại sao chúng ta lại gọi đó là sự thay đổi? Về mặt sinh học, chúng ta biết rằng chúng ta liên tục thay đổi, tế bào này chết đi và tế bào khác thay thế vao, sự thay đổi về mặt thể chất của chúng ta không bao giờ ngừng nghỉ. Tuy thế chúng ta vẫn cứ sợ thay đổi.

Chúng ta có thể vứt bỏ hai từ *thay đổi* được không?

Sự thay đổi có liên quan đến thời gian, không phải sao? Tôi là *thế này*, tôi sẽ thay đổi thành *thế nọ*. Hoặc tôi đã và đang thế này, một sự kiện nào đó sẽ xuất hiện, sự kiện đó sẽ thay đổi tôi nên sự thay đổi có liên hệ mật thiết đến sự vận động của thời gian.

Nếu chúng ta vứt bỏ từ ngữ *thay đổi* hoặc *biến đổi* hoặc *hoán đổi* thì chúng ta sẽ đối mặt được với *thực tại là*, không phải *những gì nên là*. Tôi tức giận, đó chính là *thực tại* về tôi. Việc trở nên hòa nhã chính là sự thay đổi. Nếu tôi vứt bỏ từ ngữ *thay đổi* thì tôi mới có thể đối mặt với *thực tại* về chính mình. Tôi sống với sự tức giận đó, không cố gắng thay đổi nó. Tôi tức giận, đó là sự thật về tôi. Trong tôi không xuất hiện bất kỳ lời biện luận nào cho sự tức giận của mình. Tôi có thể tìm ra hàng tá lý do khác nhau để biện hộ cho sự tức giận của mình, nhưng việc tìm hiểu lý do tại sao tôi lại tức giận lại chính là một hình thức khác của việc trốn chạy khỏi thực tại. Nếu tôi có thể vứt bỏ được hai từ *thay đổi* thì tôi có thể sống cùng với *thực tại*, tôi sẽ nhận ra được những gì đang diễn ra.

Giả sử tôi ganh tị với bạn bởi bạn trông có vẻ xinh đẹp, thông minh hoặc lanh lợi hơn tôi. Từ sự ganh tị đó tôi bắt đầu căm thù. Ganh tị là một phần gắn liền với căm thù, gắn liền với sự so sánh. Tôi muốn trở nên giống như bạn nhưng không thể nên tôi trở nên chống đối, tôi tỏ ra bạo lực với bạn. Giờ đây tôi sống cùng với *thực tại* về mình. Tôi nhận thấy rõ sự ganh tị của mình. Nó xuất

hiện ở đó, tôi ganh tị. Sự ganh tị đó không tách rời khỏi tôi, nó chính là tôi nên tôi không thể làm gì tác động đến nó. Tôi sống cùng với nó. Bạn sẽ sống cùng với nó chứ? Bạn sẽ không trốn chạy, không tìm kiếm nguyên nhân, không tìm kiếm lý do, không cố gắng chế ngự nó? Tôi *chính là* sự ganh tị. Tôi nhận thấy rõ những gì đang diễn ra trong tôi. Trước tiên là những xung đột. Xung đột chỉ xuất hiện khi tôi không muốn ganh tị. Bạn hiểu không?

Nếu tôi sống cùng với nó thì tôi sẽ có được sinh lực tuyệt vời để đối mặt với *thực tại*. Điều quan trọng là chúng ta đừng bao giờ trốn chạy, đừng bao giờ nỗ lực cố gắng trốn chạy mà hãy sống cùng với *thực tại* về chính mình.

Người chất vấn: Làm sao tôi có thể đối mặt với sự công kích từ một người thân cận mà tôi không trốn chạy được?

Krishnamurti: Tôi đang sống với bạn trong cùng một ngôi nhà, bạn oanh tạc tôi, bạn tấn công tôi, bạn công kích tôi. Tôi cũng công kích lại bạn không những bằng lời nói và thái độ mà thậm chí bằng ánh mắt, bằng tất cả mọi hành vi khó chịu khác. Bạn sẽ làm gì để tránh bị tổn thương tinh thần trong trường hợp này? Có thể bạn phụ thuộc vào người đó về mặt tài chính hoặc vô số những mặt khác. Ngay khi bạn phụ thuộc, bạn trở thành nô lệ. Ngay khi bạn lưu luyến với người đó, bạn lập tức trở thành thuộc hạ của họ! Xin đừng nhìn người khác, hãy nhìn

thẳng vào chính mình. Tôi phải tìm hiểu lý do tại sao tôi lại phụ thuộc vào bạn. Tôi phải tự do, không phụ thuộc vào bất kỳ một đối tượng nào.

Tôi phải tìm hiểu xem liệu tôi có thể sống chung một nhà với chồng, vợ, bà con, vân vân mà không hề bị tổn thương tinh thần được không. Nếu tôi phụ thuộc vào bạn về mặt tài chính, điều gì sẽ xảy ra giữa hai chúng ta? Liệu tôi có thể sống cùng với người mà tôi phụ thuộc tài chính và tôi biết rằng tôi phụ thuộc vì tôi không thể làm được gì khác? Tôi không thể tìm được việc làm. Nếu tôi còn trẻ thì tôi có thể nhưng nếu tôi đã năm mươi tuổi hoặc hơn thì có lẽ tôi không thể tìm được việc làm. Thế thì tôi sẽ làm gì?

Vấn đề ở đây là "Tại sao tôi lại cho rằng tôi phụ thuộc"? Về mặt tâm lý tôi chẳng hề phụ thuộc, tôi không phụ thuộc vào bất kỳ một ai, bất kỳ một thứ gì, bất kỳ một kinh nghiệm nào, bất kỳ một thứ rác rưởi nào đại loại như thế. Không hề có sự phụ thuộc tâm lý trong tôi. Nhưng tôi phụ thuộc về mặt tài chính và tôi không còn trẻ nữa. Tại sao tôi lại nghĩ rằng mình phụ thuộc và nói rằng "Mình phải chịu đựng việc này"? Bạn chịu đựng việc này như thế nào? Đây chỉ là suy nghĩ do chính bạn tạo ra mà thôi. Sự thật là bạn chẳng hề phụ thuộc vào bất kỳ một đối tượng nào cả. Bạn phải nhìn nhận rõ điều này.

12

Tình yêu và sự kết thúc mọi ưu phiền

Chúng ta là những con người bình thường. Chúng ta sẽ cùng nhau nói về sự tự do, sự tư lợi, sự hài lòng, đau khổ, ưu phiền và tình yêu. Nếu thời gian cho phép thì chúng ta sẽ nói về cái chết.

Như chúng ta đã nói trước đây, chúng ta rất nghiêm túc; ít nhất thì tôi cũng là một người nghiêm túc. Tôi đã tìm hiểu trong suốt bảy mươi năm qua. Tôi có mặt ở đây không phải để giúp đỡ các bạn. Xin hãy hiểu rằng tôi chẳng có quyền lực gì cả và vì thế tôi không phải là người để các bạn trông chờ sự giúp đỡ. Chúng ta là những con người rất bình thường đang cùng nhau trao đổi. Chúng ta sẽ cùng nhau tìm hiểu, đối mặt với những sự thật. Chúng ta không quan tâm đến các hệ tư tưởng, học thuyết hay những suy đoán – tất cả những thứ này đều vô nghĩa. Chúng ta sẽ cùng nhau tìm hiểu về sự tự do, về một mối

quan hệ tự do không phụ thuộc vào thời gian, về suy nghĩ, về hành động. Chúng ta sống cùng hành động, tất cả những gì chúng ta làm chính là hành động.

Vẫn còn đó rất nhiều những rối loạn, hỗn độn trên thế gian này. Ai đã tạo ra tất cả những nhiễu loạn này? Đó là câu hỏi đầu tiên của chúng ta. Ai chịu trách nhiệm về những rối loạn về mặt kinh tế, chính trị, xã hội, vân vân. Các cuộc chiến tranh đẫm máu vẫn đang diễn ra. Chúng ta có nhận thấy rõ tất cả những rối loạn này trong thế giới ngoại vi và cả thế giới nội tại? Từ ngữ *tự do* cũng gắn liền với tình yêu.

Khi sống trên thế gian này, mỗi người đều ra sức tìm kiếm sự tự do, sự thịnh vượng, lối đi của chính mình, vân vân. Mỗi người đều mang theo bên mình niềm tin, tín ngưỡng riêng nên chúng ta có rất ít sự tự do.

Thế thì mối quan hệ giữa sự tự do và sự tư lợi là gì? Sự tư lợi là gì? Đâu là mối quan hệ của nó với suy nghĩ và với thời gian? Tất cả những câu hỏi này đều có liên quan mật thiết đến sự tự do. Các bạn hãy nhớ cho rằng sự tự do không phải là sự thỏa mãn những tham vọng, ganh ghét, vân vân của bản thân mình.

Sự tư lợi có thể ẩn nấp bên dưới mỗi viên đá cấu thành cuộc đời của chúng ta. Sự tư lợi là gì? Sự tư lợi đã tạo ra vô số những bối rối, hỗn độn, náo loạn và xung đột trên thế gian này. Chúng ta tìm kiếm sự giác ngộ, tìm kiếm sự thịnh vượng cho bản thân, cho gia đình, cho

quốc gia... Tất cả đều là sự tư lợi. Sự tư lợi cũng xuất hiện khi bạn muốn xây dựng một ngôi nhà, muốn mua bảo hiểm, muốn thế chấp tài sản. Sự tư lợi được nền kinh tế và tín ngưỡng khuyến khích. Người ta nói về sự giải phóng nhưng người ta luôn đặt sự tư lợi lên hàng đầu.

Chúng ta phải sống trong thế gian này. Chúng ta phải vận động để kiếm tiền, để có con cái, để kết hôn hoặc để được độc thân. Chúng ta biết rằng chính sự tư lợi đã chia cắt con người. Chúng ta và bọn họ, bạn và tôi, ích lợi của tôi và ích lợi của bạn, ích lợi của gia đình tôi và ích lợi của gia đình bạn, quốc gia của tôi và quốc gia của bạn, tôi sẵn sàng chiến đấu để bảo vệ tất cả những thứ mà tôi gọi là *của tôi*.

Chúng ta có thể sống mà không hề tư lợi được không? Không ai có thể giúp chúng ta được cả. Chúng ta phải tự mình tìm hiểu vấn đề này (tìm hiểu mà không hề đưa ra bất kỳ một kết luận hay một định kiến nào). Trong khi tìm hiểu về sự tư lợi, chúng ta cũng phải tìm hiểu xem "Tự do là gì"? Sự tự do hàm ý đến tình yêu; sự tự do không có nghĩa là trạng thái không chịu trách nhiệm, không có nghĩa là thực hiện đúng những gì bản thân mình muốn. Chúng ta cũng phải tìm hiểu xem "Mối quan hệ giữa sự tư lợi với thời gian và với suy nghĩ là gì"?

Thời gian không những là quá khứ mà còn là hiện tại và tương lai. Quá khứ hình thành hiện tại và từ đó nó hình thành tương lai. Xin đừng nghĩ đến quá khứ và

tương lai, hãy nhìn thẳng vào hiện tại. Hiện tại chúng ta là những con người bạo lực. Chúng ta đã là những con người bạo lực trong suốt hai triệu năm trăm ngàn năm qua. Chúng ta đã cố gắng khỏa lấp sự thật này bằng ngôn từ, bằng những lời giải thích, những suy luận, những học thuyết nhưng chúng ta vẫn cứ là những con người bạo lực, ganh đua, man rợ, tàn bạo, sẵn sàng giết chóc lẫn nhau, gây tổn thương cho nhau. Chúng ta là những con người bạo lực. Tất cả những thứ này vẫn không ngừng diễn ra trên thế giới: ném bom, khủng bố, những việc làm khủng khiếp đang tác hại đến con người và động vật.

Nếu giờ đây không xuất hiện một thay đổi nào – ngay lúc này, ngay tại khoảnh khắc này, ngay tại giây phút này – thì ngày mai chúng ta vẫn cứ là những con người bạo lực. Nếu giờ đây tôi là một con người tức giận, căm thù, đối kháng thì ngày mai tôi vẫn cứ như thế mà không hề thay đổi. Điều đó quá rõ ràng. Xin đừng bao giờ nghĩ đến hai chữ *ngày mai*. Bạo lực không tách rời khỏi tôi; tôi chính là sự bạo lực. Tức giận không tách rời khỏi tôi; tôi chính là sự tức giận. Tham lam, ganh tị, tôi chính là những thứ đó. Nhưng vì chúng ta đã tách rời nó khỏi bản thân mình nên xung đột xuất hiện.

Thế nên, rõ ràng không có sự tự do nào trong toàn bộ chiếc vòng luẩn quẩn giữa thời gian-suy nghĩ và sự tư lợi. Nơi nào có sự tư lợi thì nơi đó nhất định không có sự tự do. Điều đó rất rõ ràng, rất đơn giản nếu bạn quan sát,

nhìn thẳng vào nó, sống cùng với nó. Thứ gì càng đơn giản thì càng tinh vi, càng sâu sắc.

Chúng ta cũng nên cùng nhau tìm hiểu xem đau khổ là gì và tại sao nhân loại đã và đang chịu đau khổ. Nhân loại đã làm tất cả mọi việc trên trái đất của Thượng đế nhằm trốn chạy khỏi, cả đau khổ về thể chất lẫn đau khổ về tinh thần. Dù đã có rất nhiều những tôn giáo khác nhau xuất hiện nhưng nhân loại vẫn chưa mảy may giải quyết được những đau khổ này. Họ chịu đựng, chấp nhận nó, bị nó đè nặng... những giọt nước mắt tuôn rơi, họ trở nên loạn thần kinh. Hàng triệu người đã phải rơi nước mắt, hàng triệu người đã phải rơi vào cảnh chết đói do những cuộc chiến tranh điên rồ giữa nhân loại. Tôi không cần tìm hiểu những thứ đó, chúng quá rõ ràng. Quốc gia này chiến đấu với quốc gia khác, nhóm người này chiến đấu với nhóm người khác; bạn có thể tự gọi mình là người Anh, Ấn Độ, hay gì gì đó, nhưng dẫu sao bạn vẫn là một con người, xin hãy nhớ cho.

Chúng ta đặt câu hỏi "Liệu chúng ta có thể kết thúc được chiến tranh không", hay nói đúng hơn là "Liệu chúng ta có thể kết thúc được đau khổ không"? Khi nào chúng ta còn phân chia thành gia đình, cộng đồng, phe nhóm, quốc gia, tín ngưỡng và vân vân thì sự phân chia sẽ luôn luôn, mãi mãi tạo ra những xung đột. Bạn và tôi. Chúng ta và bọn họ. Đây là trò mà chúng ta đang chơi cùng nhau. Thoạt tiên trò chơi này được giới hạn trong

phạm vi cá nhân, bộ lạc, giờ thì nó đã phổ biến trên toàn cầu. Chúng ta đang tự đặt câu hỏi cho chính mình "Có thể kết thúc được mọi ưu phiền đau khổ không"? Bạn hãy nghiêm túc đặt câu hỏi này cho chính mình vì nơi nào còn có những đau khổ ưu phiền thì nơi đó nhất định không thể có tình yêu. Ở đó có thể có sự rộng lượng, cảm thông, thương tiếc nhưng không phải là tình yêu. Tình yêu có thể bao gồm những thứ đó, những thứ đó có thể là một phần của tình yêu, nhưng một phần không làm nên toàn bộ. Bạn có thể kết hợp sự cảm thông, lòng tốt, sự độ lượng, tình bạn lại với nhau nhưng đó vẫn không phải là tình yêu.

Chúng ta có thể kết thúc được đau khổ ưu phiền không? Việc này đòi hỏi chúng ta phải tập trung nhiều sinh lực, không phải chỉ đơn giản nói rằng "Tôi sẽ nghĩ về điều đó" vì việc suy nghĩ có thể trở thành nhân tố tạo ra những ưu phiền. Con trai tôi qua đời, tôi nhớ nó, tôi suy nghĩ về nó. Sự ghi nhớ chính là sự vận hành của suy nghĩ. Sự ghi nhớ đó, ký ức đó, suy nghĩ đó có thể trở thành nhân tố tạo ra những ưu phiền. Tôi không muốn thừa nhận rằng con trai tôi đã chết, đã không còn. Tôi không muốn đối mặt với sự thật này vì tôi sợ mình cô đơn. Tôi tìm kiếm những thú vui và sự hài lòng khác từ tình dục, các chất kích thích, vân vân nhưng như chúng ta đã nói, nơi nào có ưu phiền thì nơi đó nhất định không có tình yêu. Đó là sự thật.

Chúng ta phải tìm hiểu xem "Tình yêu là gì". Từ ngữ này đã bị lạm dụng vô tội vạ, bị làm cho hoen ố và xấu xí: "Tôi yêu đất nước của mình", "Tôi yêu Thượng đế của mình", "Tôi cầu nguyện cho tình yêu", "Tôi không được yêu thương, nhưng tôi muốn được yêu thương"... Tình yêu có phải là một cảm giác không? Xin bạn hãy tự hỏi mình những câu hỏi này. Tình yêu có phải là ký ức về sự hài lòng, là một khao khát? Bạn có biết khao khát là gì không?

Chúng ta sống cùng cảm giác – cảm nhận qua thể xác và cảm nhận qua tâm hồn. Cảm giác là một phần của phản ứng, một phần của sự so sánh và vân vân. Tôi cảm nhận, tôi cảm thấy, tôi ý thức được nhiệt độ bên ngoài, tôi ý thức được điều tốt và điều xấu. Cảm giác đó xuất hiện qua thị giác, thính giác, xúc giác... Điều gì sẽ xuất hiện sau cảm giác? Suy nghĩ sẽ xuất hiện và vận dụng cảm giác đó như một hình ảnh, đúng không? Tôi trông thấy một ngôi nhà đẹp, một khu vườn, một bức tranh đẹp, hoặc một người phụ nữ đẹp; đó là sự cảm nhận qua thị giác, sau đó cảm giác xuất hiện trong tôi. Nếu chúng ta không có cảm giác thì chúng ta trở thành người tê liệt. Sau đó điều gì sẽ xảy ra? Suy nghĩ vận dụng cảm giác và biến nó thành một hình ảnh và lưu trữ vào ký ức, đúng không?

Tôi nhận thấy rằng bạn mặc đẹp, sạch sẽ, khỏe mạnh, sáng sủa, thông minh và vân vân. Tôi nhận thấy

cách bạn nói chuyện, cách bạn hành động. Sau đó suy nghĩ của tôi nói "Ước gì mình trở nên giống anh ta nhỉ". Ngay lúc đó khao khát xuất hiện. Cảm giác, sau đó là khao khát, sau đó nữa là suy nghĩ định hình cảm giác đó. Ngoài ra còn gì nữa? Bạn thấy đấy, khó khăn của chúng ta là chúng ta quá phức tạp trong lối suy nghĩ của mình, chúng ta không ngừng tìm kiếm, không ngừng ham muốn tìm kiếm giải pháp cho các khó khăn rắc rối của mình: "Tôi phải làm gì đây?". Chúng ta chưa bao giờ đơn giản cả. Đây là cuộc sống của chúng ta, một cuộc sống xấu xí và cô đơn.

Tình yêu là gì? Tình yêu có thể xuất hiện cùng với lòng căm thù và những lo sợ không? Tình yêu có thể xuất hiện tại những nơi xuất hiện sự so sánh, cạnh tranh, ganh ghét, gò ép, phản kháng hoặc tán thành không? Tình yêu có liên hệ gì đến tất cả những thứ này? Tình yêu có phải là một cái gì đó nằm trong não bộ, trong sọ não của chúng ta? Tình yêu là một cái gì đó vượt khỏi phạm vi của suy nghĩ và thời gian? Rõ ràng là nơi nào có sự tư lợi thì nơi đó không thể có tình yêu. Bạn có thể nhận thấy rõ tất cả những điều này cho chính bản thân mình.

Thế thì đâu là mối quan hệ giữa tình yêu và ưu phiền? Tình yêu có thể là lòng từ bi được không, không chỉ là "tôi yêu bạn, bạn yêu tôi"? Tình yêu không phải là của bạn hay của tôi, nó là tình yêu, đúng không? Tôi có

thể kết hôn, sinh con, quan hệ tình dục và vân vân. Tôi có thể tỏ ra mềm mỏng, độ lượng, hòa nhã, tốt bụng, nhân nhượng, khoan dung. Nhưng tất cả những thứ đó không phải là tình yêu.

Lòng từ bi và tình yêu không hề tách rời nhau, chúng là một. Chúng ta có thể sống như thế được không? Chúng ta có thể có được thứ tình yêu này trong đời mình được không? Chúng ta có thể sống đời sống hàng ngày của mình cùng với thứ hương thơm đó được không? Tình yêu đó luôn có sự sáng suốt của nó. Nơi nào có tình yêu thì nơi đó có sự tự do hoàn toàn, không phải sự tự do để có thể thực hiện bất kỳ điều gì mình muốn – sự tự do như thế là một điều ngớ ngẩn.

13

Thấu hiểu sự sống chính là thấu hiểu cái chết

Chúng ta đã và đang nói về nhiều vấn đề xuất hiện trong đời sống hàng ngày của mình, một cuộc sống tẻ nhạt, đơn điệu, đầy rẫy những lo sợ, khắc khoải, mâu thuẫn, phản kháng và vân vân. Chúng ta đã tìm hiểu về vấn đề thời gian-suy nghĩ. Chúng ta đã nói về việc kết thúc ưu phiền và bản chất của ưu phiền. Chúng ta chưa bao giờ thực sự kết thúc được ưu phiền, ưu phiền của cá nhân nói riêng và ưu phiền của toàn nhân loại nói chung. Xin hãy nhìn thẳng vào những cuộc chiến tranh tàn khốc đang diễn ra, khả năng sử dụng bom nguyên tử trong các cuộc chiến này. Hàng triệu người đang bị tàn sát nhân danh Chúa trời, Thượng đế, hòa bình, tổ quốc và một vài hệ tư tưởng hay học thuyết khác.

Đây đã là số phận của chúng ta, chúng ta đã phải chịu đựng tất cả những thứ này trong suốt hàng ngàn năm qua. Nhìn lại quá khứ, chúng ta nhận thấy rằng mình đã từng có lúc là những con người man rợ, hung dữ, độc ác. Khi chúng ta nhìn thẳng vào những gì đang diễn ra trong hiện tại, chúng ta nhận thấy rằng mình vẫn là những con người man rợ, hung dữ, độc ác y như thế, chúng ta vẫn ưa bạo lực, chúng ta vẫn chỉ biết quan tâm đến chính bản thân mình mà chẳng hề nghĩ gì đến ai cả, vân vân. Dường như chưa bao giờ chúng ta hiểu rõ rằng chúng ta chính là thế giới và thế giới chính là chúng ta. Đây không phải là một học thuyết, không phải là một cái gì đó bạn có thể nghĩ về và rút ra một kết luận, đây chính là sự thật trong đời sống của nhân loại. Bạn là thế giới và thế giới chính là bạn.

Chúng ta tự hỏi không biết có bao nhiêu người trong chúng ta nhận thấy rõ được sự thật này, nhận thấy rõ nó giống như khi chúng ta nhận thấy rõ những đau đớn thể xác của mình. Đó là một sự thật rất rõ ràng, sự thật rằng bạn và toàn thể nhân loại đang chịu đau khổ. Bạn đau khổ và bạn bạo lực và toàn thể nhân loại đều đau khổ và bạo lực. Khi bạn dự định làm một điều gì đó cho chính mình và bạn muốn đạt được điều đó, khi đó bạn trở nên bạo lực giống như toàn bộ thế giới này. Chúng ta đã tìm hiểu về vấn đề này trong suốt bảy mươi năm qua. Chúng ta không thực sự cảm nhận được rằng, cảm nhận từ trong con tim và tâm hồn mình, chúng ta chính là toàn thể

nhân loại. Khi chúng ta thực sự thấu hiểu được điều này, không phải là một ý tưởng, một học thuyết mà là một sự thật thì khi đó chúng ta mới có thể có được một lối sống hoàn toàn khác. Bạn không thuộc về bất kỳ một quốc gia hay một tổ chức tín ngưỡng nào cả, bạn không chấp nhận bất kỳ một sức mạnh thiêng liêng nào cả. Khi bạn sẵn sàng cảm nhận sự thật rằng bạn là toàn thể nhân loại, khi đó bạn mới không còn giết hại lẫn nhau, bạn sẽ không còn muốn gây hại cho người khác, dù hữu ý hay vô tình.

Tất cả chúng ta đang ở trên cùng một con thuyền. Chúng ta đang cùng nhau tìm hiểu thế giới và tìm hiểu chính bản thân mình, kể cả mối quan hệ giữa bản thân mình và thế giới. Có thể giờ đây bạn đang được ăn ngon mặc đẹp, nhà cửa sang trọng, tiện nghi vật chất đầy đủ hoặc cũng có thể bạn đang phải sống cảnh nghèo túng tại một khu nhà ổ chuột nào đó, nhưng bạn biết đấy, vẫn còn đó hàng triệu người đang chịu cảnh chết vì đói, vẫn còn đó nhiều bộ lạc đang bị diệt vong.

Chúng ta cũng nên nói về những khía cạnh khác của cuộc sống. Chúng ta đã nói về lòng từ bi, tình yêu và lòng từ bi đó có sự sáng suốt của riêng nó, lòng từ bi đó, tình yêu đó chỉ xuất hiện khi mọi đau khổ kết thúc. Lòng từ bi đúng nghĩa chỉ có thể xuất hiện khi mọi ưu phiền kết thúc. Khi chúng ta thực sự, từ trong sâu thẳm lòng mình, thực sự thấu hiểu rằng chúng ta chính là toàn bộ thế giới,

chúng ta không thuộc về bất kỳ một môn phái, nhóm người, đền đài, chùa chiền hay giáo hội nào.

Bạn sẽ lắng nghe hoặc đọc được những lời này, có thể bạn sẽ nói rằng "Vâng, những ý tưởng tuyệt vời, rất hợp lý, nhưng..." và bạn có thể thêm vào đây nhiều chữ "nhưng" khác nữa. Khi bạn nói như thế thì lập tức những xung đột xuất hiện. Khi bạn nghe nói về một điều gì đó và bạn tỏ vẻ đồng ý hoặc phản đối thì xung đột bắt đầu xuất hiện.

Trước đây chúng ta đã nói khá nhiều về vấn đề xung đột. Chúng ta đã nói rằng khi nào xung đột còn tồn tại thì khi đó không thể xuất hiện tình yêu giữa một người đàn ông và một người phụ nữ, giữa con người với con người, giữa các quốc gia, giữa các cộng đồng và vân vân. Trí não của chúng ta có khả năng rất phi thường. Trí não của mỗi người đều có khả năng phi thường. Chúng ta đã vận dụng nó trong thế giới khoa học kỹ thuật, máy vi tính nhưng chúng ta chưa bao giờ thực sự thấu hiểu được thế giới tâm hồn của mình, điều này quan trọng hơn nhiều – những gì đang diễn ra trong tâm hồn mình. Chúng ta chưa bao giờ đặt ra những câu hỏi cơ bản cho chính mình. Đây là cuộc sống của chúng ta, chúng ta có thể coi trọng sự sống này hoặc tỏ ra hời hợt với nó, điều này hoàn toàn tùy thuộc vào bạn.

Chúng ta cũng đã nói khá nhiều về sự tự do thoát ra khỏi mọi ưu phiền, mọi đau đớn và tất cả những hỗn độn

trong đời sống. Sáng hôm nay chúng ta sẽ nói về cái chết. Cái chết không phải là một đề tài thiếu lành mạnh. Người ta đã viết rất nhiều về việc chết như thế nào để được hạnh phúc, làm thế nào để chấp nhận cái chết một cách thanh thoát tự nhiên, làm thế nào để rũ bỏ thể xác này một cách nhẹ nhàng.

Chúng ta hãy cùng nhau nói về vấn đề quan trọng và to lớn này: cái chết. Xin hãy nhớ rằng ở đây chúng ta đang cùng nhau trao đổi chứ không phải là tôi nói để dạy dỗ hoặc khuyên răn các bạn một điều gì đó. Tôi chẳng có quyền lực gì để áp đặt lên các bạn cả. Chúng ta sẽ cùng nhau tìm hiểu về cái chết. Nếu bạn muốn. Nếu bạn không muốn thì cũng được thôi. Không ai có thể áp đặt bất kỳ thứ gì lên bạn, gò ép bạn, bảo cho bạn biết rằng bạn phải làm gì và phải suy nghĩ những gì.

Cái chết là gì? Khi chúng ta đặt ra câu hỏi này, chúng ta cũng cần phải xét xem sự liên tiến là gì, sự kết thúc là gì, thời gian là gì, suy nghĩ là gì. Tất cả những thứ này đều liên quan mật thiết đến câu hỏi của chúng ta "Cái chết là gì"? Chúng ta vẫn không ngừng sống cùng quá khứ, quá khứ liên tiến đến hiện tại và tương lai. Liệu có sự khởi đầu không? Vấn đề này liên quan đến toàn thể nhân loại: cách chúng ta sinh sống và cách chúng ta qua đời.

Chúng ta đang cùng nhau tìm hiểu xem cái chết là gì. Tại sao cái chết lại gắn liền với sự ưu phiền. Cái chết

là gì? Thật ngớ ngẩn khi đặt ra câu hỏi cái chết là gì và sau đó khóc lóc về nó, sợ hãi nó hoặc thờ phụng nó.

Chúng ta không những cần phải tìm hiểu xem sự liên tiến là gì mà còn phải tìm hiểu xem sự kết thúc là gì, thời gian và suy nghĩ đóng vai trò gì trong quá trình này. Điều này có nghĩa là chúng ta cần phải tìm hiểu xem sự sống là gì, chứ không phải cái chết là gì. Đúng không? Chúng ta gọi đời sống là gì? Từ khoảnh khắc chúng ta được sinh ra đời thì điều gì xảy ra? Như chúng ta đã nói, từ khi còn rất bé chúng ta đã gặp phải những khó khăn. Trẻ con được gửi đến trường học cần phải học cách đọc và viết, học cách làm toán và sau đó là các môn học khác như hóa học và sinh học. Tất cả những thứ đó trở thành những khó khăn của chúng ta. Trẻ con được giáo dục trong những khó khăn.

Đây là sự thật, không phải là sự tưởng tượng của tôi nên từ khi chào đời chúng ta đã đối mặt và sống cùng vô số những khó khăn, đau đớn, bất an, bối rối, thành công, thất bại, niềm tin, Thượng đế, nghi thức, thờ phụng – những gì được gọi là tín ngưỡng. Tất cả những thứ đó chính là sự sống của chúng ta. Đây là một sự thật rõ ràng, gồm cả tình dục, sự hài lòng, thỏa mãn và vân vân. Đây là những gì chúng ta gọi là sự sống. Đến văn phòng hoặc nhà máy từ chín giờ sáng đến năm giờ chiều, hoặc làm việc tại một cửa hàng, tại một hiệu sách, cửa hàng kinh doanh thực phẩm, vân vân. Đây là đời sống đơn điệu

hàng ngày của chúng ta, được gọi là một đời sống có kỷ luật. Xin đừng đồng ý hay phản đối việc này. Hãy nhìn nhận nó là một sự thật rất rõ ràng. Dường như chúng ta vẫn chưa hiểu rõ được điều này. Chúng ta chưa bao giờ tìm hiểu xem liệu chúng ta có thể sống theo một lối sống hoàn toàn khác được không.

Nhưng cái chết luôn xuất hiện. Có một câu tục ngữ Ý nói rằng "Tôi biết rằng tất cả mọi người sẽ chết. Và có lẽ tôi cũng thế! ". Điều đầu tiên chúng ta cần phải thấu hiểu là sự sống, đời sống hàng này hay cái chết? Tại sao chúng ta lại quá bận tâm đến cái chết như thế? Chúng ta quan tâm đến sự sống hay cái chết? Sự sống là chuỗi dài của những xung đột, tranh đấu, đau khổ, ưu phiền và vân vân. Đây không phải là một bức tranh ảm đạm. Bạn có thể vẽ nó một cách sinh động, tươi đẹp, nhiều màu sắc hơn. Bức tranh này là của bạn và bạn là người quyết định. Tại sao chúng ta không tìm hiểu sự sống, đời sống trước tiên và sau đó tìm hiểu xem cái chết là gì? Việc thấu hiểu được sự sống là gì, đời sống là gì, sự tồn tại của chúng ta trên thế gian này là gì sẽ giúp tạo ra một sự thay đổi cơ bản – sự thay đổi hoàn toàn trong lối sống của chúng ta – và một cái gì đó hoàn toàn mới mẻ có thể xuất hiện.

Điều này có nghĩa là chúng ta cần phải tìm hiểu xem sự liên tiến là gì, sự liên tiến trong đời sống của chúng ta là gì. Sự liên tiến của "tôi" là một chuỗi hỗn độn của ký ức, sự kiện và kinh nghiệm. Sự liên tiến chính là sự liên

tiến của những điều đã biết. Chúng ta đã sống cả đời mình cùng kinh nghiệm, kiến thức Chúng ta di chuyển hết nơi này đến nơi khác, chúng ta trao đổi, đánh giá, nhận xét, vân vân. Chúng ta làm đủ thứ việc trên đời nhưng khi có ai đó nói về cái chết thì chúng ta không thể nói rằng "Xin hãy cho tôi vài ngày để tôi thu xếp mọi việc" – cái chết, nó luôn chờ chực ngay cửa nhà bạn, nó có thể xuất hiện bất kỳ lúc nào.

Chúng ta lưu luyến với vật chất trần gian. Chúng ta tự gắn mình với tài sản, thói quen của mình. Chúng ta có thể ý thức rõ điều đó và kết thúc nó một cách hoàn toàn được không? Không phải vào ngày mai hay ngày mốt mà là ngay bây giờ, ngay khi chúng ta đang còn ngồi tại đây. Chúng ta cần ý thức rõ tất cả những điều đó và không đưa ra bất kỳ một lời giải thích nào. Chúng ta cần ý thức rõ đó là sự thật. Chúng ta không ngừng ham muốn, không ngừng đòi hỏi thỏa mãn tình dục, không ngừng ham muốn sở hữu vật chất ngoại thân, không ngừng trau dồi tích lũy kiến thức và kinh nghiệm. Tất cả những điều này tạo nên sự kết thúc tức thì. Đó là cái chết.

Đừng chờ đợi cái chết sẽ xuất hiện khi bạn sáu mươi, tám mươi, chín mươi tuổi mà hãy sống cùng cái chết ngay bây giờ. Bạn hãy sống một đời sống không ngừng kết thúc mỗi ngày, mỗi giây phút để không còn sự liên tiến của quá khứ hay tương lai.

NHÀ XUẤT BẢN VĂN HOÁ DÂN TỘC

19 Nguyễn Bỉnh Khiêm – Hà Nội

Điện thoại: 04.9434239 – 04.8263070

Email: nxbvanhoadantoc@yahoo.com.vn

CN: Số 7 Nguyễn Thị Minh Khai – Q.1 – Tp. Hồ Chí Minh

ĐT: (08).8222895

ĐỐI MẶT VỚI THẾ GIỚI HOẢNG LOẠN

KRISHNAMURTI

Chịu trách nhiệm xuất bản:

LƯU XUÂN LÝ

Chịu trách nhiệm bản thảo:

Nguyễn Thị Hà Thành

Biên tập: **Bạch Mai Phương**

Thiết kế bìa: **Đinh Văn Khải**

Trình bày: **Nguyễn Hưng**

Sửa bản in: **Gia Phong**

Liên kết xuất bản: Công ty Sách **ĐÔNG NAM**

Số lượng: 1000 bản. Khuôn khổ 14,5x20,5cm, in tại Xí nghiệp in Tân Bình. Đăng ký kế hoạch xuất bản số: 117–2008/CXB/5–29/VHDT. Quyết định xuất bản số: 83/QĐ–VHDT ngày 3 tháng 6 năm 2008. In xong và nộp lưu chiểu tháng 10 năm 2008.

Krishnamurti

Đối mặt với THẾ GIỚI HOẢNG LOẠN

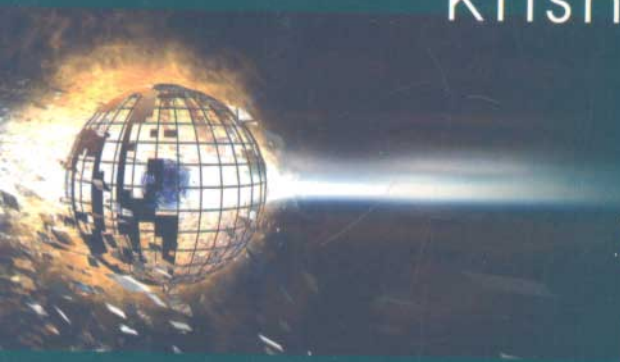

KRISHNAMURTI là một trong những bậc hiền triết được yêu chuộng nhất trong thế kỷ hai mươi và được xếp vào một trong số năm vị Thánh của thiên niên kỷ mới. Ông khuyên mọi người hãy nhìn thẳng vào những xung đột, bạo lực của thế giới để thấu hiểu chính bản thân mình. ***Đối mặt với thế giới hoảng loạn*** là tập hợp các cuộc trao đổi mà Krishnamurti nói về những phản ứng hợp lý trước những khó khăn rắc rối trong mọi thời đại. Thông điệp của ông về trách nhiệm của từng cá nhân và tầm quan trọng của việc quan tâm đến toàn nhân loại được trình bày một cách khách quan. ***Đối mặt với thế giới hoảng loạn*** là cuốn sách hữu ích quý báu cần thiết dành cho những ai đang tìm kiếm một phương pháp tiếp cận hoàn toàn mới mẻ, một lối sống hoàn toàn mới mẻ, và thấu hiểu sâu sắc về thế giới này.

ĐÔNG NAM

Nhà sách **ĐÔNG NAM**

TP. HCM: 34 Mạc Thị Bưởi, Q.1 • ĐT: 08 2680187 - 082448927 - 090 8365947

Hà Nội : B19-13 Phố Nghĩa Tân, Q. Cầu Giấy • ĐT: 090 6431124

$592 215

Giá: 36.000 Đ